

CRNA GORA

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

***INFORMACIJA O KVALITATIVNIM I KVANTITATIVNIM REZULTATIMA
LJETNJE TURISTIČKE SEZONE 2018. GODINE***

Novembar 2018. godine

UVODNE NAPOMENE

Programom rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2018. godinu, planirana je izrada informacije kojom će se prezentovati rezultati ostvareni kroz turističku djelatnost, aktivnosti pojedinih subjekata direktno ili indirektno uključenih u turističke tokove i uslovi koji su uticali na rezultate.

Rezultati fizičkog obima turističkog prometa na nivou Crne Gore obrađeni su za period od prvih devet mjeseci (poslednji zvanični statistički podaci MONSTAT-a).

Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2018. godine analizira sve aspekte turističke sezone i ukazuje na ograničavajuće faktore koji utiču na ukupne efekte.

Informacija je sačinjena na osnovu podataka sa kojima raspolaže Ministarstvo održivog razvoja i turizma i dostavljenih informacija od strane lokalnih uprava, turističke privrede, državnih institucija i preduzeća.

KVANTITATIVNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI SEZONE

Inpute o kvantitativnim pokazateljima uspješnosti sezone za Izvještaj o rezultatima ljetnje turističke sezone 2018. godine, pripremilo je Ministarstvo održivog razvoja i turizma na osnovu preliminarnih podataka Monstata.

Prikupljanje i obrada podataka, između ostalog, i turističkog prometa vrši Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT) shodno Zakonu o statistici ("Službeni list Crne Gore", br. 018/12 od 30.03.2012).

U skladu sa pomenutim zakonom, kao proizvođači zvanične statistike prepoznati su:

- 1) organ uprave nadležan za poslove statistike - nadležni organ;
- 2) Centralna banka Crne Gore;
- 3) organ državne uprave nadležan za poslove finansija;
- 4) drugi proizvođači zvanične statistike određeni programom zvanične statistike.

Proizvođači zvanične statistike odgovorni su za prikupljanje, proizvodnju, obradu i diseminaciju statističkih podataka, obradu administrativnih podataka i podataka prikupljenih metodom stalnog praćenja i posmatranja. Nadležni organ je glavni nosilac i diseminator statističkih podataka, kao i odgovorni stručni nosilac, organizator i koordinator sistema zvanične statistike i predstavlja zvaničnu statistiku Crne Gore u međunarodnom statističkom sistemu.

Nadležni organ je dužan da prikuplja i obrađuje podatke u statističke svrhe i obrađene statističke podatke dostavlja Vladi Crne Gore, jedinicama lokalne samouprave, javnosti i međunarodnim korisnicima, kao i da obezbijedi uporedivost tih podataka na nacionalnom i međunarodnom nivou.

Ljetnja turistička sezona 2018. godine je prema zvaničnim raspoloživim podacima bila uspješnija nego prethodna. Za prvih osam mjeseci u kolektivnom smještaju, realizovano je 12,27% više turista (779.912) i 7,05% više noćenja (3.213.523). Domaći turisti su takođe zabilježili povećanje u broju dolazaka za 8,11% (79.317) i ostvarenim noćenjima 3,84% (322.753).

Broj turista i ostvarena noćenja, za period januar - avgust 2018. godine			
TURISTI / NOĆENJA	2017	2018	index-i
	od početka godine	od početka godine	od početka godine
Turisti	694706	779912	112.27
- domaći	73364	79317	108.11
- strani	621342	700595	112.76
Noćenja	3001773	3213523	107.05
domaći	310807	322753	103.84
- strani	2690966	2890770	107.42

Izvor: MONSTAT

Dolasci i noćenja stranih turista po zemljama pripadnosti za period januar - avgust 2018. godine

Kada se posmatra pojedinačno učešće stranih turista u ukupno ostvarenim noćenjima inostranih gostiju u kolektivnom smještaju najveće učešće ostvarili su turisti iz Srbije (15,89%), Rusije (13,81%), Francuske (8,34%), Velike Britanije (5,49%), Njemačke (5,18%), Poljske (4,46%).

Sa značajnijih emitivnih tržišta, uglavnom je zabilježen rast noćenja u odnosu na isti period 2017. godine. Takođe, značajno povećanje turističkog prometa realizovali su turisti koji dolaze sa udaljenih tržišta kao što je Izrael (13,39% više noćenja), Kina (47,80% više noćenja), SAD (9,76% više noćenja).

DOLASCI I NOĆENJA STRANIH TURISTA PO ZEMLJAMA PRIPADNOSTI za period
Januar - avgust 2018. godine

Naziv zemlje pripadnosti	od početka godine		prosj.dužina boravka u danima	STRUKTURA u %		INDEX-i	
	turisti	noćenja		turisti	noćenja	turisti	noćenja
EVROPA	601984	2667867	4.43	85.92	92.29	110.34	106.46
Albanija	24745	47012	1.90	3.53	1.63	108.95	95.70
Austrija	11735	46228	3.94	1.68	1.60	148.17	162.77
Belgija	10798	43666	4.04	1.54	1.51	113.42	107.04
Bjelorusija	1946	14313	7.36	0.28	0.50	76.16	77.41
Bosna i Hercegovina	27346	123340	4.51	3.90	4.27	114.51	109.85
Bugarska	5674	16083	2.83	0.81	0.56	98.29	93.42
Češka	10575	79337	7.50	1.51	2.74	88.51	98.46
Danska	4680	23337	4.99	0.67	0.81	155.53	168.43
Estonija	2044	11397	5.58	0.29	0.39	121.81	114.00
Finska	6357	31096	4.89	0.91	1.08	115.96	115.23
Francuska	47383	241225	5.09	6.76	8.34	128.94	136.76
Grčka	4626	9539	2.06	0.66	0.33	114.85	125.12
Holandija	8891	33275	3.74	1.27	1.15	124.07	114.40
Hrvatska	16706	40770	2.44	2.38	1.41	127.86	123.71
Irska	2341	8627	3.69	0.33	0.30	135.87	142.38
Island	413	1629	3.94	0.06	0.06	139.53	160.18
Italija	18328	50103	2.73	2.62	1.73	101.14	83.82
Kipar	625	970	1.55	0.09	0.03	96.60	51.00
Kosovo	17059	52467	3.08	2.43	1.81	99.72	92.66
Letonija	1112	4629	4.16	0.16	0.16	115.11	92.47
Litvanija	3738	17808	4.76	0.53	0.62	188.12	175.76
Luksemburg	787	2945	3.74	0.11	0.10	143.35	150.64
Madjarska	11677	50939	4.36	1.67	1.76	118.07	113.91
Malta	327	691	2.11	0.05	0.02	103.15	79.70
Makedonija	7681	22572	2.94	1.10	0.78	125.92	125.49
Norveška	7143	51859	7.26	1.02	1.79	123.95	118.29
Njemačka	32302	149654	4.63	4.61	5.18	157.50	171.57
Poljska	29724	128804	4.33	4.24	4.46	110.23	102.27
Portugal	1774	5324	3.00	0.25	0.18	140.68	127.49
Rumunija	9116	28613	3.14	1.30	0.99	94.29	77.45
Rusija	61463	399229	6.50	8.77	13.81	86.72	80.55
Slovačka	5302	29114	5.49	0.76	1.01	110.30	102.00
Slovenija	11338	36312	3.20	1.62	1.26	91.81	84.38
Srbija	94767	459326	4.85	13.53	15.89	99.03	94.97
Španija	4915	11221	2.28	0.70	0.39	128.43	110.35
Švajcarska i Lihtenštajn	7099	23619	3.33	1.01	0.82	104.40	95.48
Švedska	15690	89082	5.68	2.24	3.08	146.79	158.67
Turska	26859	45847	1.71	3.83	1.59	92.88	95.22
Ukrajina	9925	61976	6.24	1.42	2.14	93.95	90.46
Velika Britanija	32265	158676	4.92	4.61	5.49	161.66	184.45
Ostale EVROPSKE zemlje	4708	15213	3.23	0.67	0.53	125.88	114.44
VANEVROPSKE zemlje	98611	222903	2.26	14.08	7.71	130.16	120.42
Južna Afrika	565	1739	3.08	0.08	0.06	116.74	119.60
Ostale afričke zemlje	1835	5091	2.77	0.26	0.18	127.79	127.75
Kanada	3768	8687	2.31	0.54	0.30	131.61	121.72
SAD	16122	38347	2.38	2.30	1.33	119.49	109.76
Ostale zemlje Sjeverne Amerike	443	1006	2.27	0.06	0.03	70.65	57.03
Argentina	521	1162	2.23	0.07	0.04	167.52	146.53
Brazil	893	1797	2.01	0.13	0.06	92.06	90.35
Čile	226	525	2.32	0.03	0.02	167.41	210.84
Ostale zemlje Južne i Srednje Amerike	1553	3543	2.28	0.22	0.12	93.22	83.84
Kina i Hong Kong	21914	29117	1.33	3.13	1.01	163.82	147.80
Japan	1536	2956	1.92	0.22	0.10	79.22	76.11
Koreja	3636	5596	1.54	0.52	0.19	109.16	143.38
Izrael	20653	60878	2.95	2.95	2.11	118.17	113.39
Indija	3531	5792	1.64	0.50	0.20	459.77	284.48
Azerbejdžan	1628	6067	3.73	0.23	0.21	432.98	373.81
Ostale azijske zemlje	13381	36275	2.71	1.91	1.25	122.01	119.35
Australija	4559	10928	2.40	0.65	0.38	120.20	118.55
Novi Zeland	842	1846	2.19	0.12	0.06	109.21	84.99
Ostale zemlje Okeanije	1005	1551	1.54	0.14	0.05	102.55	79.54
UKUPNO	700595	2890770	4.13	100.00	100.00	112.76	107.42

Ako posmatramo ostvareni turistički promet po opštinama izražen kroz broj turista, najviše posjeta je registrovano u Budvi sa učešćem od 39,67%, zatim slijedi Glavni grad sa 14,1%, Bar sa 7,67%, Ulcinj 7,15%, Kotor sa učešćem od 4,8%.

*Ostvareni turistički promet po opštinama za period januar-avgust 2018. godine u kolektivnom smještaju
(turisti)*

Opština	januar - avgust 2018. godine			INDEX-i
	ukupno	domaći	strani	
Andrijevića	238	151	87	100.42
Bar	59884	8749	51135	102.19
Berane	3821	1814	2007	225.69
Bijelo Polje	4118	1509	2609	90.09
Budva	309427	21538	287889	107.90
Cetinje	13633	4225	9408	117.59
Danilovgrad	1518	212	1306	115.44
Herceg Novi	80048	9963	70085	119.90
Kolašin	23179	5142	18037	106.70
Kotor	37457	795	36662	111.67
Mojkovac	2381	312	2069	147.25
Nikšić	6676	1152	5524	112.69
Plav	391	0	391	41.77
Pljevlja	3614	1500	2114	115.72
Plužine	3346	177	3169	90.97
Podgorica	110011	9724	100287	124.05
Rožaje	255	130	125	97.33
Tivat	42819	3916	38903	152.35
Ulcinj	55792	4352	51440	97.99
Žabljak	20536	3921	16615	114.27
Šavnik	768	35	733	116.36
Ukupno:	779912	79317	700595	112.27

Izvor: MONSTAT

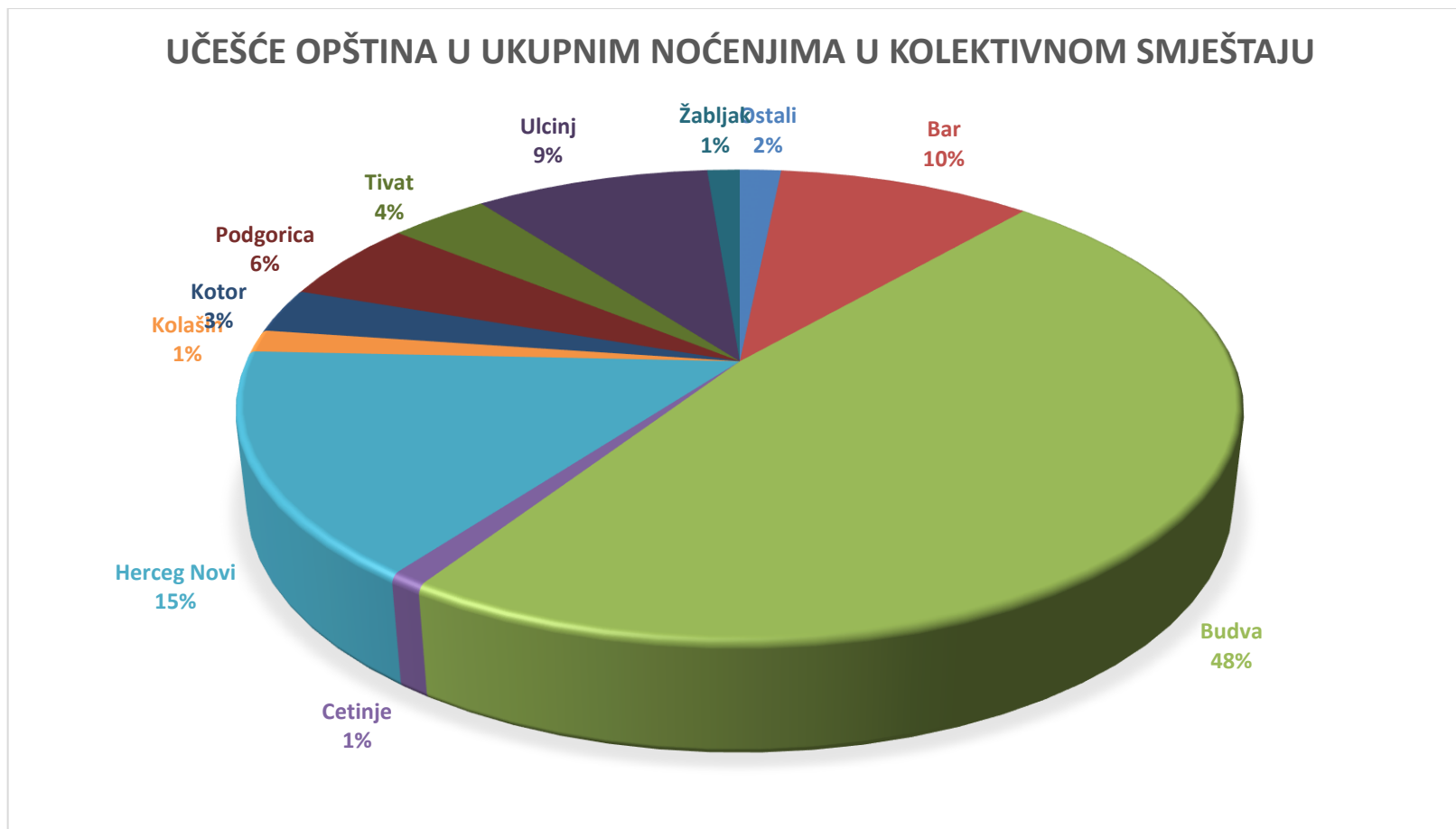
Posmatrano po opštinama, povećanje turističkog prometa izraženog kroz ostvarena noćenja, zabilježeno je u većini opština.

Ostvareni turistički promet po opštinama za period januar-avgust 2018. godine u kolektivnom smještaju (noćenja)

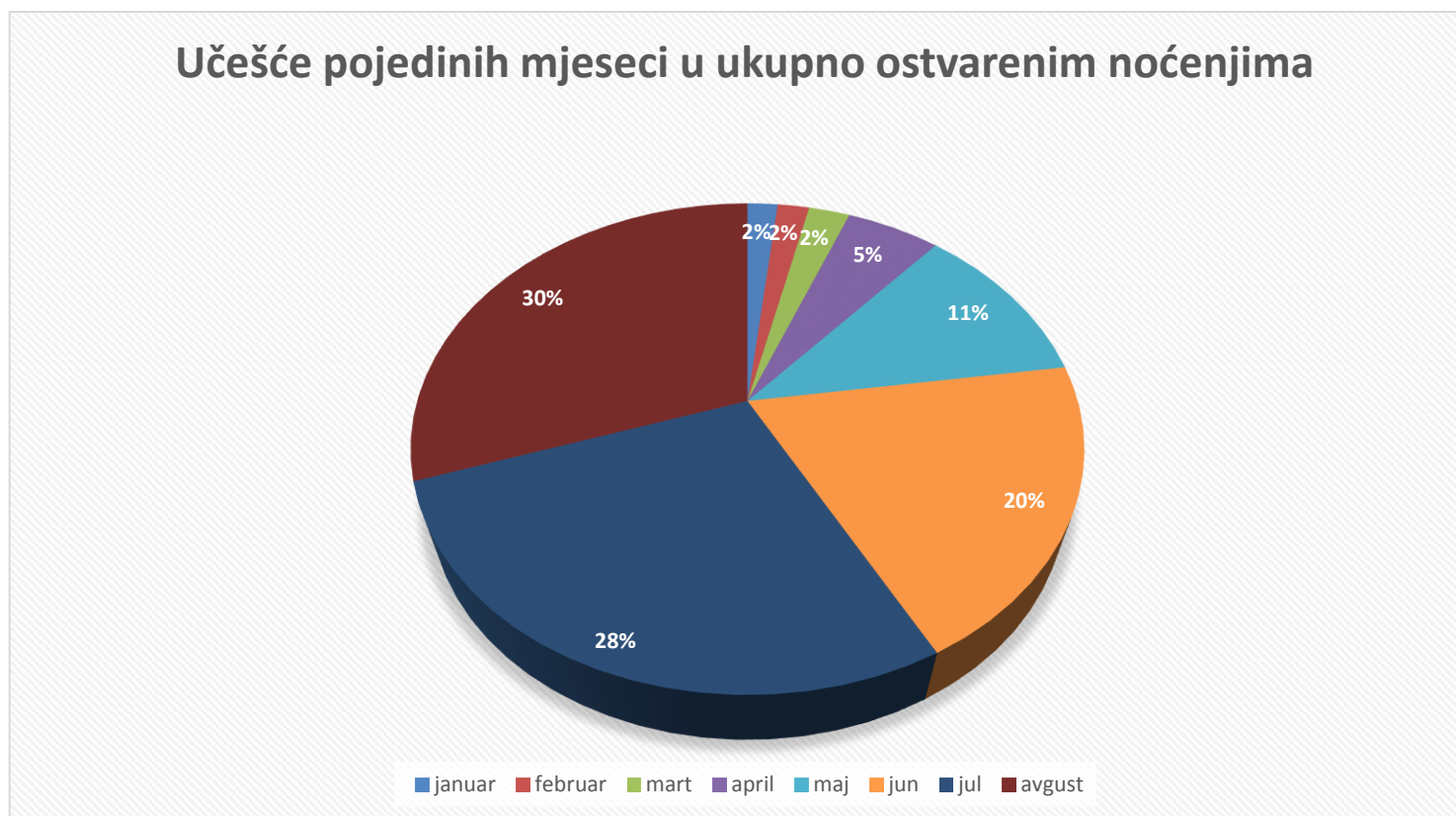
Opština	januar - avgust 2018. godine			INDEX-i, od početka godine
	ukupno	domaći	strani	
Andrijevića	354	242	112	118.79
Bar	315346	36,475	278871	103.65
Berane	5802	2,950	2852	248.59
Bijelo Polje	7559	2,441	5118	78.34
Budva	1537321	74,511	1462810	104.07
Cetinje	31346	18,693	12653	84.83
Danilovgrad	3288	395	2893	107.63
Herceg Novi	497137	96,824	400313	117.52
Kolašin	48726	12,393	36333	89.66
Kotor	98115	3,177	94938	111.82
Mojkovac	4020	556	3464	142.55
Nikšić	15529	4,716	10813	113.40
Plav	790	0	790	48.11
Pljevlja	6416	3,238	3178	103.47
Plužine	5190	202	4988	88.19
Podgorica	180055	21,734	158321	109.18
Rožaje	831	212	619	195.07
Tivat	122537	10,464	112073	127.98
Ulcinj	290837	22,652	268185	105.11
Žabljak	40189	10,797	29392	117.55
Šavnik	2135	81	2054	282.03
Ukupno:	3213523	322,753	2890770	107.05

Izvor: MONSTAT

Najveći dio ostvarenog prometa tokom osam mjeseci 2018. godine u kolektivnom smještaju realizovan je na području primorskih opština među kojima Budva ima učešće od 47,83%, zatim slijedi Herceg Novi sa 15,47%, Bar sa 9,81%, Ulcinj 9%, Glavni grad ima učešće od 5,6 %, Tivat (3,8%) i Kotor 3,05%. Takođe, sezonalnost je karakteristika i ove sezone tako da se tokom juna, jula i avgusta realizuje 78% prometa/noćenja.

Izvor: MONSTAT

Izvor: MONSTAT

Centralna banka Crne Gore u svom izvještaju koji se odnosi na platni promet sa inostranstvom za prva tri kvartala 2018. godine u odnosu na prva tri kvartala 2017. godine, registrovala je povećanje prihoda od inostranih gostiju za 8,34% (za devet mjeseci 2018. godine ukupni prihodi ostvareni u sektoru putovanja – turizam – platni promet sa inostranstvom iznose 929.982.794,08 €). Rast prometa u planinskim opštinama iznosi 17,69%, Glavnom gradu 11,20 % i primorskim Opštinama 7,42%.

**Ostvareni turistički promet (broj turista i noćenja) za period
januar – septembar 2018. godine**

Broj turista i ostvarena noćenja, za mjesec Septembar 2018. godine						
TURISTI / NOĆENJA	2017		2018		index-i	
	Septembar	od početka godine	Septembar	od početka godine	mjesečni	od početka godine
Turisti	129706	824412	146829	926741	113.2	112.41
- domaći	13295	86659	12645	91962	95.11	106.12
- strani	116411	737753	134184	834779	115.27	113.15
Noćenja	557484	3559257	613118	3826641	110.0	107.51
domaći	46111	356918	47790	370543	103.64	103.82
- strani	511373	3202339	565328	3456098	110.55	107.92

Izvor: MONSTAT

Pozitivan trend turističkog prometa tokom 2018. godine, nastavljen je i u septembru kada je u kolektivnom smještaju registrovano 13,2% više turista (146.829) i 10% više noćenja (613.118) u odnosu na septembar 2017. godine.

Povećanje turista zabilježeno je ukupno i za 9 mjeseci (poslednji zvanični statistički pokazatelji MONSTAT-a) tako da je broj turista povećan za 12,41% (926.741) i broj noćenja za 7,51% (3.826.641) u odnosu na isti period prošle godine.

Strani turisti su imali stopu rasta od 13,15% (broj turista) i 7,92% (ostvarena noćenja). Kada su u pitanju domaći turisti, bilježi se povećanje od 6,12%, a 3,82% za ostvarena noćenja u odnosu na isti period prošle godine.

Kada se govori o ostvarenom turističkom prometu po zemljama pripadnosti iz kojih su turisti dolazili, najveći broj dolazaka turista za devet mjeseci u kolektivnom smještaju ostvarili su turisti iz Srbije (106.916), Rusije (74.014), Francuske (57.916), Njemačke (42.724). Najveći broj noćenja za devet mjeseci u kolektivnom smještaju, po zemljama pripadnosti ostvarili su turisti iz Srbije (518.354), Rusije (492.287), Francuske (296.225), Njemačke (195.586), Poljske (157.652), Bosne i Hercegovine (140.359).

DOLASCI I NOĆENJA STRANIH TURISTA PO ZEMLJAMA PRIPADNOSTI za Septembar 2018. godine									
Naziv zemlje pripadnosti	Septembar		od početka godine		prosječna boravka u danima	STRUKTURA u %		INDEX-i	
	turisti	noćenja	turisti	noćenja		turisti	noćenja	turisti	noćenja
EVROPA	110269	515304	712253	3183171	4.47	85.32	92.10	110.46	106.83
Albanija	1560	5519	26305	52531	2.00	3.15	1.52	108.37	94.61
Austrija	1994	5712	13729	51940	3.78	1.64	1.50	147.93	159.30
Belgija	2169	10478	12967	54144	4.18	1.55	1.57	107.43	100.76
Bjelorusija	520	3865	2466	18178	7.37	0.30	0.53	82.20	82.80
Bosna i Hercegovina	3927	17019	31273	140359	4.49	3.75	4.06	111.91	107.96
Bugarska	2133	5120	7807	21203	2.72	0.94	0.61	102.03	92.25
Češka	2288	16009	12863	95346	7.41	1.54	2.76	90.42	99.84
Danska	761	3835	5441	27172	4.99	0.65	0.79	150.39	168.83
Estonija	274	1436	2318	12833	5.54	0.28	0.37	123.49	116.09
Finska	1514	6939	7871	38035	4.83	0.94	1.10	113.46	109.06
Francuska	10533	55000	57916	296225	5.11	6.94	8.57	127.67	136.52
Grčka	780	1274	5406	10813	2.00	0.65	0.31	114.73	113.55
Holandija	1915	7251	10806	40526	3.75	1.29	1.17	122.49	110.28
Hrvatska	2563	5467	19269	46237	2.40	2.31	1.34	123.71	121.07
Irska	588	2069	2929	10696	3.65	0.35	0.31	138.36	142.63
Island	75	155	488	1784	3.66	0.06	0.05	155.41	167.67
Italija	2877	6938	21205	57041	2.69	2.54	1.65	102.99	85.75
Kipar	30	47	655	1017	1.55	0.08	0.03	93.30	51.11
Kosovo	1832	5242	18891	57709	3.05	2.26	1.67	100.45	93.57
Letonija	111	812	1223	5441	4.45	0.15	0.16	108.90	96.20
Litvanija	582	3087	4320	20895	4.84	0.52	0.60	202.91	198.94
Luksemburg	135	348	922	3293	3.57	0.11	0.10	133.62	140.49
Madjarska	1914	7019	13591	57958	4.26	1.63	1.68	115.14	111.71
Malta	32	53	359	744	2.07	0.04	0.02	103.16	78.98
Makedonija	780	2132	8461	24704	2.92	1.01	0.71	118.95	119.86
Norveška	1260	9550	8403	61409	7.31	1.01	1.78	122.81	116.88
Njemačka	10422	45932	42724	195586	4.58	5.12	5.66	159.88	167.97
Poljska	7162	28848	36886	157652	4.27	4.42	4.56	111.43	101.00
Portugal	416	1011	2190	6335	2.89	0.26	0.18	143.80	131.49
Rumunija	1717	4373	10833	32986	3.04	1.30	0.95	89.74	74.24
Rusija	12551	93058	74014	492287	6.65	8.87	14.24	85.96	81.01
Slovačka	392	1708	5694	30822	5.41	0.68	0.89	106.09	98.67
Slovenija	2195	7027	13533	43339	3.20	1.62	1.25	94.08	87.52
Srbija	12149	59028	106916	518354	4.85	12.81	15.00	101.00	96.63
Španija	758	1555	5673	12776	2.25	0.68	0.37	124.24	109.26
Švajcarska i Lihtenštajn	1351	3594	8450	27213	3.22	1.01	0.79	106.16	96.69
Švedska	3484	19581	19174	108663	5.67	2.30	3.14	151.20	161.88
Turska	2603	4467	29462	50314	1.71	3.53	1.46	85.46	85.81
Ukrajina	2087	13473	12012	75449	6.28	1.44	2.18	97.63	92.86
Velika Britanija	9121	47207	41386	205883	4.97	4.96	5.96	162.11	183.34
Ostale EVROPSKE zemlje	714	2066	5422	17279	3.19	0.65	0.50	128.67	115.97
VANEVROPSKE zemlje	23915	50024	122526	272927	2.23	14.68	7.90	131.81	122.62
Južna Afrika	98	186	663	1925	2.90	0.08	0.06	107.46	110.19
Ostale afričke zemlje	195	468	2030	5559	2.74	0.24	0.16	122.81	126.43
Kanada	1322	2464	5090	11151	2.19	0.61	0.32	130.05	125.39
SAD	3510	7587	19632	45934	2.34	2.35	1.33	119.50	110.72
Ostale zemlje Sjeverne Amerike	112	173	555	1179	2.12	0.07	0.03	76.55	60.34
Argentina	162	311	683	1473	2.16	0.08	0.04	150.11	144.98
Brazil	269	536	1162	2333	2.01	0.14	0.07	88.23	90.81
Čile	67	141	293	666	2.27	0.04	0.02	189.03	239.57
Ostale zemlje Južne i Srednje Amerike	327	645	1880	4188	2.23	0.23	0.12	94.38	87.54
Kina i Hong Kong	5811	7108	27725	36225	1.31	3.32	1.05	165.11	151.09
Japan	301	509	1837	3465	1.89	0.22	0.10	85.05	81.11
Koreja	485	779	4121	6375	1.55	0.49	0.18	106.73	133.09
Izrael	7695	21405	28348	82283	2.90	3.40	2.38	129.43	123.95
Indija	245	424	3776	6216	1.65	0.45	0.18	438.56	274.80
Azerbejdžan	59	223	1687	6290	3.73	0.20	0.18	379.10	345.60
Ostale azijske zemlje	1918	4478	15299	40753	2.66	1.83	1.18	119.04	113.11
Australija	922	1961	5481	12889	2.35	0.66	0.37	115.44	116.02
Novi Zeland	205	349	1047	2195	2.10	0.13	0.06	109.98	86.25
Ostale zemlje Okeanije	212	277	1217	1828	1.50	0.15	0.05	107.70	80.67
UKUPNO	134184	565328	834779	3456098	4.14	100.00	100.00	113.15	107.92

SMJEŠTAJNI KAPACITETI

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u skladu sa Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu izdaje dozvolu za rad ugostiteljskim objektima za pružanje usluga smještaja i ishrane i privatnog smještaja tipa apartmana sa pet i više apartmana. Takođe, Komisija za kategorizaciju ugostiteljskih objekata imenovana od strane Ministarstva vrši kategorizaciju ugostiteljskih objekata koji shodno Zakonu podliježu kategorizaciji.

Prema podacima Komisije za kategorizaciju broj kategorisanih ugostiteljskih objekata kolektivnog smještaja je 415, koji imaju 15.701 soba, 3007 apartmana i 41.727 kreveta. Sa 5* ukupno je 19 objekata, sa 4* - 152, 3* - 157, 2* - 72 i 1* - 15. Objekti sa 5* u ukupnom broju kreveta kategorisanih smještajnih jedinica učestvuju sa 6,79%, 4* učešće iznosi 44,38%, sa 3* - 24,65%, 2* - 18,23% i sa 1* 5,95%. Kao što se može vidjeti iz priloženog, ugostiteljski objekti sa 4 i 5 zvijezdica u ukupnom broju kreveta kategorisanih smještajnih jedinica učestvuju sa 51,17%, što čini povećanje od 5,95% u odnosu na isti period prošle godine.

Tokom 2018. godine kategorisano je ukupno 25 nova objekta (736 soba, 185 apartmana i 1.985 kreveta) od čega šest objekta sa 5*, devet objekata sa 4*, osam objekata sa 3* i dva sa 2*.

KAMPANJA NEKA BUDE ČISTO

U cilju adekvatne pripreme za ljetnju turističku sezonu 2018. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, JP Morsko dobro sa mnogobrojnim partnerima na republičkom i lokalnom nivou realizovali su Projekat "Neka bude čisto" koji ima za cilj uklanjanje otpada, čišćenje, košenje i održavanje pojasa uz magistralne i regionalne puteve u dužini preko 1300 km.

Sredstva koja su utrošena u ovaj Javni rad a shodno Sporazumu (br.101-1461/5 od 14.05.2018.) koji je potpisan od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma su 50.000,00€, Zavoda za zapošljavanje 38.000,00€, JP Morsko dobro 50.000,00€.

Projekat je ove godine počeo sa realizacijom u većini opština od 15. Juna dok je u opštinama Plav i Cetinje otpočeo sa realizacijom početkom jula zbog administrativnih procedura.

Ove godine, u projekat nije bila uključena Opština Budva zbog nedostatka odgovarajuće radne snage na tržištu i zbog nemogućnosti da komunalno preduzeće u ovoj opštini finansira realizaciju Javnog rada sa radnicima koji bi bili angažovani iz drugih opština.

Međutim, komunalno preduzeće se obavezalo da će preduzeti sve dodatne radnje, da stanje čistoće ne teritoriji Opštine Budva bude na zadovoljavajućem nivou.

U javnom radu je učestvovalo ukupno 78 radnika. Samim Sporazumom je definisano da će Javni rad okupiti 100 zaposlenih koji će raditi na održavanju čistoće duž magistralnih i regionalnih puteva, međutim u pojedinim opštinama nakon raspisivanja oglasa za posao nije bilo dovoljno zainteresovanih.

Većina Javnih komunalnih preduzeća od početka Javnog rada dostavljali su Izveštaje o realizaciji Javnog rada u toku juna, jula, avgusta i septembra mjeseca. Izveštaji su obuhvatali koliko je otpada sakupljeno, koliko je kilometara okošeno duž magistralnih putnih pravaca, probleme sa kojima su se susretali tokom trajanja radova i predloge i sugestije za bolje funkcionisanje ovog Javnog rada kao i dostavljanje fotografija gdje se vide rezultati Javnog rada.

Ukupan budžet za realizaciju Javnog rada „Neka bude čisto“ za 2018. godinu iznosio su 138.000,00€.

Najveći broj pritužbi komunalnih preduzeća se odnosio na mali broj radnika u pojedinim opštinama i na nesavjesne građane koji ne vode računa na kojim mjestima odlažu otpad.

R.br.	Opština	Broj radnika	Početak	Završetak radova	Uklonjeno plastičnih vreća sa smećem	Uklonjeno otpada
1	Podgorica	8	15.06.2018.	15.10.2018.	4747 komada	380m3
2	Cetinje	2	03.07.2018.	03.11.2018.	580 komada	34m3
3	Nikšić	8	15.06.2018.	15.10.2018.	1200 komada	310m3
4	Ulcinj	6	01.06.2018.	01.10.2018.	1605 komada	442m3
5	Bar	6	01.06.2018.	01.10.2018.	570 komada	90m3
6	Budva	-	Odustali	-	-	-
7	Tivat	6	15.06.2018.	15.10.2018.	3230 komada	850m3
8	Kotor	1	22.06.2018.	22.10.2018.	1090 komada	65m3
9	Herceg Novi	5	15.06.2018.	15.10.2018.	550 komada	120m3
10	Kolašin	6	15.06.2018.	15.10.2018.	961 komada	300m3
11	Mojkovac	3	15.06.2018.	15.10.2018.	95 komada	170m3
12	Berane	3	18.06.2018.	18.10.2018.	539 komada	76m3
13	Andrijevica	2	01.06.2018.	01.10.2018.	196 komada	9m3
14	Petnjica	1	19.06.2018.	19.10.2018.	124 komada	13m3
15	Gusinje	1	20.06.2018.	20.10.2018.	45 komada	10m3
16	Plav	1	01.07.2018.	01.11.2018.	60 komada	11m3
17	Rožaje	3	12.06.2018.	12.10.2018.	1206 komada	200m3
18	Bijelo Polje	5	20.06.2018.	20.10.2018.	580 komada	80m3
19	Pljevlja	4	20.06.2017	20.10.2018.	529 komada	72m3
20	Žabljak	1	02.07.2018.	02.11.2018.	210 komada	15m3
21	Šavnik	2	15.06.2018.	15.10.2018.	310 komada	12m3
22	Plužine	2	15.06.2018.	15.10.2018.	338 komada	194m3
23	Danilovgrad	3	15.06.2018.	15.10.2018.	420 komada	95m3
UKUPNO		78			19.185 komada	3.548m3

Tabela: Rezultati projekta „Neka bude čisto“ u 2018.g.

Izvor: Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Ukupan budžet za realizaciju Javnog rada „Neka bude čisto“ za 2018. godinu iznosio je 138.000,00€.

INSPEKCIJSKA KONTROLA I NAPLATA POREZA

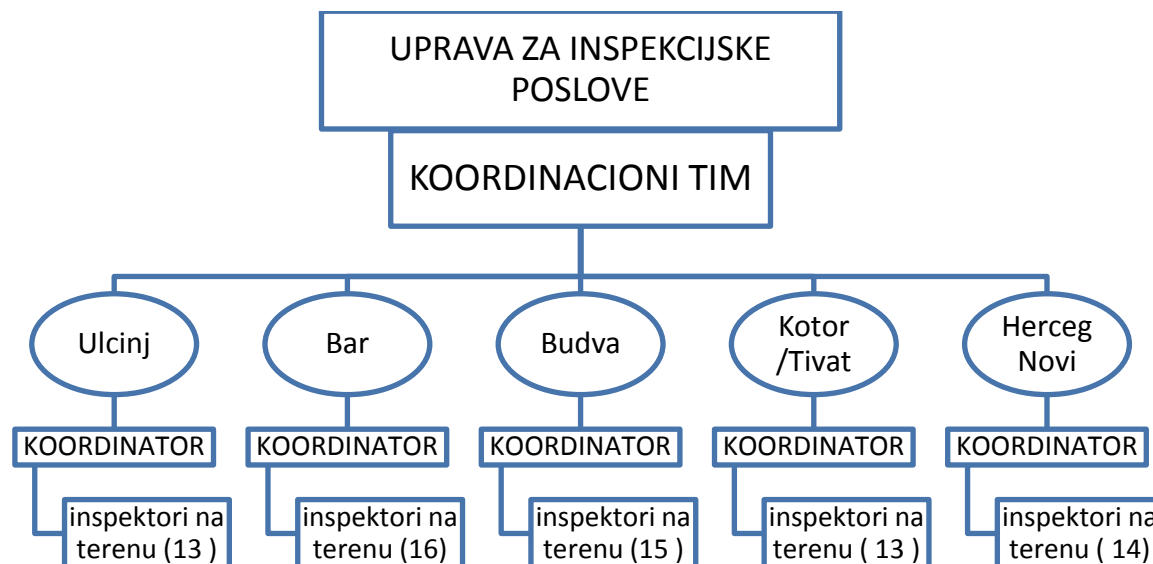
UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE

Uprava za inspekcijske poslove je i ove godine donijela Program pojačanog nadzora u ljetnjoj turističkoj sezoni za period 1. maj - 10. jun (predsezona) i 11. jun - 31. avgust (sezona) 2018. godine.

Na sadržinu ovog Programa, osim navedenog, uticao je i novi Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, koji je na drugačiji način izvršio preraspodjelu nadležnosti nadzora između Uprave za inspekcijske poslove – Turističke inspekcije i lokalnih inspekcija, kao i činjenica da su nakon prošlogodišnje sezone, tj. u novembru prošle godine iz Uprave u Ministarstvo održivog razvoja i turizma prešle inspekcije nadležne za nadzor u oblasti zaštite prostora, građevinarstva i urbanizma. Dakle, treba naglasiti da su neke oblasti nadzora, izašle iz okvira nadležnosti ove Uprave, a kada su u pitanju one koje su naročito značajne za ljetnju turističku sezonu, treba posebno izdvojiti privatni smještaj do 20 ležajeva i postavljanje privremenih objekata u zoni morskog dobra.

S obzirom da turističku sezonu karakteriše povećano prisustvo potrošača i poslovnih subjekata, što je praćeno povećanim obimom prometa robe i usluga, kao i zapošljavanjem većeg broja lica, posebno na Primorju, Program pojačanog nadzora je usmjeren na zaštitu bezbjednosti i zdravlja i ekonomskih interesa potrošača-korisnika usluga, zaštitu legalnog prometa robe i usluga i legalnog zapošljavanja. Ovakav sadržaj programa iziskuje intenzivno angažovanje više inspekcija Uprave (ne samo Turističke), kao i logistiku koja prati njihov rad, kako bi nadzorom bile obuhvaćene sve oblasti koje su u funkciji kvaliteta nacionalne turističke ponude, na koji način Uprava za inspekcijske poslove doprinosi podizanju kvaliteta turističkog proizvoda Crne Gore.

U tom cilju, za praćenje realizacije planiranih aktivnosti, Uprava je i za ovu sezonu formirala Koordinacioni tim, čiji je zadatak bio da organizuje, usmjerava i koordinira rad inspekcija uključenih u pojačani nadzor, u periodu 11. jun - 31. avgust na Primorju, ali i u turističkim centrima sjevernog dijela Crne Gore. Članovi ovog tima bili su pomoćnici direktora i glavni inspektori inspekcija Uprave, koje su uključene u pojačani nadzor, a u njegovom radu učestvovali su i predstavnici organa i institucija na centralnom i lokalnom nivou, sa kojima je ostvarivana saradnja tokom pojačanog nadzora.

Sastanci Koordinacionog tima su održavani svakog četvrtka u Budvi, gdje je i bilo njegovo sjedište. Na ovim sastancima je analizirano stanje i efekti nadzora u svih šest primorskih opština, te zavisno od toga planirane aktivnosti, a na istima su učestvovali predstavnici: Ministarstva održivog razvoja i turizma, Nacionalne turističke organizacije, JP za upravljanje morskim dobrom, Urbanističko-građevinske inspekcije (MORT), Poreske uprave, Granične policije - jug, kao i predstavnici lokalnih organa uprave, te povremeno predstavnici JP Nacionalni parkovi, Inspekcije za drumski saobraćaj (Ministarstvo saobraćaja i pomorstva) i Crvenog krsta (u dijelu obuke spasilaca). Ovaj način saradnje inspekcijskih organa, pored ostalog, obezbjeđuje i sveobuhvatniji nadzor i potpuno razgraničenje nadležnosti što onemogućava sukob nadležnosti (negativni i pozitivni) inspekcija u nadzoru.

Koordinatori Uprave, zaduženi za primorske opštine, održavali su jutarnje sastanke sa inspektorima, kako bi se kontinuirano pratila realizacija svih aktivnosti na terenu i izvještavalo o sprovedenim kontrolama, te eventualnim problemima na terenu. Koordinatori su prisustvovali sastancima koordinacionih timova lokalnih samouprava (osim u Baru), što je doprinosilo sveobuhvatnijem informisanju i boljem planiranju nadzora.

Redovni metod rada inspektora bio je timski nadzor, tj. sprovođenje zajedničkih kontrola od strane dva do tri inspektora iz različitih inspekcija Uprave. Timovi su formirani u zavisnosti od djelatnosti koja je predmet nadzora. Tako su nadzor u turizmu i ugostiteljstvu vršili zajedno turistički, inspektori rada i sanitarni, dok su u trgovini, zanatstvu i drugim uslugama to radili tržišni i inspektori rada, uz uključivanje sanitarnih inspektora po potrebi. Takođe, organizovane su zajedničke aktivnosti sa lokalnim inspekcijama, službenicima JP za upravljanje morskim dobrom, inspektorima Uprave policije (inspektori za strance i plovna jedinica Granične policije). Pored

svakodnevnog timskog rada inspektora, po potrebi su organizovane i mobilne ekipe koje su vršile nadzor, kako na Primorju tako i u sjevernim turističkim centrima.

Nepravilnosti utvrđene u nadzoru, iz nadležnosti Turističke inspekcije, u oblasti ugostiteljstva bile su: usluživanje gostiju proizvodima sa isteklim rokom trajanja, neposjedovanje normativa i cjenovnika, neizdavanje računa za pružene usluge, proširenje djelatnosti i neposjedovanje odobrenja za rad. U nekoliko slučajeva je utvrđeno usluživanje alkoholnih pića maloljetnim licima. U *turističkim uslugama* najviše nepravilnosti je bilo na kupalištima, posebno nepoštovanje obaveze postavljanja plažnog mobilijara (50:50), nedostatak propisanog broja spasilaca, kao i otvaranje kupališta bez neophodne dokumentacije. Kod turističkih agencija najčešće nepravilnosti su bile u dijelu nelegalnog oglašavanja i prodaje izleta na šetalištima. Nadzor informativnih punktova, pultova i panoa je pokazao da se jedan broj ovih subjekata bavio i prodajom karata za izlete, iako nije imao odobrenje za to. Nadzor plovniha objekata je pokazao da je u velikoj mjeri prisutan nelegalan prevoz putnika tj. pružanje ovih usluga bez odobrenja za rad. Ova pojava je posebno izražena u Virpazaru i Perastu.

U toku pojačanog nadzora u predsezoni i sezoni (1. maj - 31. avgust) na Primorju i u pet sjevernih opština, inspekcije Uprave su izvršile ukupno **18.301** kontrolu, u kojima je utvrđeno ukupno **9.623 nepravilnosti**. Broj izvršenih kontrola u periodu sezone (11. jun – 31. avgust) je **16.619**, u kojima je utvrđeno **8.968** nepravilnosti.

Pored ukupnog broja inspekcijskih pregleda i utvrđenih nepravilnosti, u narednim tabelama su dati i podaci o preduzetim upravnim mjerama za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti i kaznenim mjerama, i to ukupno za period 1. maj - 31. avgust, kao i izdvojeno za period 11. jun - 31. avgust, kao period pojačanog nadzora u sezoni.

Tabela 1): Statistički podaci o pojačanom nadzoru za period 1. maj – 31. avgust.

Broj inspekcijskih pregleda	18.301
Broj utvrđenih nepravilnosti	9.623
Broj ukazivanja	3.316
Broj rješenja o otklanjanju nepravilnosti	3.178
Broj rješenja o zabrani rada	502
Broj zapečaćenih objekata	16
Broj slučajeva/ Vrijednost oduzete robe	12 / 3.364,60€
Broj izdatih prekršajnih naloga	8.287

Iznos izdatih prekršajnih naloga	2.894.274,00€
Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka	42

Izvor: Uprava za inspekcijske poslove

Tabela 2): Podaci po opštinama za period 11. jun – 31. avgust 2018.

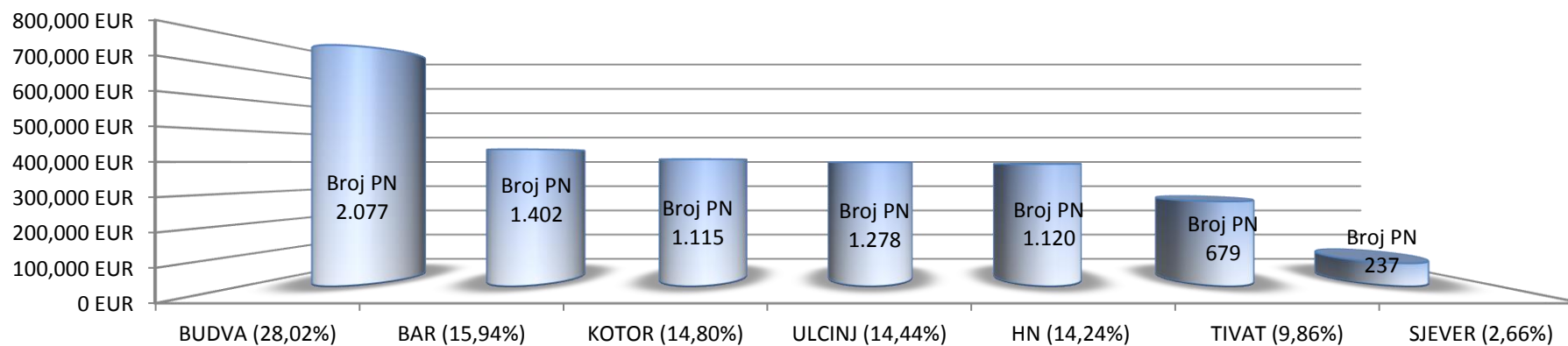
OPŠTINA	IP	UN	UK	RoN	RoZ	PEČ	OR (iznos u €)	PN		ZzPPP
								Broj	Iznos (€)	
BUDVA	3.698	1.970	511	848	65	1	1.997,00	2.077	774.134,00	5
BAR	3.259	1.724	699	545	93	3	982,00	1.402	440.520,00	17
HERCEG NOVI	2.816	1.405	416	479	69	3	0	1.120	393.480,00	4
ULCINJ	2.790	1.618	730	436	115	4	0	1.278	399.020,00	2
KOTOR	1.953	1.129	254	418	61	1	385,60	1.115	408.830,00	1
TIVAT	1.275	667	138	230	37	0	0	679	272.560,00	3
SJEVER (Žabljak, Kolašin, Plužine, Rožaje i Plav)	828	455	225	58	20	3	0	237	73.730,00	0
UKUPNO	16.619	8.968	2.973	3.014	460	15	3.364,60	7.908	2.762.274,00	32

Skraćenice: IP - broj inspekcijskih pregleda; UN - broj utvrđenih nepravilnosti; UK - broj ukazivanja; RoN - broj rješenja o otklanjanju nepravilnosti; RoZ - broj rješenja o zabrani rada; PEČ - broj pečaćenih objekata; OR - oduzeta roba; PN - broj prekršajnih naloga; ZzPPP - broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka;

Izvor: Uprava za inspekcijske poslove

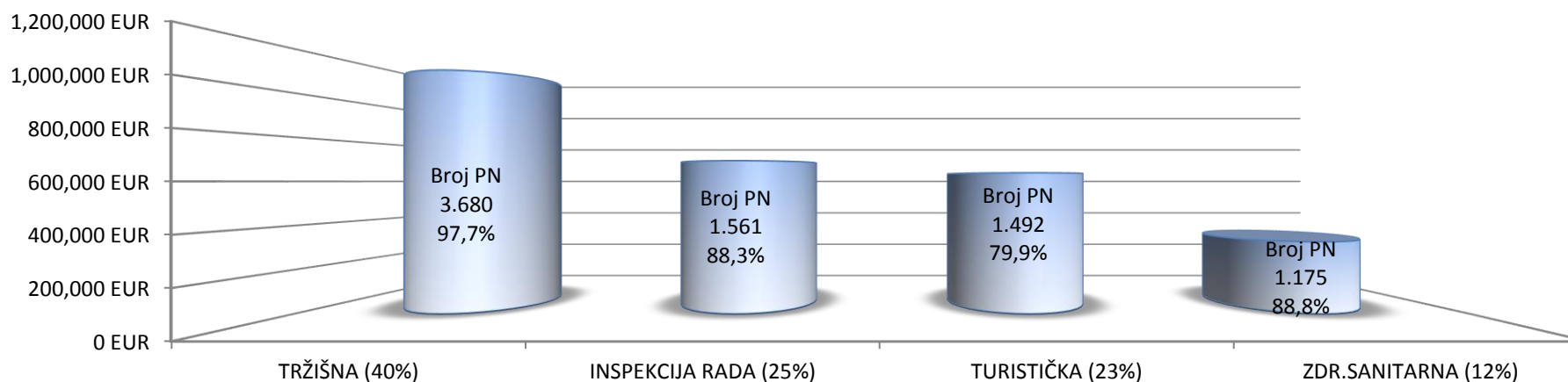
Broj / Iznos novčanih kazni izrečenih prekršajnim nalogima

(ukupno: 7.908 / 2.762.274,00€)

Izvor: Uprava za inspekcijske poslove

Broj: Iznos novčanih kazni izrečenih prekršajnim nalogima / naplaćenih na 10.10.2018

Izvor: Uprava za inspekcijske poslove

Tabela 3: Uporedni podaci za period 11. jun – 31. avgust 2017. i 2018. godine

	2017	2018	%
Broj inspekcijskih pregleda	14.302	16.619	16.20
Broj utvrđenih nepravilnosti	7.854	8.968	14.18
Broj ukazivanja	2.244	2.973	32.49
Broj rješenja o otklanjanju nepravilnosti	2.595	3.014	16.15
Broj rješenja o zabrani rada	641	460	- 28.24
Broj zapečaćenih objekata	38	15	- 60.53
Broj slučajeva/ Vrijed.oduzete robe	41/4.678,90€	12/3.364,60€	- 70,7 / - 28
Broj izdatih prekršajnih naloga	6.814	7.908	16.06
Iznos izdatih prekršajnih naloga	2.369.670,00€	2.762.274,00€	16.57
Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka	32	32	/

Izvor: Uprava za inspekcijske poslove

PORESKA UPRAVA

U postupku inspekcijskog nadzora (inspektori PJ, Sektora za VPO i Sektora za operativu u oblasti inspekcijskog nadzora) u predsezoni (mart-maj) 2018.godine, u primorskim opštinama su utvrđene korekcije po poreskim oblicima u ukupnom iznosu od 2.411.716,65€. Finansijski efekti po osnovu utvrđenih korekcija iznose 2.186.014,71€ od čega je naplaćeno 553.758,78€ ili oko 25,33%.

Ukupno ostvarene korekcije iz kontrola u periodu mart-maj 2018.god. u PJ Budva i Kotor, Bar i Herceg Novi iznose 2.411.716,65€, od čega se na PJ Budva odnosi 1.901.797,63€ ili 78,86%, na PJ Bar 414.418,33€ ili 17,18% i na PJ Herceg Novi 95.500,69€ ili 3,96%. Najveće korekcije po poreskim oblicima ostvarene su kontrolom PDV-a u iznosu od 1.266.118,36€ ili 52,50%, poreza na dohodak fizičkih lica i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u iznosu od 694.254,19€ ili 28,79% i poreza na dobit pravnih lica u iznosu od 389.075,10€ ili 16,13%.

UPOREDNI PREGLED OSTVARENE BRUTO NAPLATE ZA PERIOD PREDSEZONE U ODNOSU NA PLANIRANI IZNOS
(SVE PODRUČNE JEDINICE-PREDSEZONA)

Crna Gora-MART				Crna Gora-APRIL			Crna Gora-MAJ			UKUPNO		
	MART 2018	Plan	Index	APRIL 2018	Plan	Index	MAJ 2018	Plan	Index	Predsezona	Plan	Index
Porez na dobit pravnih lica	31.580.149	28.071.618	112	9.180.175	3.095.866	297	3.613.482	2.844.728	127	44.373.806	34.012.212	130
Porezi na dohodak građana	13.293.001	13.191.927	101	12.836.891	13.228.802	97	13.439.864	13.039.190	103	39.569.755	39.459.919	100
Porez na dodatu vrijednost	13.235.620	11.722.416	113	17.008.794	13.041.146	130	17.492.514	14.160.065	124	47.736.927	38.923.627	123
Koncesije	2.521.170	1.814.646	139	2.751.963	2.451.401	112	3.100.722	2.712.243	114	8.373.855	6.978.290	120
Porez na promet nepokretnosti	2.100.737	995.857	211	1.180.981	1.341.301	88	1.479.043	927.809	159	4.760.762	3.264.967	146
Ostali republički prihodi	1.226.558	1.376.152	89	1.366.141	1.350.816	101	1.504.345	1.426.202	105	4.097.044	4.153.170	99
Posebne takse	83.686	34.167	245	47.204	24.248	195	61.414	24.845	247	192.304	83.260	231
UKUPNO POREZI	64.040.921	57.206.785	112	44.372.148	34.533.579	128	40.691.384	35.135.082	116	149.104.453	126.875.446	118

Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2018. godine

Prihodi republičkog fonda PIO	26.424.232	22.854.701	116	24.906.672	22.679.589	110	24.982.733	24.550.816	102	76.313.637	70.085.105	109
Prihodi rep. fonda za zdrav.osig.	14.947.341	13.882.767	108	13.994.575	13.876.516	101	14.285.926	14.496.807	99	43.227.842	42.256.090	102
Prihodi zavoda za zapošlj.	1.996.230	1.150.619	173	1.830.939	1.143.284	160	1.739.671	1.193.598	146	5.566.840	3.487.501	160
Prihodi fonda rada	223.146	1.048.013	21	204.412	1.039.813	20	205.097	1.086.303	19	632.654	3.174.130	20
UKUPNO DOPRINOSI	43.590.949	38.936.099	112	40.936.599	38.739.203	106	41.213.426	41.327.524	100	125.740.974	119.002.826	106
UKUPNO POREZI I DOPRINOSI	107.631.870	96.142.884	112	85.308.747	73.272.782	116	81.904.810	76.462.606	107	274.845.427	245.878.272	112

Izvor: Poreska uprava

Iz tabelarnog pregleda evidentno je da je realizovana ukupna bruto naplata za sve područne jedinice u periodu predsezone, odnosno od 01.03-31.05.2018 godine, u odnosu na Plan naplate za uporedni period, ostvarena sa indeksom od 112. Ukupna bruto naplata na nivou svih područnih jedinica je veća za 28.967.155 eura.

Realizovana bruto naplata za svih 9 područnih jedinica u predsezoni u dijelu poreza ima indeks ostvarenja 118, odnosno bruto naplata poreza je veća za 22.229.07 eura, dok je u dijelu doprinosa veća za 6.738.148 eura i indeks ostvarenja iznosi 106.

Najveće ostvarenje naplate u odnosu na Plan naplate realizovano je u dijelu poreza na promet sa indexom 146, zatim poreza na dodatu vrijednost i ima index ostvarenja 123, i porez na dobit pravnih lica i ima indeks ostvarenja 130

***GLAVNA TURISTIČKA SEZONA**

Kao i u toku predsezone, na cjelokupnoj teritoriji Crne Gore intenzivirale su se aktivnosti na praćenju poštovanja poreskih propisa. Fokus aktivnosti inspekcijskog nadzora bio je u prvom redu na obveznicima koji obavljaju ugostiteljsku i ostale uslužne djelatnosti, naročito sezonskog karaktera.

- **Ostvareni promet**

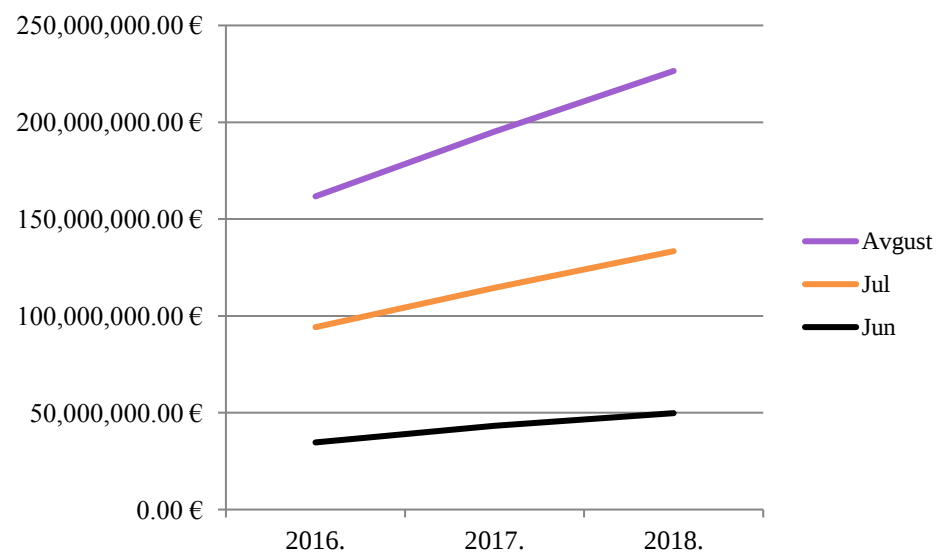
U posmatranom periodu ostvaren je promet u iznosu od 226.498.772,90€. Uporednom analizom za isti period u 2016.g i 2017.g utvrđen je rast prometa.

OSTVARENI PROMET PO GODINAMA (2016, 2017, 2018)

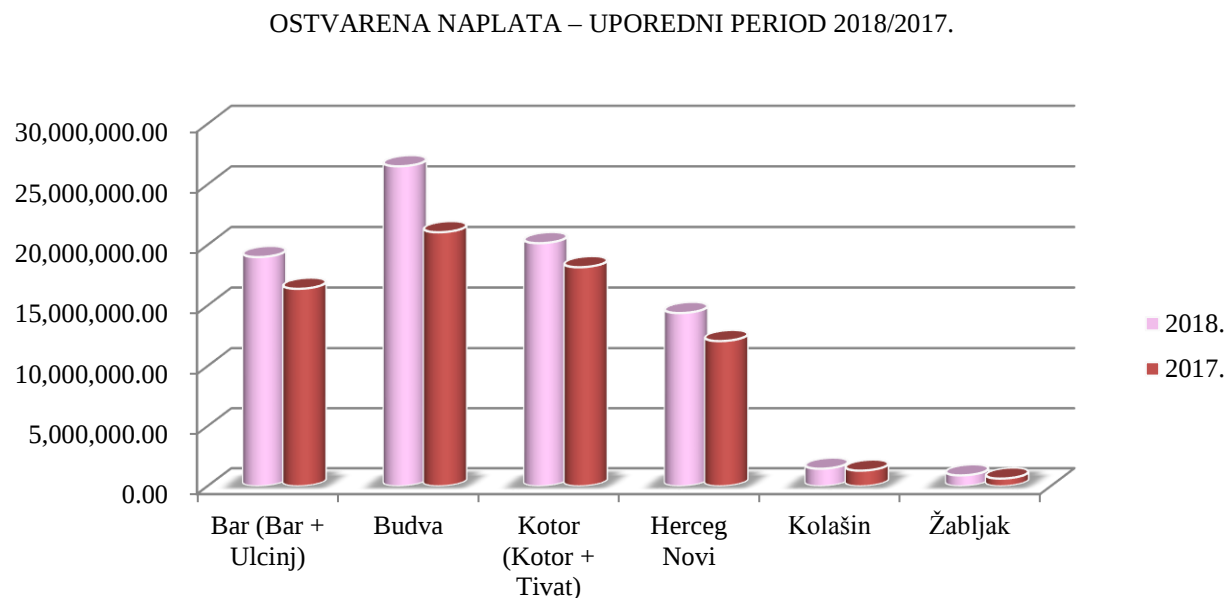
	Ostvareni promet		
Mjesec	2016.	2017.	2018.
Jun	34.673.848,81€	43.170.516,75€	49.778.683,61€
Jul	59.520.373,25€	71.330.385,56€	83.661.581,08€
Avgust	67.539.404,13€	80.591.114,25€	93.058.508,17€
Ukupno	161.733.626,19€	195.092.016,56€	226.498.772,86€

Izvor: Poreska uprava

UPOREDNI PRIKAZ OSTVARENOG PROMETA ZA MJESECE JUN, JUL I AVGUST 2018. GODINE U ODNOSU NA OSTVARENE REZULTATE 2016. I 2017. GODINE

Izvor: Poreska uprava

Izvor: Poreska uprava

Ukupna bruto naplata prihoda u primorskim područnim jedinicama (Bar, Budva, Herceg Novi i Kotor) i Kolašinu i Žabljaku za period jun - avgust 2018.godine iznosila je 82.454.368,67 €, što je za 18% ili 12 miliona eura iznad ostvarenja iz istog perioda 2017.godine (69.665.704,15€), odnosno 13% ili 9 miliona eura iznad plana naplate za navedeni period (72.898.032,00€).

Rast naplate u odnosu na plan i ostvarenje iz prošle godine zabilježen je kod svih vrsta prihoda, a posebno treba istaći naplatu naknada za korišćenje prirodnih dobara u ukupnom iznosu od 7.408.134,08€ (index 152), čime je za 2,5 miliona eura premašeno ostvarenje iz istog perioda 2017. godine i planiranog iznosa naplate po ovom osnovu, kao i naplatu poreza na dodatu vrijednost u iznosu 21.063.608,42€ (1.711.899,42€ više od planiranog iznosa). Kod naplate poreza na promet nepokretnosti takođe je ostvaren značajan rast naplate - 3.202.095,07€ što je za 41% više od planiranog iznosa.

Naplata doprinosa za obavezno socijalno osiguranje iznosila je 32.438.076,28€ (3.031.524,38€ više od planiranog iznosa), dok je po osnovu poreza na dohodak fizičkih lica prihodovano 13.446.354,48 €-za 9% više od planiranog iznosa a 19% od naplate u prethodnoj godini.

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Uprava policije

Uprava policije je, tokom ljetnje turističke sezone, preduzimala pojačane mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti i efikasno realizovala policijske zadatke kako bi obezbijedila bezbjednost i sigurnost svih građana i neometano odvijanje turističke sezone.

Postignuti su dobri rezultati na otkrivanju i sprečavanju krivičnih djela i svih drugih nezakonitosti, stabilan javni red i mir, poboljšano stanje bezbjednosti u saobraćaju i obezbijeđen nesmetan promet ljudi i dobara na graničnim prelazima.

Aktivnosti Uprave policije intenzivirane su od početka juna do polovine septembra ove godine, kroz implementaciju Plana mjera i aktivnosti Uprave policije za ljetnju turističku sezonu 2018. godine.

Posebna pažnja je posvećena blagovremenom i redovnom informisanju i obavješćavanju na svim nivoima policijske organizacije i saradnji sa domaćim i ino partnerima, u cilju razmjene operativnih podataka i saznanja od značaja za Upravu policije.

Plan mjera i aktivnosti Uprave policije za ljetnju turističku sezonu donešen je, 25. 05. 2018. godine. Štab operativne akcije „Ljeto 2018“ godine, koordinirao je svim preduzetim aktivnostima, predviđenim navedenim planom kao i drugim aktivnostima koje su realizovane tokom turističke sezone u cilju ostvarivanja povoljnog bezbjednosnog ambijenta, kako za sve građane tako i turiste koji su boravili na teritoriji Crne Gore.

Na prvom sastanku Štaba održanog, 01. 06. 2018. godine, napravljen je plan upućivanja policijskih službenika na ispomoć u CB i OB u primorskim opštinama. Za sve službenike koji su upućeni na ispomoć u primorske opštine obezbijeđeni su smještaj i ishrana.

Tokom ljetnje turističke sezone izvršeno je obezbjeđenje velikog broja manifestacija kao što je međunarodna muzička manifestacija „Sea Dance”, u Budvi, zatim „Lake fest” u Nikšiću, kao i niz drugih manifestacija (Kotorski karneval, Bokeška noć itd).

U toku priprema za ljetnju turističku sezonu, Sektor policije opšte nadležnosti sačinio je detaljan Plan mjera i aktivnosti koje će se preduzimati tokom turističke sezone, uzimajući u obzir iskustva iz prethodnih godina i analitički sagledavajući raspoložive parametre u oblasti bezbjednosti saobraćaja.

Analizom podataka o saobraćajnim nezgodama, njihovim uzrocima i posljedicama, kao i analizom aktivnosti, koje su tokom ljetnje turističke sezone bile usmjerene na sprječavanje i sankcionisanje težih prekršaja, te njihovim upoređivanjem sa podacima za isti period 2017.godine, evidentno je poboljšanje stanja bezbjednosti saobraćaja.

Preventivno djelujući saobraćajna policija, posredstvom sredstava javnog informisanja, vršila je najave radarskih kontrola na putnim pravcima koje su veoma dobro prihvaćene od strane učesnika u saobraćaju i medija. Realizovana je i kampanja „**Kad pijem ne vozim**” u saradnji sa AD „Pivara Trebjesa”, zatim kampanja „**Bezbjedno u autobusu**” i „**Stop alkoholizmu, alkohol ubija**”.

Rad službenika saobraćajne policije, tokom ljetnje turističke sezone, bio je otežan, kako zbog činjenice nedostatka izvršilaca predviđenih aktom o sistematizaciji i unutrašnjoj organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova, tako i pružanjem ispomoći policijskih službenika iz organizacionih jedinica iz središnjeg i sjevernog dijela Crne Gore primorskim opštinama.

Tokom čitave ljetnje turističke sezone od šest raspoloživih „presretača” samo dva su bila u funkciji a ostali su bili van upotrebe zbog raznih kvarova.

Imajući u vidu naprijed navedeno može se zaključiti da je u izvještajnom periodu stvoren bezbjedan ambijent u oblasti saobraćaja, te je stanje u ovoj oblasti tokom ljetnje turističke sezone ocijenjeno kao zadovoljavajuće.

U skladu sa planiranim aktivnostima, kriminalistička policija je u cilju bezbjednog odvijanja turističke sezone, zaštite ličnog i imovinskog integriteta svih građana i turista koji borave na našem području, u okviru svojih nadležnosti, preduzimala operativno – preventivne i represivne mjere i radnje.

Posebna pažnja je posvećena adekvatnom organizacionom i funkcionalnom postavljanju službe u cilju suzbijanja najtežih i najčešćih pojava oblika kriminala u najugroženijim objektima.

Za vrijeme tromjesečnog perioda (jun, jul i avgust) preduzimane su odgovarajuće mjere na prevenciji vršenja krivičnih djela koje su realizovane kroz intenzivnu razmjenu informacija na svim nivoima, svakodnevno prisustvo na terenu i pojačane aktivnosti na kontroli bezbjednosno interesantnih lica sa područja Crne Gore kao i iz regiona.

Granična kontrola

Granična policija je svojim ukupnim djelovanjem u periodu od početka juna do kraja avgusta 2018. godine, dala značajan doprinos održavanju stabilnog bezbjednosnog ambijenta u Crnoj Gori sa akcentom na nesmetan promet putnika i bezbjedno odvijanje turističke sezone, te suzbijanje svih vidova prekograničnog kriminala.

Pripadnici Sektora granične policije u periodu jun-avgust 2018. godine na graničnim prelazima u Crnoj Gori kontrolisali su ukupno **9.237.132** putnika što je za **1 % više** u odnosu na isti period 2017. godine (9.162.369 putnika).

Od ukupnog broja kontrolisano je 962.234 domaćih i 8.274.898 stranih putnika.

Granični prelazi sa najvećim prometom putnika u izvještajnom periodu bili su:

- GP Debeli Brijeg –1.319.009 putnika,
- ZGP Sukobin-Murićani – 1.196.099 putnika,
- GP Dobrakovo –1.122.894 putnika,
- GP Dračenovac –744.431 putnika,
- GP Sitnica – 708.119 putnika,
- Aerodrom Tivat – 703.669putnika,
- Luka Kotor – 609.507 putnika,
- Božaj – 543.280 putnika.

U navedenom periodu kontrolisano je:

- **2.201.180** motornih vozila što je za **4,5 % više** u odnosu na prošlu godinu (2.106.304 motornih vozila);
- **10.694** vazduhoplova što je za 1 % manje u odnosu na isti period 2017.godine (10.817 vazduhoplova);
- **5.561** plovila što je za 5 % manje u odnosu na prošlu godinu (5.889 plovila);

MINISTARSTVO POMORSTVA I SAOBRAĆAJA

Direktorat za drumski saobraćaj

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je u prethodnom periodu kao i na Mješovitim komisijama sa drugim državama dalo značajan doprinos za uspostavljanje novih redovnih linija prema regionu i inostranstvu tako da je u turističkoj sezoni 2018. godine, egzistiralo u međunarodnom linijskom prevozu putnika (stalne i sezone linije), sa Bosnom i Hercegovinom 44 linije, sa Republikom Srbijom 97 linija, sa Republikom Hrvatskom 24 linije, sa Republikom Kosovo 10 linija, sa Luksemburgom 5 linija, sa Republikom Makedonijom 9 linija, sa Turskom 2 linije, sa Albanijom 8 linija, sa SR Njemačkom 6 linija, sa Švajcarskom 1 linija i Mađarskom 1 linija. U međugradskom linijskom prevozu putnika egzistira 339 linija (stalne i sezone linije).

Napominjemo da je Crna Gora ratifikovala Ugovor o međunarodnom povremenom prevozu putnika običnim putničkim autobusima (INTERBUS ugovor). Naime, predmetni ugovor definiše i olakšava prevoz putnika u međunarodnom vanlinijskom prevozu, između Crne Gore i država EU, kao i iz Bosne i Hercegovine, Makedonije, Turske, Albanije i Ukrajine.

Inspekcija za drumski saobraćaj je shodno vršenju poslova inspeksijskog nadzora u okviru nadležnosti Ministarstva saobraćaja i pomorstva izvršila za tri mjeseca (jun, jul i avgust 2018.godine) 3.449 kontrola prevoznika u javnom prevozu, izdala 374 prekršajna naloga u iznosu 162.350,00 eura.

Ističu se i sugestije u smislu pojačane kontrole javnog prevoza putnika na lokalnom nivou imajući u vidu nadležnosti jedinice lokalne samouprave u skladu sa Zakonom o prevozu u drumskom saobraćaju. Takođe, imajući u vidu veliko zadržavanje na graničnim prelazima, potrebno je u skladu sa realnim mogućnostima dati prednost prolaska autobusima koji obavljaju linijski prevoz putnika, kao i prevoznicima koji obavljaju vanlinijski prevoz putnika.

Direktorat za pomorski saobraćaj

Lučka kapetanija Kotor:

- Broj izdatih vinjeta u periodu od 01.01.2018 do 15.09.2018 je 3146;
- Broj inspeksijskih nadzora u periodu od 01.01.2018 do 15.09.2018 je 248;
- Broja kruzera i drugih brodova koji su posjetili luku Kotor je 302;

Lučka kapetanija Bar :

- Broj izdatih vinjeta u periodu od 01.01.2018 do 15.09.2018 je 1375;
- Broj inspekcijskih nadzora u periodu od 01.01.2018 do 15.09.2018 je 280;
- Broja kruzeri i drugih brodova koji su posjetili luku Bar je 418, od kojih su 46 putnički;

Uprava pomorske sigurnosti:

- Broj akcija traganja i spašavanja na moru u periodu od 01.01.2018 do 15.09.2018 je 27;
- Broj zagađenja mora sa plovni objekata je 1.

Direktorat za željeznički saobraćaj

(Željeznički prevoz CG AD Podgorica)

Princip “usmjerenost na korisnika” je navažniji i najbitniji princip u prevozu putnika u ŽPCG. Rukovodstvo ŽPCG kroz planove školovanja i obučavanja zaposlenih nastoji da ovaj princip posebno naglasi i označi kao prioritet. Kroz analize i ispitivanja putnika ŽPCG nastoji da pronikne u želje korisnika usluga, definiše najtraženiji red vožnje, optimizira raspored kapaciteta i sve što prati sigurnost, udobnost i tačnost prilagodi putnicima. ŽPCG pokušava da nađe odgovarajuće rješenje za komunikaciju sa korisnicima, vrši stalno preispitivanje zahtjeva, inovira zahtjeve i iskazuje spremnost da se svi zahtjevi putnika ispune.

ŽPCG kao kompanija od javnog interesa ulaže ogromne napore da svoj puni doprinos u pružanju usluge u prevozu putnika. Nizom mjera koje preduzima nastoji da intenzivira tokove putnika u međunarodnom i lokalnom saobraćaju. Kao rezultat takve orijentacije je povećan broj putnika u 2018. godini u poređenju sa 2017. godinom.

U prvih devet mjeseci 2018. godine u međunarodnom saobraćaju je u saradnji sa Srbija Vozom prevezeno 149 352 putnika, od čega 42 852 u kušet i spavaćim kolima.

Brojni su faktori koje treba preduzeti da bi se broj putnika u međunarodnom saobraćaju povećao a oni koji zavise od operatera (cijena prevoza i kvalitet usluge) su ispoštovani što dokazuju izjave putnika prilikom periodičnih istraživanja (anketiranja).

Vrijeme putovanja je najekstremniji štetni faktor koji utiče da se realizuje veći broj putovanja i ostvari veći prihod. Stoga, prioritarno treba raditi na stvaranju potrebnih uslova u stanici Bijelo Polje kako bi se realizovao Sporazum o zajedničkoj carinskoj i policijskoj kontroli što bi značajno smanjilo zadržavanje vozova u graničnim stanicama.

Kad je u pitanju prevoz putnika u lokalnom saobraćaju pored lokalnih putnika ŽPCG je poslednje dvije godine napravio značajan pomak u organizovanju grupnog prevoza koji se realizuje u dogovoru sa turističkim agencijama i vrši prevoz turista na relacijama od Bara, Sutomora i Podgorice do Kolašina. U dogovoru sa organizatorima prevoza ova vrsta putnika se prevozi u sastavu redovnih vozova, lokalnih i međunarodnih.

U 2017. godini je na ovaj način organizovano ukupno 48 vožnji koje su organizovale 12 turističkih agencija. U dva slučaja su organizovani posebni vozovi. Ovom prilikom treba istaći odličnu saradnju sa agencijom Adria iz Budve koja je organizovala 25 vožnji.

U 2018. godini za devet mjeseci je organizovano ukupno 117 vožnji i ponovo je Adria napravila najviše putovanja. U 2018. godini su obavljene dvije vožnje posebnih vozova. ŽPCG je morao uložiti dodatni napor da organizuje ove prevoze zbog nedostatka vučenih i vučnih sredstava. Ovakav način prevoza turista bi mogao biti jako profitabilan u budućem periodu posebno kad su u pitanju panoramske vožnje. Crna Gora je vrlo atraktivna za tu vrstu turizma, posebno iz razloga što željeznička pruga prolazi kroz atraktivne predjele koji nijesu dostupni drugim vidovima saobraćaja, a koji ostavljaju neizbrisiv utisak svim turistima koji putuju na relaciji od Podgorice do Kolašina.

Treba naglasiti da pruga u Crnoj Gori prolazi kroz dva nacionalna parka kao i činjenicu da je u vremenu očuvanja prirodne sredine željeznica prevoznik koji najmanje ima negativnih uticaja na prirodu.

Kako je u najavi otvaranje Đalovića pećine u blizini Bijelog Polja za posjetioce, to bi i ovaj vid turizma mogao biti vrlo interesantan za turiste koji bi korišćenjem prevoza vozovima mogli u jednom danu da dožive nezaboravne trenutke. Vjerski turizam je vid turizma u kojem ŽPCG može da da veliki doprinos, posebno u organizovanim posjetama manastiru Ostrog koji se nalazi blizu željezničke stanice Ostrog.

Da bi se mogle realizovati zamisli turističkih poslenika i planirati grupna putovanja posebnim vozovima neophodno je obezbijediti sredstva za kupovinu bar jednog voza koji bi se koristio za ovaj vid prevoza. U ovaj projekat bi trebalo da se uključe svi subjekti koji u svojim strategijama imaju projekciju razvoja turizma kao i opštine kroz koje prolazi željeznička pruga.

Da bi ŽPCG dao veći doprinos razvoju turističke privrede Crne Gore i na taj način uticao na povećanje broja turista koji bi posjetili Crnu Goru neophodna je bolja povezanost i saradnja sa menadžmentima lokalnih uprava – opština kroz koje prolazi pruga, kao i bolja saradnja sa Nacionalnom turističkom organizacijom i lokalnim turističkim organizacijama. Prilikom organizovanja sajмова turizma u timovima koji predstavljaju našu državu predložili su da se nalazi i predstavnik ŽPCG kako bi direktnim kontaktom i prezentacijom mogao ponuditi usluge ŽPCG. Na taj način bi se u preprodaji mogli ponuditi svi raspoloživi kapaciteti u vozovima i na taj način bi se unaprijed obezbijedio značajan broj putnika.

U tabeli 1. Su iskazani pokazatelji rada ŽPCG tokom ljetnje sezone u međunarodnom prevozu, a u tabeli 2. su pokazatelji rada u lokalnom prevozu putnika. Zabilježeni su bolji rezultati u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu. Posebno zadovoljavajući rast je evidentan kod realizovanih prihoda.

Tabela 1. Pokazatelji rada u međunarodnom prevozu u junu, julu i avgustu 2017. i 2018.godine

	2017.				2018.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Ukupno putnika	Ukupan prihod	Putnici u Bc/WL	Prihod od BC/WL	Ukupno putnika	Ukupan prihod	Putnici u Bc/WL	Prihod od BC/WL
jun	10071	94777	2446	21659.2	16407	150000	5473	57393.7
jul	26417	230000	8853	83473.7	29221	280000	9204	94009.7
avgust	36132	240000	11800	114445.6	33198	280000	9469	101620.6
ukupno	72620	564700	23099	219578.5	78826	710000	24146	253024.0

Izvor: ŽPCG

U lokalnom prevozu putnika, tokom tri ljetnja mjeseca, ove u odnosu na predhodnu godinu, zabilježen je rast prevezenih putnika za 11 % i realizovanih prihoda, takođe, za 11 %.

Tabela 2. Pokazatelji rada u lokalnom prevozu u junu, julu i avgustu 2017. i 2018. godine

	Jun		Jul		Avgust		Ukupno	
	Putnici	Prihod	Putnici	Prihod	Putnici	Prihod	Putnici	Prihod
2017.	76.271	145.047	82.557	164.077	77.127	157.013	235.955	466.137
2018.	76.566	149.095	92.024	180.519	92.829	190.047	261.419	519.661
Indeks 2018./20 17.	1.00	1.03	1.11	1.10	1.20	1.21	1.11	1.11

Izvor: ŽPCG

Direktorat za vazdušni saobraćaj

Montenegro Airlines

Montenegro Airlines je u periodu od 25. marta do 10. oktobra 2018. godine, u redovnom, čarter i kod šer saobraćaju prevezao ukupno 467 936 putnika, što je za 16.05% više u odnosu na isti period prethodne godine. U istom periodu, generisano je 5 241 let što je za 12.37% više u odnosu na isti period prethodne godine.

Sa aspekta broja prevezenih putnika, Montenegro Airlines je ove godine ostvario najbolje rezultate u kompanijskoj istoriji za period visoke sezone, sa rekordnim julom, avgustom i septembrom, kao i najboljih prvih devet mjeseci.

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE

U periodu od 01.01-30.09. tekuće godine na sezonskim poslovima je zaposleno **8.965** lica sa evidencije nezaposlenih. Tradicionalno, najbrojnije zapošljavanje je iz primorskih opština, ali je ono izraženo i kod nezaposlenih iz sjevernog i centralnog regiona. Najveći broj sezonaca je zaposlen u oblasti ugostiteljstva i turizma, na mjestima: pomoćnih radnika u restoranima, pomoćnih radnika u kuhinji, servira, sobarica, higijeničarki, peračica suđa, radnika u vešeraju...

U cilju kvalitetne pripreme za turističku sezonu 2018., Zavod za zapošljavanje je stavio u funkciju sve kapacitete potrebne za realizaciju kvalitetnog posredovanja pri sezonskom zapošljavanju jer tu vidimo prostor da veliki broj nezaposlenih lica dobije šansu za zaposlenje. U našim područnim jedinicama i biroima rada preduzete su aktivnosti za unapređenje sezonskog zapošljavanja. Ove godine je Zavod intenzivirao aktivnosti u dijelu obilaska poslodavaca sa ciljem da identifikuje njihove kadrovske potrebe, ponudi im usluge posredovanja i predstavi aktuelne subvencije. Mobilni timovi Zavoda obišli su 389 poslodavaca iz primorskih opština i to prioritarno one koji su u 2017. godini zapošljavali najveći broj stranaca, kao i one koji su se Zavodu u prethodne tri godine obraćali za usluge posredovanja. U neposrednom kontaktu, mobilni timovi su ih upoznali sa benefitima ukoliko zaposle domaće radnike (brz i efikasan servis, raspoloživa radna snaga, subvencije, programi itd) i ponudili im uslugu posredovanja.

Ove godine za poslodavce koji su nam se obratili sa potražnjom velikog broja radnika organizovali smo selekcije kandidata u područnim jedinicama iz sjevernog i centralnog regiona. Ovo su tzv. mini sajmovi zapošljavanja gdje smo ciljano poslodavcima organizovali neposredan kontakt sa nezaposlenim licima u njihovim sredinama, što je svakako još jedna povoljnost i za poslodavce i za nezaposlene.

Zavod je bio učesnik na sajmovima zapošljavanja: suorganizator na Sajmu zapošljavanja Summer Job - u Podgorici, Kotoru i Bijelom Polju, kao i Sajmu turizma u Budvi, gdje je imao svoje štandove sa pratećim reklamnim materijalom (brošure). Tom prilikom je izvršen obilazak prisutnih poslodavaca gdje su informisani o stanju na tržištu rada, animirani da zapošljavaju domaću radnu snagu i upoznati su sa benefitima koje imaju ukoliko zaposle istu.

U izvještajnom periodu Zavod za zapošljavanje je organizovao društveno korisne programe čijom realizacijom se doprinosi adekvatnoj pripremi crnogorskih opština za turističku sezonu. U programima javnih radova zaposleno je 460 lica na poslovima uređenja parkova, šuma, obala rijeka, jezera, čuvanja i održavanja istorijskih spomenika, pripreme i izvođenja pozorišnih predstava u toku ljeta kao i drugih kulturnih manifestacija, što doprinosi unapređenju imidža Crne Gore kao turističke destinacije.

Nadalje, Zavod za zapošljavanje je partner u realizaciji Projekta „Neka bude čisto 2018“. Ovaj projekat je omogućio zapošljavanje 100 lica iz evidencije Zavoda, na poslovima čišćenja i održavanja magistralnih i regionalnih puteva u Crnoj Gori, u dužini od preko 1.300 km, čime se doprinijelo pripremi ljetnje turističke sezone za 2018. godinu.

U saradnji sa organizatorima obrazovanja odraslih, Zavod za zapošljavanje je realizovao programe obrazovanja i osposobljavanja za nezaposlena lica koja su stekla stručne kvalifikacije odnosno ključne vještine potrebne za zapošljavanje u turizmu i ugostiteljstvu i drugim povezanim područjima rada.

U programe sticanja stručnih kvalifikacija potrebnih za zapošljavanje u oblasti turizma, ugostiteljstva i uslužnih djelatnosti u izvještajnom periodu, uključeno je 308 nezaposlenih lica čime se uvećala mogućnost njihovog zapošljavanja na poslovima: zaštitara, čuvara, muškog i ženskog frizera, kozmetičara za njegu lica i tijela, wellnes i SPA terapeuta, kuvara, konobara, poslastičara, mesara i servira.

U periodu od 01.01- 01.10.2018. godine ukupno je izdato 20.795 radnih dozvola za strance, što je za 19,63%, više u odnosu na isti period prethodne godine (01.01. -01.10.2017. godine izdate su 17.383 radne dozvola). Od ukupnog broja radnih dozvola 13.130 su dozvole izdate u kvoti što je za 7,4% više u odnosu na uporedni period prethodne godine, dok je izdatih radnih dozvola van kvote 7.665 što predstavlja 48,8% više u odnosu na uporedni period.

U posmatranim periodima 2017. i 2018. godine izdvajaju se četiri djelatnosti za koje je izdat najveći broj radnih dozvola: **građevinarstvo, usluge smještaja i ishrane, ostale uslužne djelatnosti i trgovina**. Na ove djelatnosti otpada 80,8% u 2018. i 76,8% u 2017. godini od ukupno izdatih radnih dozvola u kvoti.

TURISTIČKA SEZONA SA ASPEKTA OPŠTINA – USLOVI ODVIJANJA, AKTIVNOSTI, REZULTATI

Primorske opštine

Budva

Broj dolazaka i noćenja za sve države u periodu od 01.05.2017. -01.10.2017. godine , 01.05.2018. – 01.10.2018.godine – uporedna statistika.

Period	Dolasci	Noćenja
2017. godina/ 5 mjeseci	602.846	4.700.228
2018. godina/ 5 mjeseci	726.896	5.236.724
Index	121	111

Broj dolazaka i noćenja prvih pet država u periodu od 01.05.2017. -01.10.2017. godine , 01.05.2018. – 01.10.2018.godine – uporedna statistika.

Redni broj	Naziv	Dolasci 2017. g. 5 mjeseci	Dolasci 2018 g. 5 mjeseci	Index	Noćenja 2017. g. 5 mjeseci	Noćenja 2018. g. 5 mjeseci	Index
1.	Rusija	150.264	147.926	98	1.739.457	1.678.719	97
2.	Srbija	89.359	104.674	117	752.622	819.681	109

Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2018. godine

3.	BiH	34.261	40.151	117	146.688	262.376	179
4.	Ukrajina	25.449	29.857	117	237.125	266.232	112
5.	Njemačka	15.039	21.300	142	92.316	132.903	144

Izvor: Opština Budva

Naplaćena boravišna taksa u periodu od 1.01.2018. godine do 28.10.2018. godine.

TOB I NTO – 1.779.433,68 € , pravna lica/ index 105

TOB I NTO - 1.572.007,48 €, fizička lica / index 115

UKUPNO: - 3.351.441,16 €, / 109

Naplaćena boravišna taksa u periodu od 1.01.2017. godine do 28.10.2017. godine.

TOB I NTO – 1.698.864,65€, pravna lica

TOB I NTO - 1.368.089,00€ , fizička lica

UKUPNO: - 3.066.953,65€

Turistička organizacija Budve je u toku 2018. godine vršila prijavu boravka gostiju na 17 info punktova, od toga na 8 info punktova vršena je naplata boravišne takse. Za period od 01.01.2018. godine do 28.10.2018. godine, ukupno je naplaćeno **787.746,31€** , što iznosi **50%** od ukupne naplate za fizička lica u 2018 godini.

U 2018.-oj godini na dan 29.10. podnijeto 950 zahtjeva za izdavanje odobrenja o obavljanju ugostiteljske djelatnosti u domaćinstvu (tj.izavanje ležajeva turistima).

Od tih 950 zahtjeva, riješeno je 935, ostali su u proceduri rješavanja, jer se svakodnevno dobijaju novi zahtjevi.

Znači u 2018.-oj godini, do dana 29.10. izdato je 935 odobrenja o obavljanju ugostiteljske djelatnosti u domaćinstvu ili 10.720 kategorisanih ležajeva.

Što znači da je svake godine, evidentno povećan broj prijavljenih (registrovanih) smještajnih kapaciteta.

Na kraju 2017.godine, ukupan broj odobrenja za obavljanje ugostiteljske djelatnosti u domaćinstvu, iznosio je 2.600 odobrenja ili 29.000 kategorisanih ležajeva.

Ukupan broj odobrenja za obavljanje ugostiteljske djelatnosti u domaćinstvu, na dan 26.10.2018.godine iznosi 2.760 odobrenja ili oko 30.600 kategorisanih ležajeva.

Takođe, treba napomenuti da na teritoriji Opštine Budva ima oko 15.000 stambenih jedinica, odnosno oko 60.000 uslovnih ležajeva, koji plaćaju turističku taksu.

Na terenu je kao i predhodnih sezona bilo 14 (četrnaest) ekipa, na potezu od Lastve do Buljarice, koji su svakodnevno u popodnevnom časovima obilazili prijavljene i ne prijavljene objekte (tj.radilo se sistemom kontrole od objekta do objekta).

Turistička inspekcija Opštine Budva za tri (3) mjeseca rada na terenu izvršila (obavila) je 12.450 kontrola i izdala 15 prekšajnih naloga u visini od 6.000€.

Naplata boravišne takse je znatno povećana u odnosu na isti period prošle godine. Na dan 29.10.2018.godine naplaćeno je 3.351,500€ a na isti dan prošle 2017.godine 3.067,000€, što znači da je povećanje za 284,500€ ili za oko 28%.

Aktivnosti komunalne inspekcije:

Komunalni inspektori su, u skladu sa Odlukom o komunalnom redu i zabrani izvođenja građevinskih radova za vrijeme turističke sezone, vršili kontrolu na teritoriji opštine.

Komunalni inspektori su donijeli 22 rješenja o zabrani izvođenja građevinskih radova, 7 rješenja o pečaćenju građevinskih objekata i 3 zapisnika sa mjerom ukazivanja i rokom za obustavu odmah.

Zapečaćeno je i 5 privremenih objekata na teritoriji opštine.

Ukupan iznos izrečenih novčanih kazni je 9,700 eura.

Aktivnosti komunalne policije

Sankcionisano je 19 pravnih lica zbog prekoračenja radnog vremena novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura, kao i 7 preduzetnika koja su kažnjena sa po 150 eura što je ukupno 10.550 eura.

Zbog prekoračenja buke u ugostiteljskim objektima sankcionisano je 15 pravnih lica novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura, kao i 4 preduzetnika koja su novčano kažnjena sa po 300 eura što je ukupno 31.200 eura.

Komunalni policajci su zbog vanpijačne prodaje kaznili 93 fizička lica novčanom kaznom u iznosu od 30 eura, kao i 15 fizičkih lica sa kaznom od 100 eura što je ukupno 4.160 eura.

Procesuirano je 12 fizičkih lica koja su se bavila nelegalnim izdavanjem smještaja i kažnjeni su u iznosu od 200 eura, a što je ukupno 2.400 eura.

Tivat

Lokalna uprava u saradnji sa preduzećima i ustanovama čiji je osnivač, kao i sa ostalim relevantnim službama uspješno je pripremila, te udruženom koordinacijom i realizovala ljetnju turističku sezonu 2018. godine. Početkom maja mjeseca sa radom je otpočeo i Koordinacioni tim za praćenje turističke sezone, kojem su prisustvovali predstavnici svih relevantnih institucija i službi, a sve sa ciljem otklanjanja i prevazilaženja problema koji mogu uticati na nesmetano odvijanje turističke sezone.

Kao dominantne probleme sa kojima su se susretali proteklih nekoliko sezona, a na koje nijesu mogli uticati izdvajaju:

- *Nedovoljna kontrola plovniha objekata i privezišta u tivatskom pomorskom akvatoriju*
- *Neuređen pomorski saobraćaj i nepostojanje jasno definisanih sidrišta u tivatskom akvatoriju*
- *Nedostatak uređenog obalnog područja sa isključivom namjenom javnog kupališta*
- *Potreba za zadržavanjem komunalnog statusa lučice „Kalimanj“ prilikom koncesionog postupka*
- *Loša organizacija auto-taksi prevoza na aerodromu Tivat*
- *Izostanak blagovremene kontrole i uklanjanje ilegalnih objekata i inventara pretežno u zoni morskog dobra*
- *Potpuni saobraćajni disbalans na jadranskoj magistrali između opština Tivat, Kotor i Budva u periodu jun-septembar, uzrokovan nemogućnošću jadranske magistrale za prijemom sve većeg saobraćajnog i turističkog prometa*

I pored istaknutih problema opština Tivat bilježi odličan turistički promet kao i naplatu prihoda.

Intezivna kampanja o registraciji smještaja koju je sprovodilo Ministarstvo i Nacionalna turistička organizacija na jednoj strani, te lokalne turističke organizacije i lokalne samouprave na drugoj strani, dala je odlične rezultate na teritoriji opštine Tivat.

Zona sive ekonomije u oblasti smještaja značajno je minimizirana. Sekretarijat za ekonomski razvoj i preduzetništvo opštine Tivat je za prvih devet mjeseci registrovao 155 novih pružaoca usluga smještaja u domaćinstvu odnosno registrovano je 860 novih ležaja. Broj novoregistrovanih pružaoca usluga smještaja u domaćinstvu, za prvih devet mjeseci, veći je za 150% u odnosu na cijelu 2017. godinu.

U daljem tekstu je tabelarni pregled kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja, sa teritorije opštine Tivat:

Boravišna taksa	Iznos u EUR	<u>2018</u> <u>2017</u>
U periodu od 01.01-30.09.2018.	449.358,95 €	INDEX 132
U periodu od 01.01-30.09.2017.	340.216,86 €	

Članski doprinos turističkim organizacijama	Iznos u EUR	<u>2018</u> <u>2017</u>
U periodu od 01.01-30.09.2018.	43.850,92 €	INDEX
Turistička taksa	Iznos u EUR	<u>2018</u> <u>2017</u>
U periodu od 01.01-30.09.2018.	235.627,39 €	INDEX 99
U periodu od 01.01-30.09.2017.		

	237.864,06 €	
--	--------------	--

Promet turista na teritoriji Opštine Tivat:

Dolasci turista u opštini Tivat			Noćenja turista u opštini Tivat	
Mjesec/Godina	2018	2017	2018	2017
Januar	2,471	1,606	20,529	16,222
Februar	2,319	1,720	19,539	18,598
Mart	3,627	2,670	27,176	24,485
April	5,753	4,870	37,433	32,109
Maj	8,964	6,792	53,250	48,560
Jun	15,592	12,132	105,008	101,866
Jul	27,708	21,938	221,620	211,257
Avgust	28,420	21,587	240,362	225,657
Ukupno	94,854	73,315	724,917	678,754
Index 2018/2017	129		106	

Izvor: Opština Tivat

Kotor

Na osnovu podataka Monstata u opštini Kotor je od početka godine do 31.08. boravilo 37.457 turista odnosno 37% više u odnosu na isti prošlogodišnji period. Zabilježen je i rast noćenja od 98.115 odnosno 34% više u odnosu na prethodnu godinu.

Od početka godine do 30.09. Kotor je posjetilo 401.422 izletnika što je 6% više u odnosu na prošlu godinu.

Blagi pad se bilježi u dolasku kruzera, odnosno 8% manje i broju putnika na kruznerima 15% manje u odnosu na 2017. godinu.

Manifestacije su realizovane tokom cijele turističke sezone.

Pomorski muzej Crne Gore bilježi posjetu preko 10.000 individualnih posjetilaca, 20.000 organizovanih posredstvom agencija i 7.160 posjetiaca koji su u okviru ekskurzija, kao i penzioneri posjetili Muzej.

U Luku Kotor je, od početka godine do septembra uplovilo 316 putničkih plovila sa 359.499 putnika, kao i 1595 jahti sa 7412 putnika.

Bar

Ljetnja turistička sezona 2018. godine u Baru bila je jedna od najuspješnijih u posljednjih nekoliko godina. To pokazuju i parametri od strane organizacija, ustanova i društava čiji je osnivač Opština Bar, a koji su aktivno uključeni u praćenje turističke sezone kroz brojne kvalitativne i kvantitativne pokazatelje.

Turistička organizacija Bar je realizovala brojne aktivnosti kako na pripremi ljetnje turističke sezone 2018. godine, tako i aktivnosti u sezoni.

Turistički promet i finansijski pokazatelji:

- U turističkim mjestima na morskoj obali najviše gostiju boravilo je iz Srbije, Rusije, Ukrajine, Francuske, BiH, Poljske, Češke, Slovačke, Makedonije, Njemačke, Slovenije, a na jezerskoj obali i ruralnom području gosti iz Francuske, Belgije, Holandije, Engleske, itd.
- Ukupan broj registrovanih (presjek/brojno stanje) turista na dan 12.10.2018. je 3 314, što je 15 % više nego lani u isto vrijeme. Stranih turista je 3 156 ili 12 % više nego lani. Domaćih gostiju je 158, što je 2,5 puta više nego lani. U hotelima je 647, što je 4 % više, u odmaralištima je 40, što je 100 % više, a u privatnom smještaju je 2 627 gostiju, što je 16 % više nego lani.
- Prema zvaničnim podacima MONSTAT-a, barsku opštinu je za 8 mjeseci 2018. godine u hotelima i drugom kolektivnom smještaju, posjetilo 59 884 turista, što je 0,82 % više nego u istom periodu 2017. godine, koji su ostvarili 315 346 noćenja, što je 1,91 % više nego u istom periodu 2017. godine.
- Kada govorimo o finansijskim pokazateljima, zaključno sa 14.10.2018. je evidentiran rast prihoda od boravišne takse, članskog doprinosa i turističke takse u odnosu na isti period 2017. godine:
 - boravišna taksa 824.711, eura (100%), što je 2,86 % više, TO Bar pripada 659.769,00 (80%)
 - članski doprinos 127.840,00 eura (100%), što je 33,87 % više, TO Bar pripada 76.704,00 (60%)
 - turistička taksa 559.460,00 eura (100%), što je 3,18 % više; TO Bar pripada 223.784,00 (40%).

- Na osnovu kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja možemo konstatovati da je opština Bar imala solidnu pred sezonu, da je glavna turistička sezona bila uspješna, iako je malo kasnila, između ostalog zbog nepovoljnih vremenskih uslova, prvenstva u fudbalu i dr, a da postsezona još traje.
- Bogato kulturno-istorijsko nasleđe, očuvani prirodni resursi, dobra saobraćajna povezanost, povoljni klimatski uslovi – od blage sredozemne do planinsko-mediteranske klime, razoj različitih vidova turizma, sigurnost putovanja, stalna ulaganja u unapređenje kvaliteta turističke infrastrukture i ponude aktivnog odmora, tradicionalna kuhinja i gostoprimstvo, čini Bar konkurentnom destinacijom i privlači veliki broj turista.

Herceg Novi

Prema podacima MONSTAT-a, koji mjesečno saopštava samo turistički promet u objektima kolektivnog smještaja, za osam mjeseci ove godine, u ovom vidu smještaja, u opštini Herceg Novi ostvareno je ukupno 80.048 dolazaka, dok je u 2017. god. broj dolazaka bio 66.762, što je za 19,90% više dolazaka u odnosu na isti period 2017. god.

U istom periodu ostvareno je ukupno 497.137 noćenja turista, dok je broj noćenja u istom period 2017. iznosio 423.018 što je za 17,52% više noćenja nego za isti period 2017. god.

Prema nezvaničnim podacima dobijenim od Turističke organizacije Herceg Novi, na osnovu evidencije o broju turista i noćenja koji je zabilježen u turist biroima, po prijavama boravka, u prvih osam mjeseci ove godine u privatnom smještaju je zabilježena posjeta od 191.374 turista, dok je u istom periodu predhodne godine posjeta bila 180.630 turista, što čini povećanje od 5,90% u odnosu na isti period predhodne godine.

U periodu januar – avgust ove godine u individualnom smještaju je ostvareno 1.784,167 noćenja. Broj noćenja veći je od noćenja ostvarenih u istom periodu 2017. god. za 16,80%, kada je iznosio 1.527,297 noćenja.

Povećani turistički promet mjeran fizičkim pokazateljima u kolektivnom smještaju rezultat je, kako povećane posjete, tako i usled povećanja hotelskih kapaciteta. Otvaranjem hotela „Ibero Star” u Igalu, manjih objekata tipa mali hotel, povećan je kapacitet u ovom vidu smještaja.

Iz navedenih, nezvaničnih, podataka može se zaključiti da je, u posmatranom periodu, u opštini Herceg Novi zabilježeno ukupno 271. 422 dolaska turista koji su ostvarili 2. 281. 304 noćenja. Broj turista je veći za 9,71 % u odnosu na broj turista iz istog perioda predhodne godine, a br. ostvarenih noćenja veći je za 16,97 % u odnosu na noćenja za osam mjeseci 2017. god.

U ukupnom broju noćenja, noćenja ostvarena u privatnom smještaju učestvuju sa 70,5 %, dok noćenja u objektima kolektivnog smještaja čine 29,5%. Ovakav odnos između ova dva vida smještaja ukazuje na činjenicu još uvijek nedovoljnog broja hotelskih kapaciteta u ukupnoj ponudi.

Anketiranje turista 2018.

Turistička organizacija je i ove godine, po 54 . put, uradila Anketu turista. Anketirano je ukupno 2. 721 gost, u jedanaest turističkih mjesta na području Opštine. Anketirani gosti nijesu vlasnici nekretnina na području opštine Herceg Novi. Anketni listić sadržao je 12 pitanja. Prema vrsti smještaja 30,09% posto ispitanika su bili hotelski gosti, 64,17% gosti u individualnom smještaju, 1, 76% gosti u odmaralištima, ostalo su bili gosti u kampovima i dr.

Najviše anketiranih turista (31%) bilo je u dobi od 35 do 44 godine. Gosti u dobi od 25 do 34 godine i gosti od 45 do 54 godine činili su po 20% anketiranih. 13% Bili su gosti u dobi od 18 do 24 godine, a 1,72% gosti sa više od 65 godina.

Motiv dolaska za 87,61% anketiranih turista bile su plaže i more (2017- 82,22); za 20,63% su aktivnosti i izleti (2017.- 14,63%); istorija i arhitektura za 22 % (2017- 10,85); hrana i usluga za 13,22% (2017- 8,06%); noćni život za 7,65% (2017. - 5,67%) ; drugi motivi 8, 51% (2017.- 4,87%).

Ukupna prosječna ocjena za Opštinu Herceg Novi ove sezone je 4,05 približna je onoj iz 2017.god. kada ista je bila 4,04.

Ono do čega se došlo kroz ocjenu nekih od ispitivanih elemenata pokazuje da je:

- Kvalitet smještaja u odnosu na cijenu ocijenjen je sa 4,38 i čini blago povećanje u odnosu na 2017. god. (4,22).
- Kvalitet turističko ugostiteljskih usluga prema ocjeni anketiranih ostao je na istom nivou - ocjena 4,24.
- Kvalitet manifestacija i kulturno-zabavne ponude grada - ocijenjena 3,73 je niža u odnosu na 2017. god. (3,98).
- Čistoća plaža, grada i okoline ocijenjena je sa 3,81 nešto je veća u odnosu na 2017. god. (3,74).

Prema rezultatima ankete potrebno je više kabina za presvlačenje, kanti za otpatke, toaleta i tuševa. Smanjiti prostor za ležaljke na plažama, riješiti nedopustivo izlivanje kanalizacije, preurediti i obezbijediti više parking mjesta u čitavoj opštini, sniziti cijene parkiranja. Određeni broj anketiranih se žali na ljubaznost konduktera u autobusima i zaposlenih u supermarketima. Veliki broj anketiranih se žali na vožnju Šetalištem. Traži se veći broj noćnih klubova i lokala sa muzikom uživo.

Bez obzira na primjedbe, veliki broj anketiranih, koji redovno posjećuju grad, izjavili su da je ponuda svake godine sve bolja. Veliki broj anketiranih – naročito gosti van regiona su oduševljeni ljepotom grada, klimatskim i prirodnim karakteristikama. Većina anketiranih turista zadovoljna je uslugom, ljubaznošću i komunikativnošću mještana.

Ulcinj

Broj turista i strukturu gostiju koji su posjetili Ulcinj u periodu od 01.06. do 30.09.2018 godine, Turistička organizacija Ulcinj evidentira preko programa RB 90 za elektronsko prijavljivanje gostiju, te na osnovu tog programa slijede informacije:

Na osnovu navedenog programa ukupan broj turista je 80.354. Po zemljama pripadnosti najviše dolazaka bilježe: Bosna i Hercegovina – 21.716 gostiju, Kosovo – 19.348, Srbija – 16.014, Njemačka-9.205, Albanija – 5.896, Poljska – 4.095 i Rusija – 4.080 gostiju.

Broj gostiju koji se odnose na kolektivni smještaj na osnovu podataka Monstata broj dolazaka i noćenje turista prikazan je u procentima. Za jun mjesec ostvareno je 7,1% više dolazaka turista, a noćenja za 9,3% više u odnosu na isti period prošle godine, za jul mjesec je ostvareno povećanje od 10.2% u dolascima, a 11.00% u noćenjima, i za avgust mjesec 9.7% više dolazaka i noćenja za 11.4%. Najveći broj žalbi gostiju koji su se obratili Turističkoj organizaciji Ulcinj, se odnosilo na velike gužve u saobraćaju, buku na Maloj plaži i na Adi Bojani.

Problemi sa kojima se susreću tokom turističke sezone su sledeći:

- Na osnovu lokalnog plana opštine Ulcinj, deponija za odlaganje inertnog/kabastog materijala predviđena u selu Gač nije realizovana
- Loša infrastruktura i uske ulice
- Npropisno parkirana vozila

- Nepoštovanje komunalnog reda
- Deponovanje kabastog materijala pored kontejnera
- Stvaranje divljih deponija na teritoriji zaleđa Velike Plaže.

Kontinentalne opštine

Glavni grad Podgorica

Evidencija turističkog prometa

BROJ TURISTA I NOĆENJA

PERIOD	BROJ TURISTA	INDEX 18/17	BROJ NOĆENJA	INDEX 18/17
MAJ 2018.	14.503	115	21.881	109
JUN 2018.	17.139	123	26.645	116
JUL 2018.	19.088	120	31.156	108
AVGUST 2018.	19.186	107	36.233	94

Tabela 1: Broj turista i noćenja tokom ljetnje turističke sezone 2018. po mjesecima sa indeksom promjena

TURISTIČKI PROMET U GLAVNOM GRADU	01. MAJ – 31. AVGUST 2018.	INDEX 18/17
BROJ TURISTA	69.916	116
BROJ NOĆNJA	115.915	105

Tabela 2: Kumulativni broj turista i noćenja tokom ljetnje turističke sezone 2018. sa indeksom promjena

BORAVIŠNA TAKSA

IZNOS BORAVIŠNE TAKSE (€)	01. MAJ – 30. SEPTEMBAR 2018.	INDEX 18/17
	138.490,91 €	152

Tabela 3: Prihod TO Podgorice po osnovu naplate boravišne takse za period maj-oktobar 2018. sa indeksom promjena

ČLANSKI DOPRINOS

IZNOS ČLANSKOG DOPRINOSA (€)	01. MAJ – 30. SEPTEMBAR 2018.	INDEX 18/17
	67.606,20 €	72

Tabela 4: Prihod TO Podgorice po osnovu uplate članskog doprinosa za period maj-oktobar 2018. sa indeksom promjena

Izvor: TO Podgorica

Manifestacije

U ORGANIZACIJI TO PODGORICE:

- **Dan patišpanja** (maj); **Dan krapa** (jun); **Veče s prijateljima na Žablaku Crnojevića** (jul); **Ajmo na Moraču** (jul-avgust); **Najljepša bašta Podgorice** (jul-avgust).

PODRŠKA TO PODGORICE MANIFESTACIJAMA I DOGAĐAJIMA:

- **Podgoričko kulturno ljeto** (maj-septembar); „**City Groove**“ **muzički festival** (jun); „**Shopping night**“ – **saradnja sa Modnom komorom Crne Gore** (jun); **Festival kratke priče „Odakle zovem“** (jun); **Brdska trka „Trofej Kuči“** (jun); **VII Čiker MTB Maraton** (jun); **Sitkom „Dojč caffè“** (jul); **NVO Divlja avantura – spuštanje gumama, kanuima i čamcima Moračom** (jul); **Dan sunca** (septembar); **Dani Njemačke** (septembar); **Modna revija „Poljem se vija Oj zor delija“** (septembar).

Studijske posjete i promotivni izleti

- **Studijska posjeta turističkih agencija i tur-operatora iz Slovenije** (maj);

- **Posjeta novinara magazina Lonely Planet (jul);**
- **Doček crnogorske dijaspeore (jul).**

Promotivne aktivnosti i sajamski nastupi

- **Novi promotivni spot** - u saradnji sa baletskom školom „Princeza Ksenija“ i poznatim britanskim koreografom i plesačem **Entoni Midltonom**; **Novi sajt TO Podgorice** - www.podgorica.travel; **Redizajn promotivnog materijala TO Podgorice** – katalog turističke ponude i smještaja; **Rad info punktova tokom ljetnje turističke sezone**; **TOP RESA 2018** - sajamski nastup u Parizu; **NECSTouR 2018** - nastup na godišnjoj konferenciji za konkurentni i održivi turizam, u Briselu; **ROAD SHOW kampanja** – promocija turističke ponude u regionu (Beograd, Banja Luka).

PR i medijsko oglašavanje

- Promocija svih aktivnosti TOP-a u štampanim i elektronskim medijima kroz intervju, saopštenja, izjave i gostovanja;
- Promocija potencijala Glavnog grada u inostranim onlajn i štampanim magazinima;
- Angažovanje privatne TV agencije u cilju bolje promocije određenih događaja i manifestacija u domaćim i inostranim medijima.

Prijestonica Cetinje

Ljetnja turistička sezona 2018. je po parametrima Turističke organizacije Prijestonice Cetinje bila izuzetna. Prilog tome govore i statistički podaci.

Izletnički gosti

U komparaciji sa predhodnom 2017-om godinom koja je bila rekordna po broju posjeta, bilježi se povećanje broja izletničkih gostiju za 633 izletnika, tako da je u 2018. godini bilo 89.927 izletnika, dok u je 2017. za isti period ta cifra iznosila 89.294. Obrađeni period obuhvata 4 mjeseca (jun/jul/avgust/septembar 2018.)

Ostvarena noćenja u kolektivnom smještaju

Za period od 3 mjeseca (jun/jul/avgust) prema podacima Monstata, na teritoriji Prijestonice Cetinje ostvareno je 19.774 noćenja u kolektivnoma smještaju što predstavlja blagi pad u odnosu na predhodnu godinu u iznosu od 1.866 noćenja, kada je ta cifra iznosila 21.640.

Ljetnju turističku sezonu su obilježile brojne aktivnosti i manifestacije koje je organizovala TO Prijestonice Cetinje. Ugostiteljski i smještajni objekti su radili u svom punom kapacitetu, čija se brojka povećava svake godine. Pored brojnih dešavanja kojima je obogaćena ponuda grada tokom ljetnjeg perioda, uvedeni su i novi sadržaji. Konkretno od tekuće godine Prijestonica ima turističke voziće, odnosno električna vozila za potrebe panoramskog razgledanja grada. Kreirane su 2 rute koje su se pokazale se kao najatraktivnije. Za četiri mjeseca (jun/jul/avg/sep) prevezeno je preko 1500 gostiju. Prijestonica je bogatija za novu stazu u sklopu Lipske pećine. Takođe, obnovljen je Crnogorski bunar želja na dvorskom trgu.

Problemi koji su bili prisutni tokom trajanja sezone vezani su za veliki broj neregistrovanih izdavaoca privatnog smještaja (prema evidenciji oko 70-tak) i broj istih se povećava iz godine u godinu. Takođe, evidentiran je i problem turističke signalizacije kroz grad, koje nema u dovoljnoj mjeri. Problem predstavljaju i nerelevantni podaci o broju posjeta i strukturi gostiju na Rijeci Crnojevića i Njeguša, kao jednim od najfrekventnijih lokaliteta kada je Prijestonica Cetinje u pitanju. Rješavanje pomenutog problema vidi se u instalaciji dva info punkta na Rijeci Crnojevića i Njegušima sa ciljem pružanja servisnih informacija stranim gostima kao i vođenju evidencije o posjeti istih. Shodno pritužbama turističkih vodiča, evidentirani su problemi sa nelicenciranim "brodarima", tj., "taxi" prevoznicima vodenim plovilima koji na neadekvatan način pružaju usluge prevoza, kateringa i vodiča kroz Skadarsko jezero. Takođe, naglašen je problem pasa litalica i vodosnadbijevanja.

Nikšić

Zvanični statistički podaci o posjeti Nikšiću za prvih osam mjeseci govore da je u gradu boravilo 6.676 posjetilaca koji su ostvarili 15.529 noćenja, odnosno da je posjeta bila veća za 13%, a broj noćenja 12% u odnosu na isti period 2017.g.

Bolja posjeta rezultat je tradicionalnog gostoprimstva i dobre ponude hotela, restorana i drugih ugostiteljskih objekata kao i znatno većeg broja smještajnih kapaciteta u privatnom smještaju.

Niz tradicionalnih i zaista dobro organizovanih festivala (LAKE FEST, BEDEM FEST, FESTIVAL ULIČNIH SVIRAČA, GITAR FESTIVAL I SEPTEMBARSKI DANI) kao i veliki broj kulturnih, poljoprivredno-turističkih i sportskih događaja u infrastruktorno dobro

opremljenim objektima i na otvorenom, takođe su doprinjeli većoj posjeti i stvaranju imidža Nikšića kao grada bogatog manifestacijama.

Što se tiče pripreme sezone Turistička organizacija opštine Nikšić realizovala je planirane programske aktivnosti, pred i u toku ljetnje sezone, uz utrošak finansijskih sredstava datih u pregledu:

1.Promocija na sajmovima.....	3.170,00€
(Beograd,Budva,Kraljevo, Banja Luka)	
2.Podrška u organizaciji promotivnih događaja.....	1.528,00€
(saradnja sa NVO, sportskim klubovima i civilnim sektorom)	
3.Štampa promotivnog materijala.....	2.500,00€
(brošura, lifleti, plakati)	
4. Medijska promocija.....	265,00€
(TV Nikšić, štampani mediji)	
5. Septembarski dani.....	520,00€

Značajan doprinos u registrovanju velikog broja subjekata u okviru privatnog smještaja, u pripremi i tokom sezone, dao je Sekretarijat za inspeksijski nadzor, sprovodeći aktivnosti u skladu sa važećim propisima.

Danilovgrad

Pored redovnog ažuriranja web sajta TO Danilovgrad, info punkt kod donjeg manastira Ostrog cijele sezone je bio u funkciji u cilju davanja informacija turistima.

U saradnji sa Centrom za kulturu organizovane su i manifestacije:

- Prvomajski uranak na Ždrebaoniku
- Internacionalni festival folklor
- Bjelopavlićke sportske igre
- Katunske sportske igre
- Spuško ljeto

- Manifestacija Rijekom Zetom
- Izložba Old tajmera

- Sjeverne opštine

Žabljak

Ljetnja sezona na Žabljaku 2018. postavila je nove rekorde, kada je u pitanju broj posjetilaca i ostvarenih noćenja.

Sezona je počela mnogo ranije od planiranog, već početkom maja . Lijepo vrijeme u tom periodu godine, privuklo je veliki broj turista u grad. Inače, vremenske prilike u špicu sezone nijesu išle na ruku turističkim poslenicima. Neuobičajeno veliki broj kišnih dana svakako je uticao na rezultate sezone.

Uprkos tome, ostvareni rezultati govore da je sezona bila i više nego uspješna, što potvrđuju tabele koje slijede.

UKUPNO KOLEKTIVNI I PRIVATNI SMJEŠTAJ						
Godina	2017		2018		Procentualna promjena	
Mjesec	Broj turista	Broj noćenja	Broj turista	Broj noćenja	2017/2018	
Januar	1258	4735	1940	7172	54.21%	51.47%
Februar	981	2843	1178	3738	20.08%	31.48%
Mart	611	1507	1299	3050	112.60%	102.39%
April	1544	2900	1817	4058	17.68%	39.93%
Maj	3050	6561	3750	7177	22.95%	9.39%
Jun	4270	11443	5108	11441	19.63%	-0.02%
Jul	6786	20935	7887	20656	16.22%	-1.33%
Avgust	7693	19338	9346	27187	21.49%	40.59%
Septembar	4877	8668	1804	7375	-63.01%	-14.92%
Oktobar	2147	3452	0	0		
Novembar	354	830	0	0		
Decembar	798	1530	0	0		

Σ	34369	84742	34129	91854	-0.70%	8.39%
----------	-------	-------	-------	-------	--------	-------

UKUPNO KOLEKTIVNI I PRIVATNI SMJEŠTAJ					
Godina	2017		2018		Procentualna promjena
Mjesec	Broj turista	Broj noćenja	Broj turista	Broj noćenja	2017/2018
Σ JanAvg	26193	70262	32325	84479	23.41% 20.23%

Izvor: Opština Žabljak

Oko 78% turista su bili stranci, a procentualno najveće učešće u strukturi gostiju imali su Francuska, Srbija, Belgija, Češka, Poljska, Slovenija, a poseban porast u odnosu na prethodne godine imali su turisti iz Njemačke, Velike Britanije, Francuske, Španije. Rekordnu posjetu bilježi i NP Durmitor. Prema njihovim podacima, do 18.10.2018. NP je posjetilo oko 210.000 turista. Poređenja radi, u istom periodu u 2017. registrovano je oko 180.000 posjetilaca.

Kolašin

U Kolašinu je tokom ljetnje turističke sezone realizovan veći broj manifestacija i događaja. Svi događaji bili su organizovani u saradnji Opštine Kolašin, TO Kolašin, NVO sektora, istaknutnih pojedinaca i privrednika.

Opština Kolašin je sa svojim institucijama TO Kolašin i Centrom za kulturu realizovala i podržala određeni broj manifestacija i događaja. Početak ljetnje turističke sezone pratili su loši vremenski uslovi, sa hladnim vremenom i kišnim intervalima, koje je prouzrokovalo da veliki broj ljudi, naročito sa domaćeg tržišta (Crna Gora) ne planira ili otkaže dolazak u Kolašin.

U periodu od 27.06.do 15.07. održan je IV internacionalni "Premium košarkaški kamp Kolašin 2018".

Promoteri kampa su bili naši proslavljeni košarkaški asovi Vlado Šćepanović , Nikola Peković i Savo Đikanović a cilj kampa je bio da se osim zdravih stilova života prezentuju ljepote Kolašina i Crne Gore. Kroz kamp je prošlo više stotina učesnika iz Crne Gore i regiona, djeca uzrasta od 9 do 17 godina, a svi polaznici radili su po grupama, po posebno kreiranom programu.

U periodu od 21.07. do 21.08. održan je IV međunarodni festival alternativnog teatra "Korifej" pod nazivom "Živa ulica". U fokusu festivala su bili ulični performansi, filmske projekcije, pozorišne predstave, izložbe, radionice, dječje predstave.

U periodu od 25.07. do 14.08. održan je VII internacionalni "Summer tango Camp", Kolašin, Montenegro 2018. u organizaciji "Tango Natural Montenegro". Kroz kamp je prošlo više od 700 učesnika (turista) iz zemlje i inostranstva. Učesnici Tango kampa su u Kolašinu boravili od 7 do 20 dana i ostvarili su preko sedam hiljada noćenja. Kamp je tokom 20 dana bio otvoren za sve posjetioce.

Efekti Tango kampa su ogromni. Dolaskom učesnika kampa, popunjenost privatnog smještaja je bila skoro 100%. Ekonomski pokazatelji su se odrazili na sam grad, turističku privredu: kafiće, restorane, markete, prodavnice, taksi službu itd. Turistička organizacija Kolašin je manifestaciju podržala sa besplatnim rentiranjem bicikala za učesnike Tango kampa.

U periodu od 01.08. do 07.08. u Kolašinu je održan "Etno kamp" Kolašin 2018. Tokom kampa su promovisane nematerijalne, kulturne vrijednosti, igre i pjesme kolašinskog kraja.

Tokom avgusta održan je drugi "North rock fest" - muzička manifestacija, na kojem su se predstavile rok grupe iz zemlje i regiona, od kojih je najpoznatija grupa "Bolero". TO Kolašin je bila "srebreni" sponzor manifestacije.

TO Kolašin je tokom ljetnje sezone svakodnevno radila prijavu i odjavu stranih državljana, kroz program **RB90**. Turistička ponuda grada i događaja je promovisana na društvenim mrežama, elektronskim i štampanim medijima.

Berane

Turistička organizacija Berane je u skladu sa svojim mogućnostima realizovala planirane aktivnosti koje doprinose uspješnijoj ljetnjoj turističkoj sezoni.

Realizovane su sledeće manifestacije:

- „Limska regata“; „Izložba Oldtimera“; „Thunder fest“; „Šlaufijada“

Promotivni nastupi:

- Sajam u Beogradu
- Sajam u Novom Sadu

- Sajam u Budvi

	Broj dolazaka 2017	Broj dolazaka 2018	Index	Broj noćenja 2017	Broj noćenja 2018	Index
Ukupno	2.694	4.633	171	3.520	6.576	186
Strani	1.493	2.503	167	1.975	3.356	169
Domaći	1.201	2.130	177	1.545	3.220	208

Izvor: TO Berane

Bijelo Polje

Realizovane aktivnosti i ostvareni rezultati:

Prezentovanje kompletne turističke ponude opštine Bijelo Polje putem sajta Turističke organizacije Bijelog Polja www.tobijelopolje.me.

U toku trajanja ljetnje turističke sezone razmjenjene su informacije sa drugim Turističkim organizacijama iz okruženja, Nacionalnom turističkom organizacijom Crne Gore, Ministarstvom održivog razvoja i turizma Crne Gore o sadržaju turističke ponude Bijelog Polja i sjevera Crne Gore kako putem sajta, emailom ili direktnom komunikacijom sa zaposlenima.

Održavanje press konferencija i saopštenja o turističkoj ponudi tokom trajanja ljetnje turističke sezone i manifestacijama koje promovišu turizam u Opštini.

Turistička organizacija Bijelo Polje je učestvovala na sajmovima turizma i manifestacijama u prezentovanju ljetnje turističke ponude (sajam turizma u Beogradu i Budvi).

Obavljen je monitoring u oblasti turizma kod svih subjekata iz turističko – ugostiteljskih djelatnosti i informisane su nadležne institucije (lokalna uprava, Ministarstvo održivog razvoja i turizma i NTO CG).

Tokom ljetnje turističke sezone vršena je efikasna prijava boravka stranaca (u roku od 24h) u prostorijama Turističke organizacije Bijelo Polje na osnovu instaliranog softvera za prijavu boravka i vođenje evidencije o broju dolazaka turista u Opštini

Manifestacija koje su realizovane i koje su doprinijele podizanju kvaliteta turističke ponude grada i boljoj valorizacij i turističkog potencijala Bijelog Polja kao što su:

- Obilježavanje Dana Nezavisnosti Crne Gore 21.Maj (Glavni gradski trg)
- Tradicionala Limska regata ” Plav- Berane – Bijelo Polje – Prijepolje” (01-03. Jun)
- ”Ušće fest” (22. Jul) - Ušće – Bistrice
- Međunarodni festival folklora (24. avgust) - Glavni gradski trg

U cilju unapređenja turističke ponude Uređena je pješačka staza (na osnovu projekta) od sela Mojstir do manastira Podvrh.

Pružanje svih relevantnih informacija o turističkoj ponudi grada (smještaj, usluge, korisne informacije, dešavanja u gradu) svim zainteresovanim subjektima i turistima koji su boravili u Opštini Bijelo Polje tokom ljetnje turističke sezone.

Takođe, organizovane su kulturne manifestacije i događaji u gradu koji doprinose boljoj turističkoj ponudi grada tokom ljetnje turističke sezone (tradicionalne manifestacije, kulturne večeri, projekcije filmova, pozorišnih predstava, organizovanje svih kulturnih aktivnosti u gradu kao što su:

- 48. Festival Dramskih amatera Crne Gore (6 - 9. Jun)
- 16. Internacionalni festival tamburaških orkestara (3 i 4. Avgust)
- Premijera pozorišne predstave ”**Hasanaginica** ” 16.Jul

Realizovane su grupne i pojedinačne posjete Muzeju Bijelog Polja i upoznavanje sa istorijskom i kulturnom baštinom grada.

Realizovane su aktivnosti i kulturne manifestacije koji su tokom ljetnje turističke sezone okupile značajan broj gostiju i posjetilaca u Opštini :

”Jazz festival ” 30. Jun i 01. Jul

48. "Ratkovićeve večeri poezije" 3. i 4. Septembar

13. Željeznički granični prelaz „Bijelo Polje” je prešlo oko 1 332 182 putnika, što je približno isti broj kao i prethodne 2017. godine.

Prijavljivanje boravka stranih državljanja je organizovano na efikasan način jer je određen broj stranih državljanja boravak prijavljivao u Turističkoj organizaciji a određen broj u Stanici granične policije Bijelo Polje. Nadležne službe u Bijelom Polju su dale puni doprinos nesmetanom kretanju lica, prometu roba i efikasnom prijavljivanju boravka stranaca i na taj način je dat pun doprinos normalnom odvijanju ljetnje turističke sezone i razvoju crnogorskog turizma.

Plužine

U cilju privlačenja turista opština Plužine je realizovala tradicionalne manifestacije tokom trajanja turističke sezone.

Kao preduslov za kvalitetno odvijanje sezone i prijatan boravak turista kontinuirano je održavana čistoća i ambijentalna higijena na području čitave opštine i svih turističkih lokaliteta.

Izvršena je opravka signalizacije za pješačke i biciklističke staze i nabavka smjerokaza za 20 km novih staza.

Dizajniran je i štampan promotivni materijal za potrebe informisanja turista kako na sajmovima u Beogradu i Novom Sadu, tako i za turiste u Plužinama.

Tokom ovogodišnje turističke sezone Park prirode Piva posjetilo je 48000 posjetilaca.

Plav

Turistička organizacija Plav, kao i prethodnih godina, svoje planove i aktivnosti usklađuje sa preporukama i analizama datim u Strategiji razvoja turizma u Crnoj Gori do 2020.godine, Strateškim planom razvoja opštine Plav 2012-2017., uz uvažavanje preporuka Smjernica Nacionalne turističke organizacije za izradu Plana rada. Tako su i Planom rada u 2018. godini sprovedene aktivnosti koje promovišu i unapređuju turističku ponudu i proizvode plavske opštine, i time doprinose i ostvarenju ciljeva pomenutih Strategija i smjernica.

Osim toga, vjerujemo da realizovane aktivnosti i ove, ali i prethodnih godina, doprinose evidentnom povećanju broju gostiju i turista koji dolaze u Plav i na Prokletije. Prvi put ove godine primjetno je da tokom cijelog septembra i u prvoj polovini oktobra, još uvijek ima stranih gostiju, što do sada nije bio slučaj, jer se sezona, uglavnom, završavala u drugoj polovini avgusta.

Zbog novog načina evidencije i naplate boravišne takse, **u TO Plav su elektronskom prijavom evidentirana 793 dolaska, odnosno 9.095 noćenja**. Od ove godine posebno se vodi evidencija na dva različita formulara o licima koja se prijavljuju (oni koji podliježu plaćanju boravišne takse, i oni koji ne podliježu toj obavezi). Treba, ipak, napomenuti da se u velikom broju slučajeva radi o našim sugrađanima koji žive i rade u inostranstvu, a tokom ljeta borave u zavičaju (samo tokom jula je registrovano 4.349 noćenja), a koji nisu u obavezi da plaćaju boravišnu taksu.

Za devet mjeseci je po osnovu **članskog doprinosa** naplaćeno 928,14 eura, (lani za cijelu godinu 2.769,90eura). Razlog za ovoliku razliku je to što većina obveznika izmiruje svoje obaveze krajem godine, a dio naplatimo i prinudnom naplatom. Vjerujemo da će do kraja godine i početkom naredne, naplata biti na približno istom nivou.

Za devet mjeseci je naplaćena **boravišna taksa** u iznosu od 1.056 eura (lani za cijelu godinu 1.177,76 eura). Pretpostavljamo da će do kraja godine iznos biti nešto veći nego lani, obzirom na veći broj evidentiranih noćenja tokom oktobra i bolju informisanost građana o izmirivanju ove obaveze.

Prema izvještaju **opštinskog turističkog inspektora** za prvih devet mjeseci ove godine na teritoriji opštine Plav ukupno je ostvareno 1.318 noćenja (617 stranih i 236 domaćih turista). Taj podatak je za cijelu prošlu godinu iznosio 3.379 registrovanih noćenja. Podaci se odnose na registrovane izdavaoce smještaja. Treba napomenuti da je u julu prošle godine u požaru izgorio hotel „Kula Damjanova“, i ove godine nije u funkciji u punom kapacitetu, tako da je i to razlog što je ove sezone ukupan broj noćenja znatno smanjen. Nadamo se da će se do kraja godine broj noćenja u drugim smještajnim objektima značajnije povećati, i biti barem približan prošlogodišnjem.

Prema podacima Nacionalnog parka Prokletije, do kraja septembra evidentirano je oko 13.500 posjetilaca, dok je ukupan broj za prošlu godinu bio 9.500 posjetilaca.

Uprave policije-Granična policija Plav do kraja septembra dobila je 577 zahtjeva, za 2.112 lica za prelazak granice (uglavnom se radi o planinarima na međunarodnoj planinarskoj stazi Vrhovi Balkana, Crna Gora-Kosovo-Albanija). Za cijelu prošlu godinu broj zahtjeva bio je 387, a ukupno je bilo 1.554 lica.

Na svim nivoima primjetan je značajan porast broja posjetilaca (NP Prokletije i Granična policija bilježe porast za oko 30% posjetilaca).

Mojkovac

U Maju mjesecu, u saradnji sa Opštinom Mojkovac, organizovana je tradicionalna manifestacija „Prvomajski uranak“. Manifestacija je imala za cilj promociju osnovnih društvenih vrijednosti i očuvanje tradicionalnog načina života u ovim krajevima. U okviru „Prvomajskog uranka“, organizovan je „Rafting-ajak spust“ sa ciljem da se ozvaniči početak turističke, odnosno rafting-ajak sezone na mojковаčkom dijelu toka rijeke Tare. Na samom „Rafting –ajak spustu“, prijavljene su ekipe iz Crne Gore, Srbije, BiH. Oko 150 učesnika je uzelo učešće na manifestaciji. Aktivnosti su realizovane u potpunosti prema utvrđenom Planu i Programu .

Takođe, u Maju mjesecu organizovan je veliki „Avanturistički džip –reli“ koji je imao za cilj promociju planina mojковаčkog kraja za ovu vrstu aktivnosti. Na ovoj manifestaciji imali smo preko 200 učesnika iz Crne Gore, Srbije, BiH , Slovenije i Makedonije. Manifestacija je u potpunosti imala svoj uspjeh i na pravi način opravdala njeno organizovanje.

Krajem Juna mjeseca , po prvi put u Mojkovcu i na sjeveru Crne Gore, poštujući izvornu tradiciju, u skladu sa duhom našeg podneblja, organizovana je manifestaciju „ Otkos za Ponos“, na prostoru od 18 ha na platou bivšeg Jalovišta. Cilj manifestacije je bio da se svi učesnici prisjete ručnog načina košenja i da se vrate izvornim, tradicionalnim vrijednostima. Na manifestaciji je okupljeno preko 200 kosača, što u ovom trenutku predstavlja rekordan broj okupljenih kosača na jednom mjestu. Manifestaciji je prisustvovalo preko 500 posjetilaca.

U Julu mjesecu organizovana je „Mojkovačka čorbijada“, manifestaciju koja promoviše kulinarske specijalitete iz naših krajeva i regiona . Na samoj manifestaciji, uz podršku Vojske Crne Gore i brojnih kompanija iz Crne Gore, bilo je preko 3000 posjetilaca, koji su toga dana uživali u kulturno-zabavnom programu i bogatoj gurmanskoj kuhinji.

2. Avgusta organizovan je narodni Ilindanski sabora na Sinjajevini, gdje su organizovane tradicionalne viteške igre, kulturno-zabavni program i prikazani turistički potencijali i ljepote Sinjajevine. Manifestacija je okupila preko 1000 posjetilaca.

6. Avgusta su održani „Dani meda“ gdje su izlagači iz Crne Gore i regiona predstavili proizvode od meda i opremu za pčelarstvo. Uz bogat kulturno-zabavni program i posjetu inostranih turista, manifestaciju je posjetilo preko 2000 posjetilaca.

Krajem avgusta, u organizaciji ribolovnih klubova „Ravnjak“ i „Tara“ i TO Mojkovac, održano je državno prvenstvo u mušičarenju Crne Gore, a nakon njega i omladinsko prvenstvo Crne Gore u mušičarenju, na kojima se okupilo preko 100 takmičara sa ciljem promocije mojškovačkog dijela rijeke Tare kroz „fly fishing“ kao nove turističke ponude opštine Mojkovac.

Tokom Avgusta pokrenut je „**Mojkovački bazar**“ koji se organizovao svakog ponedjeljka na glavnom gradskom trgu a koji je okupljao proizvođače domaće hrane i domaćih proizvoda iz opštine Mojkovac i u saradnji sa Turističkim agencijama sa primorja koji su na svom obilasku sjevera svraćali u Mojkovac i dolazili da posjete bazar.

Krajem septembra, na dan kada je i u Minhenu počeo veliki „Oktobarfest“ po prvi put u Mojkovcu, organizovan je „Akademija Oktobarfest, Mojkovac 2018“. Cilj manifestacije da se stanovnicima prenese duh tradicije Bavorske i da kroz besplatne kobasice i pivo osjete duh te manifestacije i u Mojkovcu. Uz bogat kulturno-zabavni program, dva koncerta manifestaciju, uz domaće stanovništvo je posjetio i veliki broj inostranih turista, pa je na manifestaciji prisustvovalo preko 3000 posjetilaca.

Krajem oktobra planiran je i veliki gradski Maskenbal na temu „Reciklaža- novi život“ u cilju stvaranja svijesti o značaju reciklaže i njenoj potrebi u skladu sa ekološkim standardima, na kojima Crna Gora počiva.

U decembru planiramo pokretanja skijališta za djecu, sa postavljanjem mini liftova, koji će na neki način predstavljati uvod u zimsku turističku sezonu i budućnost Mojkovca kao skijališnog centra.

Andrijevica

Turistička organizacija opštine Andrijevica je svoje aktivnosti uskladila sa preporukama i analizama datim u Strategiji razvoja turizma Crne Gore do 2020.godine.

Sve realizovane aktivnosti imale su za cilj povećanje broja gostiju i produženje sezone.

Posebno brojni su bili inostrani gosti koji su posjećivali planinu Komove sve do kraja oktobra tekuće godine.

Evidentirano je 250 turista, odnosno 1.500 noćenja u ovoj sezoni.

Šavnik

S obzirom na to da je turizam u opštini Šavnik sezonskog karaktera, odnosno da je mnogo više zastupljen u ljetnjim mjesecima, a i činjenici da vremenske prilike ovog ljeta nijesu bile baš tipične za ljetnje dane za sjeverne opštine, može se konstatovati da je sezona protekla uspješno.

Prema podacima iz ugostiteljskih objekata koji u svojoj ponudi raspolažu i smještajnim kapacitetima, hotel i etno sela, kao i prema prijavama boravka preko programa RB 90, u periodu od maja do oktobra u opštini Šavnik je bilo 1.975 gostiju, koji su ostvarili nešto oko 5.600 noćenja, pri čemu preovladavaju strani gosti, a struktura je i više nego raznovrsna. Šavnik, opština kroz koju se prolazi ovoga ljeta je bilo mjesto koje se rado posjećuje, tako da je cifra ukupnog broja gostiju još veća ako uzmemo u obzir posjetioce koji prepoznavši nesebične prirodne ljepote ovoga kraja svraću, odmaraju, šetaju, fotografišu se, pitaju za informacije i sl.

Kanjon Nevidio, glavna turistička atrakcija, koja je od početka 2018. godine u sastavu Parka prirode „Dragišnica i Komarnica“ i ove godine bilježi rast u posjetama, tako da bilježi više od 3.200 posjetioca, od kojih se njih 2.440 upustilo u adrenalinsku avanturu prolaska kroz ovaj dragulj prirode.

ROŽAJE

Turistička organizacija Rožaje je realizovala aktivnosti u pravcu kvalitetnijeg odvijanja turističke sezone, sa posebnim fokusom na privlačenje turista koji preferiraju aktivni odmor, posebno biciklizam.

U tu svrhu nabavljena su nova mountain bicikla, izrađene 9 rampi za njihovo parkiranje u gradu, ispred hotela i restorana.

Takođe je uređena biciklistička staza Rožaje-Gornji Ibarac-Rožaje u dužini od 11km.

Turistička organizacija je organizovala biciklijadu u kojoj je učestvovalo oko 35 biciklista.

U cilju promocije turističke ponude opštine Rožaje, tokom proslave Dana nezavisnosti u crnogorskom Konzulatu u Njujorku predstavljeni su potencijali Rožaja i okoline.

Posjećenost opštini Rožaje je veća 8%, dok je broj noćenja porastao 10% u odnosu na uporedni period 2017. godine.

PLJEVLJA

Iako je turistička ponuda opštine Pljevlja manja u odnosu na turističke centre Crne Gore, nadležni lokalni organi su u skladu sa finansijskim mogućnostima, preduzeli sve neophodne aktivnosti, kao i organizovanje raznih manifestacija koje doprinose podizanju kvaliteta turističke ponude, i to:

- ❖ Festival tamburaške muzike
- ❖ Regionalna izložba meda i pčelinjih proizvoda
- ❖ Manifestacija „Mostovi spajaju ljude“
- ❖ Prva kosa Crne Gore
- ❖ Žena i Pljevaljska ruža
- ❖ Baci drogu u koš
- ❖ Biciklijada
- ❖ Brdska auto trka Dajevića han – Rudnica
- ❖ Džip rally of road trophy Pljevlja
- ❖ Biciklom kroz Srbiju i Crnu Goru Čiker maraton

Pored navedenih manifestacija u ljetnjem periodu održano je i nekoliko koncerata od kojih bi izdvojili gostovanje Amire Medunjanin, Ibrice Jusića i grupe Magazin.

U izvještajnom periodu realizovano je i nekoliko projekata koje značajno mogu da doprinesu poboljšanju i razvoju turističke ponude na teritoriji Pljevalja. Između ostalog izdvojili bi izgradnju i opremanje lokaliteta vidikovca „Meandri Čehotine“ u blizini Pljevalja, na putnom pravcu Pljevlja-Bijelo Polje, kao i realizacija projekta prekogranične saradnje Crne Gore – Bosna i Hercegovina na temu „Tematske rute srednjovjekovne Hercegovine zemlje“.

Prema evidenciji broja posjetilaca u toku ljetnje sezone Pljevlja je posjetilo 10% više turista u odnosu na prošlu godinu u istom periodu.

Turistička organizacija Pljevalja kontinuirano sprovodi aktivnosti na unapređenju i promociji turističke ponude naše opštine, a sve u funkciji razvoja turizma i stvaranja uslova za značajniju valorizaciju turističkih resursa tokom ljetnje turističke sezone 2018.godine. Među aktivnostima ističemo: priprema i distribucija promotivnih materijala, učešće na turističkim sajmovima u cilju predstavljanja turističke ponude opštine Pljevlja, medijska promocija i ažuriranje podataka vezanih za hotelske i druge registrovane smještaje

kapacitete, zatim podataka o kulturno istorijskom nasleđu naše opštine, podataka o prirodnim ljepotama i atraktivnim lokacijama, kao i unošenje sadržaja na web portal www.pljevlja.travel i stranice na društvenim mrežama o svim događajima, manifestacijama i atrakcijama na području naše opštine.

PETNJICA

Rezultati ljetnje turističke sezone u Petnjici nijesu na očekivanom nivou, a razlozi za takvo stanje se ogledaju u tome da i pored nastojanja opštine Petnjica i lokalne Turističke organizacije, nije bilo značajnijeg rasta posjete opštini. Kao nova opština i nova Turistička organizacija opština Petnjica je nastojala da motiviše seoska domaćinstva za izdavanje smještaja, kao i da od ranije evidentan problem vezano za smještaj riješi otvaranjem motela u Petnjici koji će od narednog ljeta biti u funkciji. Ulažu se napor da se dovede u red plaćanje članskog doprinosa i boravišne takse, obzirom da je jako mali broj registrovanih obveznika. U tom cilju usvojene odluke koje će se uskoro primjenjivati.

GUSINJE

Opština Gusinje je u skladu sa Akcionim planom za pripremu i realizaciju aktivnosti realizovala aktivnosti koje su se odnosile na: čišćenje Alipašinih izvora, postavljanje mobilnih toaleta, održavanje putne i druge infrastrukture grada, registracije i kontrole izdavaoca smještaja, organizacija događaja i manifestacija, održavanje komunalnog reda, uređene turističkih lokaliteta kao i drugih aktivnosti sa ciljem unapređenja postojeće turističke ponude Gusinja.

S tim u vezi, realizovane se sledeće manifestacije: Tradicionalni susreti na Alipašinih izvorima; Likovna kolonija; Gusinje etno fest; Hamdova staza; Dan iseljenika; Dan diaspore; Susreti zavičajaca i trke 2018.; Tradicionalni susreti zavičajaca; Dan opštine; Regionalni Evroatlantski kamp REACT 2018 i Dan čistih planina i dan NP Prokletije.

PUTNA INFRASTRUKTURA, SAOBRAĆAJNA DOSTUPNOST

MONTENEGRO AIRLINES

Realizacija ljetnje IATA (S18) sezona počela je 25. marta sa flotom koju su činili tri aviona tipa Embraer-195, sa po 116 sjedišta i dva aviona tipa Fokkera-100, sa kapacitetom 109 sjedišta. Ukupan kapacitet flote u tom trenutku je bio 566 sjedišta. Kako zvanična ljetnja IATA sezona završava 28. oktobra, dakle nakon izrade ove informacije, u nastavku ćemo dati podatke zaključno sa 10. oktobrom 2018. godine.

Montenegro Airlines je **u periodu od 25. marta do 10. oktobra 2018. godine**, u redovnom, čarter i kod šer saobraćaju prevezao **ukupno 467.936 putnika, što je za 16.05% više** u odnosu na isti period prethodne godine. U istom periodu, generisano je **5.241 let što je za 12.37% više** u odnosu na isti period prethodne godine

- U periodu visoke sezone od **01. juna do 30. septembra 2018. godine**, Montenegro Airlines je u sve tri kategorije saobraćaja, redovnom, čarter i kod šer, prevezao **ukupno 350.677 putnika, što je za 17.86% više** u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj rezultat je u skladu sa biznis planom za 2018. godinu, i ostvaren je sa avionom više i 492 leta više u odnosu na prethodnu godinu. Prosječna popunjenost putničke kabine u redovnom saobraćaju bila je na nivou prethodne godine i iznosila je 77%.
- **Za prvih devet mjeseci 2018. godine**, Montenegro Airlines je u sve tri kategorije saobraćaja prevezao **ukupno 527.698 putnika, što je za 13.60% više** u odnosu na isti period prethodne godine. Ostvareni rezultat je u skladu sa biznis planom za 2018. godinu, sa avionom više i 594 leta više u redovnom i čarter saobraćaju u odnosu na isti period prethodne godine. Preliminarni poslovni rezultat kompanije za prvih devet mjeseci 2018. godine, **je za 1.5 mil.eura bolji** u odnosu na isti period prethodne godine.
- Sa aspekta broja prevezenih putnika, Montenegro Airlines je ove godine ostvario **najbolje rezultate u kompanijskoj istoriji** za period visoke sezone, sa rekordnim julom, avgustom i septembrom, kao i najboljih prvih devet mjeseci.
- MA je drugo po veličini državno preduzeće (uz CGES a poslije EPCG), koje ima godišnji prihod od oko **70 mil.eura**, i čiji se indirektni efekti na prihod od turizma kreću **od 150-180 mil.eura godišnje** (podaci na bazi istraživanja tržišta koje je odrađeno 2017. i 2018. godine). Direktni efekti koji se tiču isplate bruto zarada, plaćanja usluga Aerodromima Crne Gore, upošljavanja domaće privrede van turizma itd., koji takođe ostaju u Crnoj Gori, se kreću **do 15 mil.eura** godišnje.

- Nacionalni avio prevoznik je u periodu ljetnje IATA sezone imao učeće u **ukupnom broju prevezenih putnika na crnogorskim aerodromima od 25%** i u **broju ostvarenih letova od 32%**, dok je za period **visoke sezone procenat učešća u ukupnom broju prevezenih putnika bio na nivou od 23%**, dok je u **broju realizovanih letova procenat učešća iznosio 29%**.

MA i pored rastuće konkurencije (i do 45-50 avio-kompanija u periodu visoke sezone) godišnje preveze **između četvrtine i trećine od ukupnog broja putnika** na crnogorskim aerodromima, **zimi taj procenat ide i do 45%**. Kompanija npr. u 2018. godini ima letove ka **30 destinacija u 15 država (8 tokom cijele godine, 7 sezonskih i ostalo čarter)**, sa oznakama MA i državnom zastavom na avionima, što ostvaruje značajan reklamni efekat za Crnu Goru kao turističku destinaciju.

AERODROMI CG

SAOBRAĆAJNI POKAZATELJI

Za prvih devet mjeseci 2018. godine na crnogorskim aerodromima je opslužen **2.105.471 putnik** (što predstavlja rast od 12,6% u odnosu na prvih devet mjeseci 2017. godine), i **12.201 vazduhoplov** (što predstavlja rast od 9,4% u odnosu na prvih devet mjeseci 2017. godine). Na porast fizičkog obima saobraćaja u odnosu na isti period 2017. godine, utiče više faktora: dolazak novih avio-kompanija, otvaranje novih avio-linija i dobra turistička sezona. Nastavljeno je unapređenje saradnje sa avio kompanijama koje su dugi niz godina prisutne na našim aerodromima, a uspostavljena je saradnja i sa novim avio prevoznicima koji do sada nisu letjeli prema Crnoj Gori.

Posmatrano po aerodromima, na Aerodromu Podgorica opsluženo je **970.093 putnika** (rast od 16,2% u odnosu na isti period 2017. godine), i **6.121 vazduhoplov** (rast od 10,4% u odnosu na odnosu na isti period 2017. godine). Na Aerodromu Tivat je opsluženo **1.135.378 putnika** (rast od 9,7% u odnosu na isti period prethodne godine) i **6.080 vazduhoplova** (rast od 8,4% u odnosu na isti period prethodne godine).

1. PROMET VAZDUHOPLOVA

AERODROMI CRNE GORE	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018	% UČEŠĆA 2017
PODGORICA	6,121	5,529	111	50.17	49.64
TIVAT	6,080	5,610	108	49.83	50.36
UKUPNO	12,201	11,139	110	100%	100%

Izvor: Aerodromi CG

2. PROMET PUTNIKA

AERODROMI CRNE GORE	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018	% UČEŠĆA 2017
PODGORICA	970,093	834,555	116	46.07	44.63
TIVAT	1,135,378	1,035,229	110	53.93	55.37
UKUPNO	2,105,471	1,869,784	113	100%	100%

Izvor: Aerodromi CG

Karakteristika saobraćaja na Aerodromu Podgorica je dominantno učešće redovnih prevozlaca u ukupnom prometu, dok na Aerodromu Tivat imamo izraženu sezonalnost u poslovanju sa velikim učešćem čarter kompanija.

PROMET VAZDUHOPLOVA PO KOMPANIJAMA

KOMPANIJA	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018	% UČEŠĆA 2017
	1	2	3 (1/2)	4	5
MONTENEGRO AIRLINES	3,158	2,810	112	25.88	24.74
AIR SERBIA	1,315	1,337	98	10.78	11.77
TURKISH AIRLINES	437	401	109	3.58	3.53
AEROFLOT	374	364	103	3.07	3.20
RYANAIR	334	287	116	2.74	2.53
WIZZ AIR	323	207	156	2.65	1.82
ADRIA AIRWAYS	272	191	142	2.23	1.68
ROSSIYA AIRLINES	270	371	73	2.21	3.27
AUSTRIAN AIRLINES	246	247	100	2.02	2.17
ALITALIA	219	221	99	1.79	1.95
GLOBUS LLC	216	216	100	1.77	1.90
POBEDA AIRLINES	163	89	183	1.34	0.78
URAL	147	120	123	1.20	1.06
BELAVIA	145	147	99	1.19	1.29
RED WINGS	131	117	112	1.07	1.03
EASYJET	129	118	109	1.06	1.04
TUI AIRLINES BELGIUM	128	45	284	1.05	0.40
JET TIME	124	73	170	1.02	0.64
SIBERIA	119	120	99	0.98	1.06
ISARAIR AIRLINES	114	91	125	0.93	0.80
FAN AIR	100	/	/	0.82	/
OSTALI	1,245	1,457	85	10.20	12.83
GENER. AVIJACIJA	2,492	2,331	107	20.42	20.52
UKUPNO	12,201	11,139	110	100%	100%

Izvor: Aerodromi CG

U ukupnom saobraćaju u prvih devet mjeseci 2018. godine crnogorskim aerodromima učestvovalo je **56 avio kompanija**, od kojih 11 (jedanaest) u redovnom saobraćaju.

Sa oba aerodroma se saobraćalo na više od **50 destinacija**.

Najveće učešće u prometu vazduhoplova imaju Montenegro Airlines (25,88%), Air Serbia sa 11,77% učešća, dok je na trećem mjestu Turkish Airlines sa 3,58% učešća.

U poređenju sa istim periodom prethodne godine, najveći rast u prometu vazduhoplova ostvarili su: TUI Airlines Belgium (184%), Pobeda Airlines (83%), Jet Time (70%), Wizz Air (56%), i Adria Airways (42%).

Pad u prometu vazduhoplova ostvarile su sledeće avio kompanije: Rossiya Airlines (27%), Air Serbia (2%), Alitalia, Belavia i Siberia (1%).

PREDUZEĆA / INSTITUCIJE

Regionalni vodovod „Crnogorsko primorje“

Od početka rada dijela I faze regionalnog vodovodnog sistema, 2010.g., JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva (u daljem tekstu Regionalni vodovod), je na kvalitetan i sveobuhvatan način izvršavalo osnovnu djelatnost vodosnabdijevanja Crnogorskog primorja sa izvorišta „Bolje Sestre“ uprkos velikom poslovnom izazovu nastalom nakon presude Apelacionog suda Crne Gore u postupku sa austrijskom kompanijom „Strabag“ AG Austrija zbog raskida ugovora o izgradnji iz 2009.g. Tokom trajanja ljetnje turističke sezone 2018. godine, Regionalni vodovod je uredno i neprekidno isporučivalo sve zahtijevane količine visoko kvalitetne vode za piće opštinama u skladu sa važećim Ugovorima o isporuci vode.

Ovo što je izuzetno važno i šta treba na početku istaći je da su kontrole kvaliteta vode koja se isporučivala u toku ljetnje turističke sezone vršene sa frekventnijim provjerama kvaliteta kako bi se osiguralo da se u svakom momentu isporučuje higijenski ispravna voda za piće. Kontrole su vršene uslugama Instituta za javno zdravlje Crne Gore, Doma zdravlja Bar i u internoj laboratoriji preduzeća i svi analizirani uzorci pokazali su 100% ispravnost na mjestima predaje vode lokalnim vodovodnim preduzećima.

Vodosnabdijevanje iz regionalnog vodovodnog sistema (u daljem tekstu RVS) je teklo u kontinuitetu, sa izuzetkom jednog, havarijskog i nepredvidljivog, kvara na cjevovodu poslije mosta u Krutama, opština Ulcinj, Č DN 500mm. Predmetni kvar je otklonjen u roku od

nekoliko sati pri čemu nije imao uticaj na vodosnabdijevanje opštine Ulcinj jer se vodosnabdijevanje Ulcinja odvija preko PK Bratica gdje je bila dovoljna zaliha vode do otklanjanja kvara. Prilikom saniranja cjevovoda na mjestu kvara, nakon otkopavanja, konstatovano je da je do pucanja čeličnog cjevovoda došlo jer je prilikom ugradnje ugrađena cijev sa oštećenjem koja je nakon eksploatacije tokom šest godina dovela do pucanja.

U cilju priprema sistema za glavnu turističku sezonu i ove godine u cilju poboljšavanja funkcionalnosti RVS su realizovani radovi na rekonstrukciji dijela cjevovoda.

Takođe, važno je napomenuti da su gubici u RVS i dalje na nivou teorijskih cc-a 3% kao i ranijih godina, što ukazuje na to da se sa sistemom upravlja na odgovoran i savjestan način.

U toku ljetnje turističke sezone voda iz RVS se lokalnim vodovodnim preduzećima isporučivana preko 10 distribucionih odvojaka i to u Budvi (5), Tivat(3), Kotor(1), Bar(1) i Ulcinj(1).

Najveću zavisnost za uspješno vodosnabdijevanje od kvaliteta rada Regionalnog vodovoda je i ove godine imala opština Budva. Tokom trajanja ove ljetnje sezone 2018.g., najveći dio svojih potreba za vodom, Budva je zadovoljavala preuzimanjem vode iz RVS. Tako je u periodu od 01. juna do 30. septembra, ova opština preuzela 45,4% od ukupno isporučene količine vode svim primorskim opštinama.

Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2018. godine

TABELA 1 PRIKAZ UGOVORENIH I ISPORUČENIH KOLIČINA VODE ZA PERIOD 01.06.-30.09.2018. IZRAŽENIH U m³

GRADOVI	JUN			JUL			AVGUST			SEPTEMBAR			UKUPNO		
	ugovoreno (m³)	isporučeno (m³)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (m³)	isporučeno (m³)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (m³)	isporučeno (m³)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (m³)	isporučeno (m³)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (m³)	isporučeno (m³)	ispor./ugov. (%)
BUDVA	298,080	320,257	7	696,384	716,681	3	843,696	860,941	2	427,680	524,500	23	2,265,840	2,422,379	7
KOTOR	207,500	279,029	34	214,000	234,570	10	214,000	257,329	20	207,000	296,846	43	842,500	1,067,774	27
TIVAT	129,600	170,473	32	200,880	253,598	26	227,664	304,749	34	168,480	243,037	44	726,624	971,857	34
BAR	52,000	52,607		201,000	202,255		255,000	256,920		104,000	144,315	39	612,000	656,097	7
ULCINJ				67,000	67,055		107,000	107,189		39,000	40,731	4	213,000	214,975	
HERCEG NOVI				40,176			80,352			38,880			159,408	0	
UKUPNO	687,180	822,456	20	1,419,440	1,474,159	4	17,272,712	1,787,128	3	985,040	1,249,429	27	4,819,372	5,333,082	11

Izvor: Regionalni vodovod „Crnogorsko primorje”

TABELA 2 PRIKAZ UGOVORENIH I ISPORUČENIH KOLIČINA VODE ZA PERIOD 01.06.-30.09.2018. IZRAŽENIH U l/s

GRADOVI	JUN			JUL			AVGUST			SEPTEMBAR		
	ugovoreno (l/s)	isporučeno (l/s)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (l/s)	isporučeno (l/s)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (l/s)	isporučeno (l/s)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (l/s)	isporučeno (l/s)	ispor./ugov. (%)
BUDVA	115	124	7	260	268	3	315	324	2	165	202	23
KOTOR	80	108	34	80	88	10	80	96	20	80	115	43
TIVAT	50	66	32	75	95	26	85	114	34	65	94	44
BAR	20	20		75	76		95	96		40	56	39
ULCINJ				25	25		40	40		15	16	4
HERCEG NOVI				15	0		30	0		15	0	
UKUPNO	265	318	20	530	552	4	645	670	3	380	483	27

Izvor: Regionalni vodovod „Crnogorsko primorje”

Iz navedenih tabela se jasno uočava i ove godine trend preuzimanja većih količina vode od onih koji su ViK-ovi ugovorili da preuzimaju iz Regionalnog vodovoda.

Treba istaći da je JP Regionalni vodovod na osnovu dogovora postignutih sa **Ministarstvom održivog razvoja i turizma i Ministarstvom finansija**, preduzeo intenzivne aktivnosti na realizaciji razvojnih projekata Regionalnog vodovoda, među kojima se posebno ističe projekat vodosnabdijevanja i odvođenja otpadnih voda za naselje Dobre Vode u opštini Bar, kao i da je **Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD)** dopisom od 6. avgusta 2018.g. potvrdila interes Banke za finansiranjem prioriternih razvojnih projekata Regionalnog vodovoda a koji će dodatno unaprijediti kvalitet vodovodne infrastrukture na Crnogorskom primorju, što znači omogućiti brži rast turističke privrede. Navedeni razvojni projekti se odnose na:

- Projekat izgradnje 3,2 km cjevovoda na teritoriji opštine Tivat za povezivanje opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem;
- Projekat izgradnje drugog cjevovoda u dužini od oko 11 km na dionici Budva-Tivat;
- Projekat izgradnje vodovodne i kanalizacione infrastrukture u naselju Dobre vode u opštini Bar;

Od realizacije navedenih projekata najviše benefita će imati građani Herceg Novog i Bara, pa podrška resornih ministara realizaciji ovih projekata kroz saradnju sa EBRD predstavlja značajan korak ka postizanju održivog rješenja višegodišnjeg izazova sa kojim se suočavala opština Bar i Herceg Novi u poboljšanju vodosnabdijevanja.

JP ZA UPRAVLJANJE MORSKIM DOBROM CRNE GORE

Broj Ugovora o korišćenju morskog dobra koji su zaključeni tokom 2018. godine je 1339, od toga:

- 334 ugovora na ustupanje plaža i kupališta
- 957 ugovora na ustupanje privremenih objekata i terasa, od toga 437 ugovora na ustupanje privremenih objekata na Adi Bojani,
- 48 ugovora za ustupanje na korišćenje ostalih dijelova morskog dobra.

Od ugovora za ustupanje plaža i kupališta u opštini Herceg Novi na snazi je 96, u opštini Kotor 22, u opštini Tivat 18, u opštini Budva 101, u opštini Bar 55 i u opštini Ulcinj 42 ugovora. Potrebno je pomenuti da su raskinuta 3 ugovora za kupališta (1 u opštini Budva i 2 u opštini Bar) koja su za posledicu imala aktiviranje bankarskih garancija.

Broj ugovora o korišćenju privremenih lokacija za objekte i terase, tokom 2018. godine je 957 od kojih 169 u Budvi, 83 u Herceg Novom, 82 u Baru, 75 u Ulcinju, 77 u Kotoru i 34 u Tivtu, dok se 437 ugovora odnose na korišćenje privremenih objekata na Adi Bojani.

Tokom izvještajnog perioda zaključeno je i 5 novih dugoročnih ugovora vezanih za realizaciju projekata izgradnje novih kupališta.

Shodno važećim ugovorima, **izdato je ukupno 1283 rješenja** (759 za kupališta i 524 za postavljanje privremenih objekata i terasa ugostiteljskih objekata).

Komisije za utvrđivanje ispunjenosti uslova na kupalištu, kao i svake godine formirane su od strane opštinskih sekretarajata nadležnih za izdavanje Odobrenja za obavljanje djelatnosti pružanja turističkih usluga na kupalištima. Komisija je vršila kontrolu kupališta na osnovu podnietog zahtjeva svakog pojedinačnog korisnika, i na osnovu pozitivnog zapisnika komisije i ostale dokumentacije, opštinski sekretarijati su izdavali Odobrenja za obavljanje djelatnosti pružanja turističkih usluga na kupalištima. Predstavnici Javnog preduzeća su bili članovi Komisija u opštinama: Herceg Novi, Tivat, Budva i Bar, dok u opštinama Kotor i Ulcinj nijesu bili članovi komisije i nijesu učestvovali u kontroli ispunjenosti uslova na kupalištima.

Tokom sezone 2018. godine, komisije su bile efikasne i izvršile kontrolu kupališta, i na osnovu pozitivnih zapisnika, nadležni opštinski sekretarijati su izdali ukupno 311 **Odobrenja za obavljanje djelatnosti pružanja turističkih usluga na kupalištima**, i to: 94 u opštini Herceg Novi, 17 u Kotoru, 22 u Tivtu, 93 u Budvi, 43 u Baru i 42 u opštini Ulcinj.

U toku 2018. godine, na osnovu Plana objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period od 2016. do 2018. godine ukupno je **izdato 218 Urbanističko tehničkih uslova za privremene objekte**. Od tog broja, 45 UTU u Herceg Novom, 24 u Kotoru, 14 u Tivtu, 33 u Budvi, 35 u Baru, 19 u Ulcinju i 48 za kućice na Bojani (za nove objekte i rekonstrukciju postojećih). Bitno je napomenuti da se na osnovu opštih smjernica iz Plana objekata privremenog karaktera nijesu izdavali novi UTU za objekte kod kojih nije došlo do promjene u gabaritima i materijalizaciji, već samo Rješenja nakon kontrole prošlogodišnjih UTU.

MEĐUNARODNI PROGRAM PLAVA ZASTAVICA

Kao i svake godine, na Svjetski dan zaštite životne sredine 05. juna 2018. godine, dodijeljeno je ukupno 30 Plavih zastavica (29 zastavica za plaže i 1 za marinu) i 10 sertifikata za kupališta koja su bila u pilot fazi Programa. Svečani početak Programa obilježen je na plaži Kamenovo, u opštini Budva.

SANITARNI KVALITET MORSKE VODE NA JAVNIM KUPALIŠTIMA

Javno preduzeće već duži niz godina prati stanje sanitarnog kvaliteta morske vode na javnim kupalištima tokom ljetnje turističke sezone, shodno Zakonu o vodama ("Sl. list CG" br. 27/07) i Uredbi o klasifikaciji i kategorizaciji površinskih i podzemnih voda ("Sl. list CG" br. 27/07). Stanje kvaliteta morske vode na javnim kupalištima u 2018. godini praćeno je na ukupno 100 lokacija duž crnogorskog primorja i to u opštinama: Ulcinj 16, Bar 12, Budva 27, Tivat 9, Kotor 15 i Herceg Novi 21 lokacija za što je, putem javnog tendera, angažovana akreditovana laboratorija Instituta za biologiju mora iz Kotora. Analize su se realizovale u petnaestodnevним intervalima tokom kupališne sezone, dok se na lokacijama gdje je u redovnom mjerenju kvalitet bio izvan propisanih granica, vršilo vanredno i dodatno uzorkovanje i analiza morske vode. Shodno članu 13. Uredbe o klasifikaciji i kategorizaciji površinskih i podzemnih voda, morske vode koje se koriste za kupanje i rekreaciju, na osnovu obavezujućih mikrobioloških parametara (*Escherichia coli* i *Intestinal enterococci*) razvrstavaju se u dvije klase i to: **klasa K1-odlične**, **klasa K2-zadovoljavajuće**, dok uzorci čije vrijednosti prelaze propisane granice za ove dvije klase se svrstavaju u grupu **Van klase - VK**.

U toku sezone 2018. godine kvalitet morske vode za kupanje na Crnogorskom primorju je uglavnom bio odličnog (K1) kvaliteta (94,0% uzoraka), dok je 6,0% uzoraka bilo zadovoljavajućeg (K2) kvaliteta, a uzoraka van propisanog kvaliteta nije bilo.

Opština	K1	K2	VK
Ulcinj	94,4 %	5,6 %	-
Bar	95,0 %	5,0 %	-
Budva	98,1 %	1,9 %	-
Tivat	92,2 %	7,8 %	-
Kotor	90,7 %	9,3 %	-
Herceg Novi	90,95 %	9,05 %	-
Crnogorsko primorje	94,0 %	6,0 %	-

Procentualni prikaz kvaliteta morske vode na kupalištima, u odnosu na ukupan broj uzetih uzoraka u sezoni 2018.g.

Izvor: JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

U slučajevima kada su rezultati tokom redovnog mjerenja prelazili propisane granice mikrobioloških parametara, rađena su dodatna uzorkovanja kako bi utvrdili da li se radi o prolaznoj pojavi ili zagađenju. Ponovljene analize na ovim lokacijama su pokazale dobar kvalitet vode tj. kategorije K1 ili K2.

Uočeni problemi i predlog mjera

Ubrzanim razvojem nautičkog turizma, uočen je veliki broj nasumičnih („bez reda“) vezova/sidrenja u moru, naročito u budvanskom i tivatskom zalivu.

Djelatnost prevoza turista/putnika u priobalnom pomorskom saobraćaju, zbog sadašnjeg stanja, a naročito mogućeg i očekivanog razvoja, treba unaprijediti, što podrazumjeva u prvom redu, uspostavljanje regulatornog i organizacionog okvira.

Takođe, u budvanskom zalivu je evidentan i problem sa nedostatkom adekvatnih prihvatnih objekata, za plovila koja prevoze putnike.

Uvažavajući činjenicu da je plovnih objekata za prevoz putnika sve više, a poštujući propise, i u cilju konačnog rješenja problema, potrebno je definisati uslove, način i lokaciju na kojoj je jedino moguće i bezbjedno vršiti predmetne aktivnosti.

U tu svrhu Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom sačinilo je Informaciju o značaju i problemima u odvijanju priobalnog pomorskog saobraćaja sa predlogom mjera, koju je dostavilo na adrese Ministarstva održivog razvoja i turizma i Ministarstva saobraćaja i pomorstva. Navedenoj Informaciji prethodilo je istraživanje terena, u cilju prikupljanja relevantnih podataka. Tom prilikom su popunjavani, prethodno sačinjeni, Anketni listovi koji će služiti za utvrđivanje stvarnog stanja i budućih potreba koje se tiču priobalnog pomorskog saobraćaja.

Na osnovu uočenih nedostataka sa terena, kao jedno od rješenja Javno preduzeće je, u sezoni 2018. godine, uvelo praksu izdavanja Potvrda o pravu korišćenja pristaništa za plovni objekat (taxi čamac).

Po osnovu studije/elaborata iz domena istraživanja prirodnih uslova za formiranje vezova na bove (nautičkih sidrišta) u zoni tivatskog i budvanskog zaliva i domena objekata obalne/pomorske infrastrukture i vodni saobraćaj na budvanskoj rivijeri, izrađenih u toku 2017. godine, Javno preduzeće je uputilo zahtjev, Lučkim kapetanijama u Baru i Kotoru, za izdavanje Saglasnosti za formiranje nautičkih sidrišta i vezova na bove sa aspekta sigurnosti pomorske plovidbe, radi njihovog stavljanja u funkciju.

S obzirom na pozitivne pomake po osnovu prethodno pomenutih istraživanja, Javno preduzeće je u toku 2018. godine, pripremilo programski zadatak za izradu još dvije studije, i to: Studije tehničko-tehnoloških uslova za dvije lokacije nautičkih sidrišta u tivatskom

zalivu sa Pravilnikom upravljanja sidrištima i Studiju varijantnih modela za formiranje montažnih pristaništa, privezišta i vezova na bove u Bokokotorskom zalivu.

U toku sezone 2018. godine, Javno preduzeće je formiralo radni tim sa zadatkom da izvrši obilazak zone morskog dobra na području opština Herceg Novi, Kotor i Tivat, u cilju kontrole pomoćnih objekata za potrebe uzgajališta školjki i ribe, u skladu sa Planom objekata privremenog karaktera za period 2016-2018 godine. Takođe, tim je imao zadatak da evidentira svaka odstupanja i nedostatke u odnosu na pomenuti Plan i o tome je sačinjen Izvještaj. Pored navedenog zadatka zabilježeno je i stanje akvatorijuma koji se koristi za marikulturu.

KONTROLA KORIŠĆENJA ZONE MORSKOG DOBRA

Redovne aktivnosti Službe za kontrolu Javnog preduzeća tokom 2018. godine bile su kontrole ukupnog stanja prostora u zoni morskog dobra i kontakt zoni, kontrole lokacija na kojima se organizuju kupališta, te postavljaju privremeni objekti, kao i kontrole gradnje sa i bez odobrenja te podnošenje inicijativa za inspekcijski nadzor, u cilju daljeg vođenja postupaka od strane nadležnih inspekcijskih službi. Sa posebnom pažnjom, u cilju pripreme turističke sezone, na svim lokacijama u zoni morskog dobra kontrolisana je komunalna uređenost prostora (čistoća, stanje hortikulture, parkovski mobilijar, uređenost, funkcionisanje rasvjete), uklanjanje ostataka privremenih objekata ili mobilijara i sl., uočavanje nastalih oštećenja i praćenje radova na njihovim opravkama i održavanju zone morskog dobra, te investicioni radovi koji se vrše u primorskim opštinama, kao i uspostavljanje režima saobraćaja u pješačkim zonama. Najveći broj nedostataka tokom sezone odnosio se na uočene nepravilnosti na kupalištima, najviše u dijelu rada bez odobrenja ili neoslobađanja ½ kupališta od plažnog mobilijara, nedostatak spasilačke službe kao i pojavu postavljanja i upotrebe plovila na motorni pogon u blizini kupališta.

FINANSIJSKI PRIHODI Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je od ukupno **1339 zaključenih ugovora** do 18.10.2018. godine **ostvarilo prihod od 6.813.806,26 eura** od čega Javnom preduzeću pripada 3.406.903,16 eura, a opštinama 3.406.903,10 eura.

JP NACIONALNI PARKOVI CRNE GORE

Analizom ljetnje turističke sezone u JP Nacionalni parkovi Crne Gore, najveći broj posjetilaca zabilježen je u Nacionalnom parku Durmitor. Takođe, povećanje bilježe i ostali Nacionalni parkovi, kako u broju posjetilaca tako i ostvarenom prihodu. Podaci su dati u nastavku:

Tabela 1. Broj posjetilaca i ostvareni prihodi u Nacionalnim parkovima za period 01.01- 07.10. 2018.

Nacionalni park	Broj posjetilaca 01.01.- 07.10.2018	Prihodi (€)
NP Durmitor	207.154	653.714,00
NP Lovćen	59.963	121.142,00
NP Skadarsko jezero	90.910	360.718,00
NP Biogradska gora	55.490	166.470,00
NP Prokletije	13.439	13.439,00
UKUPNO	426.916	1.315.483,00

Izvor: JP Nacionalni parkovi Crne Gore

Tabela 2. Uporedni prikaz broja posjetilaca po nacionalnim parkovima sa ideksom rasta na osnovu broja prodatih ulaznica

Broj posjetilaca	01.01.2017. 07.10.2017.	01.01.2018. 07.10.2018.	Index
NP Durmitor	177.515	207.154	116
NP Skadarsko jezero	62.392	90.910	145
NP Biogradska gora	43.697	55.490	127
NP Prokletije	10.151	13.439	132
NP Lovćen	19.243	59.923	311
Ukupno	312.998	426.916	136

Izvor: JP Nacionalni parkovi Crne Gore

Kao što se može vidjeti iz priloženog, zaključno sa 07. oktobrom tekuće godine Nacionalni parkovi Crne Gore bilježe povećanje broja posjetilaca za 36% u odnosu na isti period prošle godine.

JPNPCG/NP Lovćen se već treću turističku sezonu suočavaju sa problemom naplate ulaznica u ovom parku, jer zaposleni na ulazno-izlaznim-kontrolno-naplatnim punktovima u tom zaštićenom prostoru ne mogu shodno zakonu obavljati svoje dužnosti i obaveze. Razlog tome je navodno “nezadovoljstvo” manje grupe mještana mjesnih zajednica koje gravitiraju ovom Parku zbog naplate ulaznica. Podsjećanja radi, JPNPCG je 2017. godine zbog ometanja naplate ulaza u NP Lovćen izgubilo prihod od oko 140.000 eura. U toku ljetnje turističke sezone 2018. JPNPCG/NPL je iznašlo rješenje da naplatu ulaznica vrši na cjelokupnom području parka uz angažovanje predstavnika Službe zaštite kao i na jednom naplatnom punktu Krstac.

CEDIS

Ukupna procijenjena vrijednost planiranih investicionih ulaganja u sekundarnu elektrodistributivnu mrežu na pripremi turističke sezone 2018.god. **iznosi 3.549.550 €.**

Preduzete aktivnosti i realizovane investicije znacajno su popravile sigurnost snabdijevanja i kvalitet isporuke el.energije na primorju, u poređenju sa prethodnom turističkom sezonom.

Planirana ulaganja po opštinama Regiona je prikazana u narednoj tabeli:

Tabela: Pregled planiranih i realizovanih ulaganja po opštinama– sekundarna mreža		
REGION / Opština	Planirana ulaganja sa PDV(€)	Realizovano sa PDV(€)
Region 2 Cetinje	47.200	47.200
Region 4 Bar	284.100	241.700
Region 4 Budva	94.500	31,000

Region 4 Ulcinj	1.979.152	494.471
Region 5 Tivat	243.200	162.800
Region 5 Herceg Novi	759.879	226.149
Region 5 Kotor	134.519	134.519
Ukupno:	3.542.550 €	1.337.839 €

Izvor: CEDIS

PRIVREDNA KOMORA

Turistički privrednici su na sjednicama odbora udruženja turizma i ugostiteljstva koje su održavane tokom turističke sezone ukazivali na niz aktivnosti koje je potrebno realizovati u pravcu kvalitetnog odvijanja sezone i kontinuirano pratili njeno odvijanje.

U periodu od marta do oktobra tekuće godine održano je VI sjednica Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva PK na kojima su razmatrana pitanja koja se odnose na adekvatnu pripremu sezone, njeno kvalitetno odvijanje, ostvarene rezultate svih subjekata turističke privrede, kao i date procjene prihoda do kraja 2018. godinu.

Privredna komora Crne Gore kao najznačajnija privredna Asocijacija koja zastupa interese svih privrednika radi privrednog i sveukupnog razvoja Crne Gore sprovela je niz aktivnosti u pravcu pripreme i realizacije ljetnje turističke sezone 2018.

- **Učestvovanje predstavnika turističke privrede u radu svih organa koji planiraju i donose odluke vezano za sve aspekte pripreme i odvijanja turističke sezone**, gdje je neophodno organizovati sastanke na relaciji turistička privreda – lokalne samouprave i jedinstveno djelovati u pravcu kvalitetnog odvijanja ljetnje turističke sezone;
- **Program kreditiranja pripreme turističke sezone**, gde će se na osnovu ostvarenih sporazuma sa poslovnim bankama omogućiti podsticaj turističkoj privredi;
- **Podsticanje regionalnog povezivanja i saradnje**, koje predstavljaju budućnost razvoja i konkurentnosti i nužan su preduslov za prosperitet i potencijal u razvoju inovativnog i održivog turizma s fokusom na diversifikaciju turističkih proizvoda.
- **Primjenu snižene stope PDV-a od 7%**, u svim turističkim objektima za ugostiteljske usluge, bez obzira na kategoriju
- **Investicije u turizam, razvoj novih visokokvalitetnih smještajnih kapaciteta** – hotelski smještaj visokog nivoa kvaliteta usluge generiše najveće ekonomske efekte u BDP-u, zaposlenost, prihode države i produženje sezone,

- **Povezivanje turizma i poljoprivrede** – u cilju veće prepoznatljivosti crnogorske turističke ponude nameće se kao neophodnost povezivanja turizma i poljoprivrede koji imaju izražen sezonski karakter jer se turistička sezona poklapa sa povećanom proizvodnjom i ponudom sezonskih poljoprivrednih proizvoda. Prepoznajući komplementarnost ove dvije strateške grane razvoja, Privredna komora kontinuirano radi na povezivanju hotelijera sa proizvođačima, u cilju povećanja plasmana domaće proizvodnje kroz obogaćivanje turističke ponude. Značajni projekti koje Privredna komora realizuje a koji doprinose prepoznavanju Crne Gore kao zemlje sa bogatom i jedinstvenom ponudom su “Dobro iz Crne Gore”, zatim zajednički program sa Vladom Crne Gore “Kupujmo domaće”, kao i projekat “Domaći ukusi” čiji je cilj da se u narednom periodu ukaže na značaj turizma za bolji plasman domaćih proizvoda i iskoriste svi potencijali turističke privrede kako bi se unaprijedio položaj crnogorskih proizvođača i u krajnjem doprinijelo jačanju konkurentnosti ukupne privrede;
- **Stručni kadar u turizmu** – generisanje novih radnih mjesta. Kontinuiranim sprovođenjem obuka za stručno obrazovanje i kvalifikaciju, prevazići će se nedostatak potrebnog broja kvalifikovanog kadra koji će zadovoljiti specifične zahtjeve u sektoru turizma. Potrebno je intenzivirati rad sa poslodavcima u cilju boljeg informisanja, motivisanja i animiranja da zapošljavaju domaću radnu snagu. Cijeneći da je ulaganje u obrazovanje kadrova potreba i najsigurniji put za uspješno poslovanje, a u cilju smanjenja neusaglašenosti obrazovnog sistema sa realnim potrebama privrede i uspostavljanja systemske veze između privrede i sistema obrazovanja, predstavnici Privredne komore su članovi Sektorske komisije za turizam, trgovinu i ugostiteljstvo i Sektorske komisije za usluge, koje je obrazovalo Ministarstvo prosvjete;
- **Saobraćajna infrastruktura** – a samim tim i dostupnost destinacije jedan je od ključnih izazova razvoja turizma u Crnoj Gori, što se može riješiti samo ozbiljnim investicijama u saobraćajnu infrastrukturu.
- **Aktivnosti na suzbijanju sive ekonomije** – sektor problema koji opterećuje poslovanje u turizmu može se riješiti samo strateški, partnerskom saradnjom i sinhronizovanim djelovanjem privrede i državnih institucija. Turistički poslenici su spremni da stave na raspolaganje svoje značajne potencijale i doprinesu unapređenju u svim segmentima turizma.

MONTENEGRO STARS HOTELS GROUP

Ljetnja turistička sezona 2018.g., bila je vrlo uspješna za kompaniju Montengro Stars Hotels Group.

Pored očekivanog rasta u svim relevantnim pokazateljima uspješnosti hotelskog poslovanja, sezona 2018. ima i vrlo zanimljive i specifične kvalitativne pokazatelje koji su u donjem tekstu elaborirani.

Ukupan prihod hotela i prihod od smještaja rastu po stopama od 3% i 3,85%. Ukupan broj ostvarenih je veći za 5,95% u odnosu na prethodnu godinu.

Ostvarene stope rasta su još značajnije kada se uzme u obzir visoka baza i izuzetno visoka popunjenost u špicu sezone, gdje je limit fizičkih kapaciteta faktor koji sprečava dalji rast.

Od kvalitativnih promjena naglašeni su toliko produžetak sezone i promjena geografske strukture gostiju.

Rezultati predsezone kao i postsezone koja još traje ukazuju da se sezona od 90 dana (prosjek na Primorju) i 120 dana (već par godina rezultati kompanije) polako šire i već u 2018. možemo govoriti o periodu pune popune od skoro 180 dana.

I u ostatku godine bilježi se značajan rast popune usled dodatnih napora kompanije na kreaciji promocija i paketa kojima se hoteli Montenegro stars grupe približavaju turistima iz regiona.

U geografskoj strukturi gostiju uočljivo je smanjenje dominantnog učešća ruskog tržišta i porast broja gostiju iz zemalja Evropske unije. Takva struktura je mnogo prihvatljivija za stabilnost poslovanja hotelskog preduženja jer eventualne negativne efekte na jednom tržištu lakše absorbuje i kompenzuje ostalim tržištima. Hotel Splendid je u 2018. Godini imao učešće ruskog tržišta od 26.3% noćenja u odnosu na 2017. godinu kada je to učešće iznosilo 32.8%. Za hotel Montenegro ista učešća su 31.07% i 44.57%.

NACIONALNA TURISTIČKA ORGANIZACIJA CRNE GORE - PROMOTIVNE AKTIVNOSTI NA EMITIVNIM TRŽIŠTIMA

U skladu sa Programom rada za 2018. godinu, marketing aktivnosti su, prije svega, koncentrisane na emitivna tržišta Njemačke, Austrije, Velike Britanije, Rusije, Poljske i Francuske, kao tržišta prvog prioriteta. Imajući u vidu značaj tržišta Srbije, takođe, intenzivne promotivne aktivnosti realizovane su i na ovom tržištu. Sa druge strane, postoji potreba da se turistička ponuda promoviše i na drugim tržištima i manji dio budžeta usmjeri i u te namjene. Ove aktivnosti, u najvećem dijelu, realizuju se na inicijativu i u saradnji sa partnerima. Tako je određeni broj aktivnosti realizovan na tržištima Skandinavije, Italije, Holandije, Turske. NTOCG saradjuje sa zemljama regiona kada je u pitanju promocija na dalekim tržištima kao što je Kina i Japan.

Učešće na sajmovima 2018. god.

r.b.	Naziv sajma	Grad/Država	Vrijeme održavanja	Status
Turistički sajmovi i berze				
1.	Ferien	Beč , Austrija	11.-14. januar	Realizovano
2.	IFT	Beograd, Srbija	22.-25. februar	Realizovano
3.	ITB	Berlin, Njemačka	7.-11. mart	Realizovano
4.	MITT	Moskva, Rusija	13.-15. mart	Realizovano
5.	TOP RESA	Pariz, Francuska	25.-28. septembar	Realizovano
6.	WTM	London, Velika Britanija	5.-7. novembar	Realizovano
7.	TT	Varšava, Poljska	22.-24. novembar	
8.	CITM (saradnja sa TO Srbija)	Šangaj, Kina	Novembar	
Specijalizovani samovi				
9.	Vakantiebeurs	Utreht, Holandija	9.-14. januar	Realizovano
10.	F.R.E.E	Minhen, Njemačka	21.-25. februar	Realizovano
Kongresni sajmovi				
11.	Conventa	Ljubljana, Slovenija	24.-25. januar	Realizovano
12.	IMEX	Frankfurt, Njemačka	15.-17. maj	Realizovano

Izvor: NTO CG

Aktivnosti realizovane na tržištima prvog prioriteta 2018. god.

Tržišta Njemačke i Austrije

B2B aktivnosti

- Realizovan je roadshow u Njemačkoj i Austriji. U cilju proširenja saradnje sa postojećim partnerima i ostvarivanja saradnje sa turoperatorima koji do sada nijesu u svojim programima imali aranžmane za Crnu Goru Nacionalna turistička organizacija Crne Gore organizovala je prezentaciju aktuelne turističke ponude u dva njemačka (Frankfurtu i Dizeldorfu) i dva austrijska (Lincu i Beču) za predstavnike turoperatora. Među turoperatorima koji su prisustvovali prezentacijama u Lincu i Beču bili su „Columbus“, „Kneissl touristik“, „Reisewelt“, „Schopfel Reisen“, „Reiseparadies Kastler“, „FTI Touristik“, „Ruefa“, „Moser Reisen“, „Die Reiserei“, „Web Index Austria“, „Mondial“, „AFT travel“, „TUI Austria“, „Eurotours International“, „Joe Far tours“, „Ruefa“, „Biblische Reisen“, „Columbus“, „Weltbewegend“, „Klug touristik“. Prezentacijama u Frankfurtu i Dizeldorfu prisustvovali su neki od vodećih njemačkih turoperatora: „Ikarus Tours“, „DerPart“, „Kretschmer Events“, „Thomas Cook“, „VIP Tours LTD“, „Itur“, „Der Deutches Reiseburo Dusseldorf“, „Alltours“, „World Insight Erlebnisreisen“, „TUI Reisen“, „Eisebahn Erlebnisreisen“, „Holiday Reisen“.
- Nacionalna turistička organizacija Crne Gore omogućila je agentima sa njemačkog i austrijskog tržišta online program „E-learning Montenegro“ (digitalna platforma). Cilj programa je obuka agenata prodaje kako bi se na pravi način, kvalifikovano i motivisano prodavali aranžmani za Crnu Goru. Nacionalna turistička organizacija, za ovaj projekat, je angažovala jednu od najpoznatijih medijskih kuća iz Njemačke koja se bavi pitanjem razvoja turizma i obrazovanja u turističkoj djelatnosti FWV Media GROUP. U FWV akademiji je učlanjeno više od 13.000 turoperatora sa njemačkog govornog područja.

PR aktivnosti

- NTOCG, u saradnji sa marketing agencijom DEQOM iz Njemačke kontinuirano realizuje PR aktivnosti na tržištu Njemačke i Austrije. Realizovana je kampanja u saradnji sa štampanim medijima, kao i on line novinskom agencijom News Aktuell iz Njemačke.

Pored ostalih o Crnoj Gori su pisali prestižni mediji kao što su FOCUS, Westdeutsche Allgemeine Zeitung (WAZ), Berliner Morgenpost, Kronen Zeitung, Kleine Zeitung, Kurir Freizeit.

- Nastavljena je saradnja sa www.outdooractive.com promocijom planinarskih staza Crne Gore na internet platformi outdooractive.com.

Studijske posjete novinara

- U saradnji sa partnerima NTOCG je organizovala niz studijskih grupa novinara iz Njemačke i Austrije. Organizovana je studijska posjeta medija specijalizovanih za aktivni odmor. Grupu su činili predstavnici magazina „Stuttgarter Zeitung“, „Globtrotter“, radija „RBB Rundfunk Berlin“ i portala „Zeit“, „Spiegel“ i „Urlaubsheld“. Takođe, u organizaciji NTOCG boravila je ekipa komercijalne televizije „ProSieben“ iz Njemačke, koja je snimila emisiju u kojoj je Crna Gora prikazana kao atraktivna turistička destinacija na Mediteranu. Takođe, organizovane su individualne posjete za predstavnike medija sa ovih tržišta.

Velika Britanija

- *Posjeta novinara Lonely planet magazina*
U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore novinarka prestižnog časopisa Lonely planet magazine je boravila u Crnoj Gori tokom jula 2018. godine.
- *Bradt Travel Guide*
Povodom ažuriranja postojeće verzije vodiča Bradt Travel Guide Montenegro, u periodu od 31. jula do 21. avgusta 2018. godine u posjeti Crnoj Gori boravio je Darren Longley, pisac vodiča. Nacionalna turistička organizacija Crne Gore organizovala je ovu studijsku posjetu, u saradnji sa nacionalnom avio kompanijom "Montenegro Airlines" i lokalnim turističkim organizacijama.
U 2018. godini prestižni mediji sa tržišta Velike Britanije su pisali o Crnoj Gori, između ostalih The Times, The Guardian, Independent.

Rusija i Ukrajina

- *Snimanje i prikazivanje emisije "Orel i Reska" u Crnoj Gori – Ukrajina*
U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i Ambasade Crne Gore u Ukrajini, produkcijska ekipa jedne od najpoznatijih emisija o putovanjima ruskog govornog područja " Pismo i glava" („Orel i Reška“) boravila je u Crnoj Gori, u periodu od 6. do 10. jula ove godine, zbog snimanja epizode o našoj destinaciji. Riječ je o izuzetno popularnom TV šou-u koji

se emituje na TV stanicama u Ukrajini, Rusiji, Poljskoj, Bjelorusiji, Kazahstanu i Baltičkim zemljama i ima preko 2 miliona gledalaca na nedjeljnom nivou i preko 200 miliona pregleda na YouTube kanalu.

- *In-flight magazine of YANAIR - Ukraina*

U saradnji sa Ukrajinskom medijskom agencijom Media Travel World i TRAVEL NEWS magazinom, koja je oficijalni zastupnik Inflight magazina ukrajinske avio kompanije YANAIR Airlines, atraktivna ponuda Crne Gore je predstavljena na nekoliko stranica u dvobroju ovog magazine koji se distribuirao njihovim putnicima od 15 jula do polovine septembra ove godine. Destinacije na kojima leti YANAIR su Batumi, Tbilisi, Tel-Aviv, Krakow, Alicante, Tivat, Sharm El Sheikh, Hurghada, Antaly, Dalaman, Bodrum i Burgas.

Poljska

- *Destinacijski Roadshow*

U okviru B2B aktivnosti na tržištu Poljske, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je kroz partnerstvo sa “AviaRepsom” (globalnom mrežom koja radi na povezivanju sektora turizma i vazduhoplovnih kompanija) organizovala destinacijske prezentacije u 8 gradova. Roadshow je započet u junu i njime su obuhvaćeni gradovi na sjeveru Poljske (Gdanjsk, Šćećin, Poznan i Lođ), a nastavljen u septembru na jugu i to u: Krakovu, Žezovu, Katovicama i Vroclavu. Događaji su privukli veliku pažnju turoperatora, a među učesnicima su bili predstavnici nekih od najznačajnijih agencija sa tržišta Poljske: Itaka, Neckermann, Carlson Wagonlit, Wega, eSky, Rainbow, TUI i dr.

- *PR – Saradnja sa PR kućom “Lawenda”*

Za potrebe PR aktivnosti na tržištu Poljske, NTO CG je angažovala PR kuću “Lawenda”. Crna Gora se našla u brojnim štampanim i online medijima. Mediji su pisali kako o ljepoti destinacije tako i o Crnoj Gori kao novoj MICE destinaciji, letovima, smještaju, kampovanju, turama, kuhinji, ali i preporučivali kao destinaciju za posjetiti i odmor.

Članci su objavljeni u sljedećim štampanim medijima: National Geographic Traveler, Rzeczpospolita, Rzeczpospolita Wakacje z biurem podróży, Dziennik Bałtycki, Think Mice, Prestiż Magazyn Trójmiejski, Rynek Turystyczny, Glamour, Podróże, Auto Świat Poradnik na wakacje, Angora itd. Kada su u pitanju on-line PR aktivnosti u periodu od marta do kraja avgusta, ukupno je bilo 160 on-line objava što je prosjek oko 26 objava na mjesečnom nivou.

Francuska

- U periodu od 03. do 10. maja u posjeti Crnoj Gori bila je autorka novog vodiča o Crnoj Gori na francuskom jeziku, Weekend Guide Michelin u pravcu prezentovanja ponude hotela, restorana, turističkih atrakcija i manifestacija. Distribucija i prodaja širom Francuske počela je 15. oktobra. Od strane vodiča Michelin dobili smo punudu za nastavak promotivnih aktivnosti koje će biti realizovane u prvom kvartalu 2019. godine.
- Crna Gora je promovisana u prestižnim medijima, tekstovima i objavama o njenim ljepotama. Prije početka sajma Top Resa u udarnom terminu francuske nacionalne televizije France 5 emitovana je “Échappées Belles” epizoda o Crnoj Gori u trajanju od 90 min, što je rezultat boravka ekipe ove televizije u Crnoj Gori koji je takođe podržan od strane NTO CG. Takođe, tekstovi o Crnoj Gori su objavljeni u dnevnim novinama Le Figaro.
- *Turistička ponuda Crne Gore predstavljena u Lionu tokom manifestacije „Konzularni praznik“.*
Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, u saradnji sa konzulatom Crne Gore, predstavila je aktuelnu turističku ponudu destinacije na manifestaciji „Konzularni praznik“ koja je održana od 22. do 24. juna u francuskom gradu Lionu.

Region

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, u okviru svojih redovnih promotivnih aktivnosti, u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama, poseban akcenat je i ove godine stavila na promociju turističke ponude Crne Gore na tržištima regiona (Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Kosova i Albanije) i to putem:

- učešća na sajmovima,
- jednodnevnim promocijama – roadshow kampanja
- organizovanja posjete studijskih grupa novinara u CG

Srbija

- *Beogradski Manifest*
Ovogodišnja “roadshow” kampanja koja je imala za cilj da turističku ponudu Crne Gore približi turistima susjednih zemalja započela je predstavljanjem na Beogradskom Manifestu koji se održao od 25. do 27. maja, na Kalemegdanu. Kampanja “Uvijek drugačija” privukla je pažnju mnogobrojnih posjetilaca koji su imali priliku da se upoznaju sa novitetima u ponudi u ovoj sezoni, cijenama, manifestacijama i raznovrsnim aktivnostima koje ih očekuju širom naše zemlje.

- *Roadshow kampanja Kragujevac, Čačak i Subotica*

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je, u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama Herceg Novog, Bara, Budve i Tivta, organizovala promocije na trgovima u Čačku (30.maja) i Kragujevcu (29.maja). Ono što je primjetno je da sve više građana iz Srbije privlači aktivan odmor i boravak na crnogorskim planinama.

- *Studijska grupa predstavnika medija iz Srbije u posjeti Crnoj Gori*

Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, u saradnji sa partnerima, u cilju promocije ovogodišnje ljetnje turističke sezone organizovali su studijsku posjetu predstavnika elektronskih i štampanih medija iz Srbije. Polovinom juna mjeseca u Crnoj Gori boravila je ekipa redakcije SAT MEDIA Group iz Srbije. Tokom boravka, ekipa je uradila Tv prilog, koji je takodje objavljen u formi članka u Reviji SAT.

- *Novinari iz Bosne i Hercegovine u posjeti Crnoj Gori*

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore u saradnji sa partnerima organizovala je studijsku posjetu predstavnika elektronskih i štampanih medija iz Bosne i Hercegovine. Posjeta renomiranih medija iz Bosne i Hercegovine početak je regionalne kampanje koju je NTO CG inicirala zajedno sa lokalnim turističkim organizacijama i turističkom privredom na tržištu regiona. Predstavnici Euro Blica, Dnevnog Avaza, Bosanskohercegovačke radio-televizije BHT, Radio-televizije Republike Srpske RTRS, K3 televizije, BN televizije, Nezavisnih novina, Dnevnog lista, magazina START BIH, Federalne novinske agencije FENA, novinske agencije SRNA, portala bh putovanja, Ekskluziv, Focus i Srpska.cafe imali su priliku da se upoznaju sa turističkom ponudom, prirodnim vrijednostima i kulturno-istorijskim nasljeđem Crne Gore.

- Nakon promocije u Banja Luci 8. juna, turistička ponuda Crne Gore predstavljena je u Sarajevu. Prijemu koji je organizovala Nacionalna turistička organizacija Crne Gore prisustvovali su predstavnici najpoznatijih elektronskih i štampanih medija sa ovog područja (TV N1, BHRT, PINK, TVSA, Face TV, B H Radio 1, Radio Sarajevo, Ladies IN magazin, magazin Start BIH, novinske agencije Fena, Srna, Onasa, medijska agencija VIP HD Production i dr.), veliki broj zvanica iz kulturnog i javnog života Sarajeva, kao i predstavnici tamošnjih turističkih agencija koje u svojim katalogima nude aranžmane za Crnu Goru. Poseban akcenat je stavljen na promociju ponude zaleđa i sjevera Crne Gore, izletničke ture, tematske rute, panoramske puteve i ponudu aktivnog odmora.

Makedonija

U cilju promocije ljetnje turističke sezone 2018.g. u organizaciji TO Tivat, a u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama i Ambasdom Crne Gore u Makedoniji, održana je promocija destinacije u Skoplju 1 i 2.juna.

Albanija

Ponuda destinacije za ovogodišnju sezonu u organizaciji TO Ulcinj predstavljena je na Mediteranskom sajmu turizma (MTF) u Tirani. Sajam je održan u periodu 6 - 7. aprila u Tirani. Na crnogorskom štandu turističku ponudu predstavile su lokalne turističke organizacije Podgorice, Ulcinja, Budve i Kolašina, „Aqua Park Budva“, Institut „Dr Simo Milošević“ i veliki broj privrednika iz Crne Gore.

Slovenija

Mitja Zupančič, odgovorni urednik i vlasnik internetskih novina „eMORJE.com“ boravio je u Crnoj Gori od 16 -19. aprila ove godine. Gospodin Zupančič je urednik slovenačke štampane nautičke revije „Nautika plus“ i stručni saradnik televizije „Vaš kanal“ (Novo mesto). Istovremeno je predavač, izdavač, publicista, autor pet knjiga i sedam TV dokumentarnih filmova „Lica sa Jadrana“. Ovu posjetu Nacionalna turistička organizacija realizovala je na inicijativu Ambasade Crne Gore u Sloveniji. Kao rezultat posjete objavljeno je 8 postova na FB stranici kao i 2 reportaže – po jedna u reviji „Nautika plus“ i šampanom izdanju Premium emorje.com.

Aktivnosti na ostalim tržištima

Holandija

Holandski turistički novinari boravili u Crnoj Gori, 11.-19. maj. Grupa turističkih novinara iz Holandje boravila je u Crnoj Gori u periodu od 11 do 19.maja. U fokusu pažnje ovih novinara je ponuda u oblasti nautičkog turizma, posebno u domenu marina i čarter plovila.

Turska

- Tv ekipa iz Turske, TRT World boravila je u Kotoru od 31. maja do 05.juna. Tokom boravka snimljene su brojne lokacije od Bara do Herceg Novog kao i dio NP „Lovćen“.
U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i avio kompanije Turkish Airlines, a uz podršku lokalnih turističkih organizacija Budve i Kotora i hotelske privrede, u studijskoj posjeti Crnoj Gori boravili su predstavnici turoperatora i medija iz Turske.

Katar

- *Turoperator iz Katara u studijskoj posjeti Crnoj Gori*

U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i Turkish Airlines-a grupa od 10 turoperatora iz Doha, glavnog grada Katara, boravila je u studijskoj posjeti Crnoj Gori u periodu od 9. do 11. maja. Riječ je o predstavnicima „Qatar Tours/Darrwish Holidays“, „Mosfer Travel“, „NBK Travel & Tourism“, „Deluxe Travels“, „Al Tawfeeq Travel“, „ITL World“, „Ali Bin Ali Travel“, „Leading Hotels of the World“ i „Turkish Airlines-a Doha“. U okviru inspekcije marine „Porto Montenegro“ i hotela „Regent Porto Montenegro“ održana je poslovna radionica sa predstavnicima turističkih agencija iz Crne Gore: „Adria DMC“, „Riva Travel“, „Trend Travel“, „Marco Polo“, „Talas Montenegro DMC“, „East West Voyage“ i „Exclusive Tours“. Očekuje se da će ova studijska posjeta rezultirati privlačenjem većeg broja turista sa tržišta Bliskog Istoka.

Luksemburg

- U saradnji sa Ministarstvom vanjskih poslova i evropskih integracija, podržan je boravak predstavnice televizije RTL iz Luksemburga koja je boravila u Crnoj Gori od 13. do 16. maja tekuće godine.
- Nacionalna turistička organizacija je podržala studijsku posjetu grupe blogera koja je došla u organizaciji kompanije TUI.

Italija

Poslovna radionica u Rimu

Na inicijativu nacionalnog avio prevoznika Montenegro Airlines-a i crnogorske turističke privrede, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore organizovala je 11. aprila, poslovnu radionicu u Rimu, u cilju podsticanja rasta turističkog prometa sa tržišta Italije.

Skandinavija

- Na međunarodnom sajmu turizma „Mediterranean Panorama“ u Štokholmu, koji se održao od 17.-18. februara, turističku ponudu Crne Gore je predstavila TO Budva u saradnji sa Nacionalnom turističkom organizacijom Crne Gore, lokalnim turističkim organizacijama Herceg Novog, Tivta, Bara, Podgorice kao i sa turističkom privredom. Tema ovog sajma je Mediteran i sve ono što ga karakteriše – turizam, hrana, običaji i kultura. U skladu sa tim i Crna Gora je usmjerila svoju ponudu.

- Da bi se poboljšao proces komunikacije i prodaje i razvila bolja saradnja sa turoperatorima sa tržišta Skandinavije NTO je razmotrila i prihvatila ponudu Thomas Cook-a za zajedničku marketing kampanju na 4 tržišta (Danske, Švedske, Norveške i Finske). Kampanja je obuhvatala:
 - Newsletters koji je plasiran u 4 zemlje na preko milion adresa
 - Social Media- Facebook i Twitter preko 865 000 pratilaca (imajući u vidu da je internet posjećenost sajtova turoperatora u ovim zemljama u odabiru destinacije najizraženija u Evropi sa preko 50%)
 - Print ad - posebni članci u magazinima subagenata u Švedskoj i Norveškoj koji se distribuiraju na ukupno 320 000 adresa

Saradnja sa globalnim mrežama

- *Travel Channel snimao epizodu o Crnoj Gori u okviru serijala “Road Less Travelled”*
U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, tročlana ekipa Travel Channel-a, predvođena Džonatanom Legom (Jonathan Legg), boravila je u Crnoj Gori, u periodu od 8-12. maja radi snimanja epizode koja će se emitovati u okviru serijala “Road Less Travelled”.

Montenegro Convention Bureau (MCB)

Crnogorski kongresni biro (Montenegro Convention Bureau) Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, koji okuplja oko tridesetak članova i to hotele sa kongresnim sadržajima i specijalizovane agencije, je u prethodnom periodu realizovao niz aktivnosti na daljoj promociji Crne Gore kao MICE destinacije. Kongresni biro je aktivan član ICCA (Međunarodnog udruženja kongresa i konvencija) i Strateške alijanse Kongresnih biroa Evrope.

- *“CONVENTA, Ljubljana, Slovenija*

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore u saradnji sa turističkom privredom predstavila je ponudu Crne Gore na berzi MICE (sastanci, podsticajna putovanja, kongeresi i događaji) turizma “Conventa” koja se održala u Ljubljani od 24-25. januara. Predstavnici Nacionalne turističke organizacije i turističke privrede, putem direktnih sastanaka, predstavili su potencijalnim partnerima mogućnosti za organizaciju događaja u našoj zemlji.

- *“IMEX”, Frankfurt, Njemačka*

Turistička ponuda Crne Gore predstavljena je i na specijalizovanom sajmu kongresne industrije „IMEX“ koji se održao od 15. do 17. maja u Frankfurtu. Riječ je o jednom od najznačajnijih evropskih sajmova kongresne industrije, poslovnih i motivacionih (incentive) putovanja. Tokom ovog sajma održane su prezentacije na kojima je predstavljena ponuda destinacije, kao i brojni sastanci sa organizatorima događaja sa tržišta Njemačke, Rusije, Poljske, Velike Britanije, Francuske i dr.

- *MICE agenti iz Njemačke u posjeti Crnoj Gori*

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore i hotel „Hilton“ Podgorica Crna Gora bili su domaćini grupi njemačkih agenata iz oblasti MICE turizma u periodu od 27- 29. aprila. Ova posjeta realizovana je u saradnji sa nacionalnom avio kompanijom „Montenegro Airlines“ i Turističkom organizacijom Podgorice, a selekcija agenata i podrška izvršena je preko Hilton Worldwide Sales kancelarije koja se nalazi u Frankfurtu. Predstavnici najznačajnijih agencija poput Vok Dams, HRS, Pure Perfection, George P Johnson, Atlantik Network, BCD Meeting & Events, Banks Sadler, Team Seefried, Service-Reisen Heyne, su tokom boravka obišli poznate turističke lokalitete širom Crne Gore.

Nacionalna turistička organizacija je organizovala studijsku posjetu *značajnih hosted buyer-a* (organizatora događaja, kongresa i konferencija) sa tržišta Austrije, Rusije, Njemačke, Velike Britanije, Ujedinjenih Arapskih Emirata, a u cilju dalje promocije MICE turizma.

U saradnji sa agencijom SoolNua organizovana je jednodnevna *obuka za predstavnike crnogorske turističke privrede i lokalnih turističkih organizacija*.

Studijske grupe turoperatora i novinara

- **TUI Nordic** - U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, HG Budvanska rivijera i turističke agencije Gulliver Montenegro iz Budve, predstavnici turoperatora TUI Nordic i novinari iz Danske, Švedske, Norveške i Finske, boravili su u studijskoj posjeti našoj destinaciji, u periodu od 10.-17. septembra. TUI Nordic od ove godine u svoju ponudu uvrstio posebne aranžmane za Crnu Goru i u periodu od sredine maja do oktobra, jednom sedmično realizuje čarter letove iz Štokholma, Osla, Kopenhaga i Helsinkija.

- **TUI Holandija** - NTO CG je podržala i boravak agenata prodaje turoperatora TUI Holandija, koji je od 2016. godine uvrstio Crnu Goru u svoje kataloge.
- **Agenti vodećih poljskih i čeških turoperatora** - U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i Ambasade Crne Gore u Poljskoj u Crnoj Gori su u periodu od 9. do 13. oktobra 2017. boravili predstavnici turoperatora iz Poljske i Češke. Riječ je o vodećim poljskim i češkim turoperatorima i agencijama, WECO Travel, Noble Concierge, Why not Travel Asiana, Active Zone, Etravel, Aviareps, Incentive Care, Bezkresy i Mazurkas Travel, koji su imali priliku da se upoznaju sa turističkom ponudom Crne Gore.
- U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i Japanske agencije za međunarodnu saradnju (JICA) u Crnoj Gori u periodu od 12.-14. oktobra boravili su **agenti turoperatora iz Japana**. Predstavnici turoperatora, JTB Media Retailing, H.I.S.CO.,LTD, JTB World Vacations, MIKI TOURIST, ASAHI RYOKO, TUMLARE, ST WORLD, TABI-CONCIER, Hankyu Travel, tokom trodnevne posjete destinaciji obišli su atraktivne turističke lokalitete u zemlji i sastali se sa predstavnicima crnogorskih turističkih agencija.
- **Studijska posjeta kineskih turoperatora** - Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je u saradnji sa ETC i turističkim organizacijama Srbije i Rumunije, Evropskom turističkom asocijacijom (ETOA), Institutom za istraživanje kineskog emitivnog tržišta (COTRI) i kompanijama Welcome Chinese i Kairos Future, organizovala studijsku posjetu kineskih turoperatora u periodu od 31.10. - 02. 11. 2017. godine.
- **Studijska grupa medija iz Skandinavije** - U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, HG Budvanska rivijera i turističke agencije Gulliver iz Budve, predstavnici turoperatora TUI Nordic i novinari iz četiri skandinavske zemlje, Danske, Švedske, Norveške i Finske boravili su u studijskoj posjeti našoj destinaciji, u periodu od 10. do 17. Septembra 2017. godine.
- **Predstavnici renomiranih medija iz Austrije** - U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, hotelskog kompleksa Aman Sveti Stefan, nacionalne avio-kompanije Montenegro Airlines, kompanije Porto Montenegro i lokalnih turističkih organizacija Budve i Kotora u Crnoj Gori u periodu od 20. do 23. septembra boravili su predstavnici najprestižnijih štampanih medija iz Austrije. Riječ je o magazinima „Freizeit Kurier“, „Reise- aktuell“, „Wiernien“, „Drehmoment Profil“, koji su boravili u hotelu Aman Sveti Stefan.
- **Predstavnici austrijskih dnevnih novina „Die Presse“ i „Kleine Zeitung“** - Predstavnici austrijskih dnevnih novina Die Presse i Kleine Zeitung boravili su u Crnoj Gori na poziv Nacionalne turističke organizacije u periodu od 27. do 30. Septembra 2017. godine sa tiražom od 306.000 primjeraka i 853.000 čitalaca dnevno, Kleine Zeitung je drugi najčitaniji austrijski dnevni list, dok Die Presse ima tiraž od 80.000 i 300.000 čitalaca što ga rangira na peto mjesto po čitanosti, a pored Austrije, distribuirala

se i u južnom dijelu Njemačke. Ove novine svrstane su u pet najčitanijih u Austriji i imaju svoja on line izdanja. Objave članaka u novinama i online medijima će biti realizovane u prvom kvartalu 2018. godine.

- **Ekipa japanske televizije NHK** - Ekipa japanske televizije NHK boravila je u studijskoj posjeti Crnoj Gori u periodu od 26. septembra do 2. oktobra. Povod njihove posjete je snimanje jedne od najgledanijih putopisnih emisija u Japanu, pod nazivom "Ippon no michi (Jedan put)", u trajanju od 60 minuta, koja se emituje na satelitskom programu ove televizije jednom mjesečno.
- **TV ekipa iz Slovenije** - U periodu od 4. do 8. oktobra 2017. u Crnoj Gori je boravila četvoročlana TV ekipa iz Slovenije koja je snimala poznatu turističku emisiju "Uživajmo" na različitim lokacijama u Crnoj Gori – od Budve do Žabljaka. Tema emisije je gastronomija, kultura, turizam.
- **Italijanska televizija RAI 3 snimala emisiju "Geo"** - U periodu od 17.- 24. Oktobra 2017. Nacionalna turistička organizacija Crne Gore bila je domaćin novinarskoj ekipi emisije "Geo", italijanske televizije RAI 3. Ekipa je posjetu Crnoj Gori iskoristila za snimanje emisije u trajanju od 25 minuta. Emisija o Crnoj Gori u kojoj je predstavljena tradicionalna kuhinja i običaji, kao i prirodne ljepote zemlje je emitovana krajem 2017. godine u udarnom terminu, a procjena je da je gledalo preko 1,5 miliona ljudi.

Učešće na forumima i radionicama

- **Turistička ponuda Crne Gore predstavljena na Global Tourism Economy forumu u Makaou** - Nacionalna turistička organizacija Crne Gore u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma predstavila je turističku ponudu Crne Gore u okviru Global Tourism Economy foruma (GTEF). Forum se održao od 16. do 17. oktobra u SAR Makao-u (Kina) i vodeća je platforma za promociju održivog turizma u ovom dijelu Azije sa fokusom na Kinu. Turistička ponuda Crne Gore se predstavila u okviru inicijative 16+1 na zajedničkom štandu koji je bio veoma posjećen.
- **Turistička ponuda Crne Gore predstavljena u Teheranu - U Teheranu je, u organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i Montenegro Airlines-a, održana poslovna radionica između crnogorskih turističkih privrednika i partnera iz Islamske Republike Iran.** Organizacija ovakvih radionica se pokazala kao veoma uspješan model za uspostavljanje kontakata sa zainteresovanim turoperatorima sa emitivnih tržišta, naročito imajući u vidu da se namjenski organizuju za Crnu Goru i u skladu sa njenom turističkom ponudom.

Produkcija promotivnog materijala

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je u okviru svojih promotivnih aktivnosti za prvih osam mjeseci 2018.godine uradila novi materijal:

- *Film Crne Gore* - u trajanju od 7 min, na šest jezičkih varijanti: engleskom, njemačkom, francuskom, ruskom, poljskom i crnogorskom jeziku. Filmom „Dobrodošli u Crnu Goru“ predstavljena je cjelokupna ponuda destinacije i njeni jedinstveni predjeli, najznačajnije kulturne i istorijske znamenitosti, ponude itd. U narednom periodu planira se prevod i na kineskom jeziku.
- *Brošura “Arome i ukusi Crne Gore”* - publikacija u kojoj je predstavljena gastro ponuda destinacije koja pruža informacije o karakteristikama crnogorske kuhinje, najljepšim receptima, informacije o pićima, običajima, proizvodima, manifestacijama. U okviru brošure kreirana je i gastro mapa. Brošura je urađena na crnogorskom i njemačkom jeziku, a u toku je izrada brošure na engleskom i poljskom jeziku
- *MICE brošura “The Next Place to Meet”* - urađen je i redizajn MICE publikacije na engleskom jeziku koja je namijenjena promociji MICE ponude destinacije. Publikacija pruža informacije o hotelima sa 4 i 5 zvjezdica koji raspolažu kongresnim kapacitetima, agencijama specijalizovanim za MICE turizam, lokacijama “venues” izvan hotelskih kapaciteta u kojima je moguće organizovati događaje iz oblasti MICE turizma i ostalim bitnim informacijama potrebnim za organizaciju događaja u Crnoj Gori. Brošura će biti štampana u tiražu od 500 primjeraka.
- *Kalendar manifestacija* - koji je prvenstveno namijenjen tržištu regiona sa pregledom svih manifestacija i datumima održavanja istih tokom ove godine. Kalendar manifestacija je štampan u tiražu od 3.000 primjeraka.
- *Novi info-letak Crne Gore* - liflet koji je namijenjen turistima koji dolaze u Crnu Goru sa svim važnim kontakt telefonima turističkih organizacija, nacionalnih parkova, informacije o prevozu, zabavi itd. Info letak je rađen u dvojezičnom izdanju crnogorskom i engleskom jeziku, a trenutno je u izradi i info letak na crnogorskom i albanskom jeziku. Info letak će biti distribuiran na graničnim prelazima i info centrima lokalnih turističkih organizacija. Info letak na crnogorskom/engleskom jeziku je štampan u tiražu od 100.000 primjeraka, a info letak na crnogorskom/albanskom jeziku će biti štampan u tiražu od 20.000 primjeraka.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Ljetnja turistička sezona 2018. godine, shodno podacima za prvih devet mjeseci koji se odnose na ostvareni turistički promet u kolektivnom smještaju bila je uspješnija od 2017. godine. Očekivanja su da će do kraja godine biti nastavljan trend rasta i da će turistička 2018. godina biti najuspješnija do sada. Ovakav optimizam potkrijepljen je činjenicom da se i tokom septembra bilježi povećanje turističkog prometa u kolektivnom smještaju, a prema izvještajima od strane turističke privrede, oktobar je takođe bio dobro posjećen.

S obzirom da se ostvareni turistički promet za 2018. godinu bazira samo na podacima iz kolektivnog smještaja u kojima se ostvaruje oko 30% ukupnog prometa, dok u privatnom smještaju imamo preostalih 70% i da će podaci o privatnom smještaju biti publikovani krajem godine, procjenjuje se da će ova godina, kada je riječ o rezultatima ostvarenim u turizmu biti rekordna. U prilog tome idu i podaci ostalih subjekata koji su povezani sa sektorom turizma, a koji bilježe bolje rezultate po svim osnovama u odnosu na isti period prošle godine.

I pored činjenice da su prvi turisti počeli da dolaze već početkom aprila, najveći broj posjeta i turističkih noćenja ostvaren je tokom juna, jula i avgusta gdje je realizovalo čak i do 80% prometa/noćenja. Takođe, turistički promet realizovan u šest primorskih opština, zauzima veliko učešće od čak oko 88% u ukupno ostvarenim noćenjima u kolektivnom smještaju u svim opštinama u Crnoj Gori. U tom pravcu, neophodno je realizovati aktivnosti na povećanju i unapređenju broja smještajnih kapaciteta u opštinama na sjeveru, posebno hotelske kapacitete visoke kategorije, kao i uvođenje novih sadržaja odnosno proizvoda čime bi se postojeća turistička ponuda dodatno unaprijedila. Pored navedenog, ponavljanje određenih problema koji iz godine u godinu opterećuju kvalitetno odvijanje sezone, i pored činjenice da je intenzitet istih djelimično umanjen tokom sezone usled zajedničkih aktivnosti Vlade, lokalnih samouprava, turističke privrede i drugih subjekata koji direktno, ili indirektno utiču na odvijanje sezone, obavezuje sve uključene subjekte da eliminisanju istih treba posvetiti maksimalnu pažnju i napore do dolaska prvih turista naredne godine.

Ključni cilj koji se želi postići je turistički razvoj koji će se bazirati na prirodnim resursima uz poštovanje osnovnih smjernica održivog razvoja, kojim će se doprinijeti da Crna Gora postane cjelogodišnja turistička destinacija, a građanima donijeti poboljšanje životnog standarda.